„MIHAIL SADOVEANU"
Inventar Nr. 25524

Biblioteca Bucureştilor

9
Septembrie
2000

REVISTA ASOCIAŢIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN BUCUREŞTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

HENRI JACQUIER

1900 – 1980

100 de ani de la naştere

"Limbă scumpă a fraţilor mei, dacă mi-ai împărtăşit şi mie unele din tainele tale, primeşte aici prinosul recunoştinţei mele. Secolele de umilinţă, de resemnare, dar şi de reculegere, cînd îţi adunai forţele pentru destinul pe care-l presimţeai, îţi dau acum dreptul şi putinţa să exprimi tot atît de desăvîrşit ca şi cele mai vechi şi mai încercate limbi de cultură, toate aspiraţiile, sentimentele, gîndurile care se frămîntă în inima şi în înţelepciunea omenească…

Nici un drum nu ţi-e închis".

Lauda Limbii Române

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Anul Eminescu 2

Bucureştii de altădată

Ana Maria ORĂŞANU – Vechi zidiri bucureştene – Creatori şi opera lor
Ion Dimitrie Berindei (V) 4

Tudor OPRIŞ – Căminul cultural "Principele Carol", primul aşezământ popular al Capitalei 6

Hugo von GAUDI – Schiţe istorice ale evenimentelor din Valahia din anul 1807 până în prezent 8

Istoria cărţii

Mariana JAKLOVSZKY – Legătoria de artă – Varinca Diaconu 12

Autografe contemporane

Petre SĂLCUDEANU – 70: Un gram de aur 14

Itinerar francofon

Teofil BĂLAJ – O zi din viaţa Premiului "Goncourt" (III) 18

Puncte de vedere

Forumul Civic Naţional Român
Justin TAMBOZI – Statul român – protector al românilor din Balcani 19

Meridian biblioteconomic

Agenda INTAMEL 22
Agenda EBLIDA 23
Liviu BUTUC – Internet între maxim de confort şi risc maxim 28
Baze de date pentru secolul 21 31
Iacob MÂRZA – Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia 31

Agenda culturală

Şerban C. Andronescu – Cetăţean de onoare al municipiului Cluj-Napoca 36
Expoziţie 36
Fundaţia Bertelsmann 37
Ştiinţă şi Sănătate cu trimitere la Scripturi 38
Noutăţi editoriale 38

Calendarul evenimentelor culturale – septembrie 2000 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

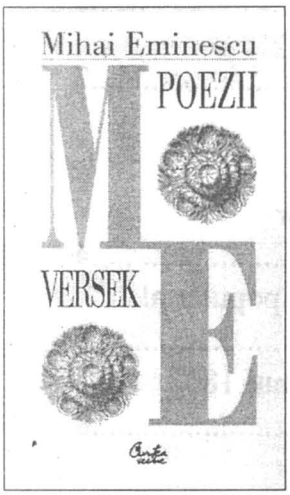

Zoe Dumitrescu-Buşulenga

Cuvânt înainte

[...] Deoarece Eminescu îşi trăieşte poezia într-o eufonie dublă: una interioară, care percepe pe de o parte, sonurile microcosmosului, ale naturii mici, ale izvoarelor, ale frunzelor şi ierbii, ale mersului cerbilor, iar, pe de alta, aspiră spre muzica sferelor; cealaltă, care acordă cuvântul şi literele chiar, cu stările lui. De la împlinirile iubirii doar visate, virtuale desfăşurate în sonore, sprintene armonii trohaice în poezia primei tinereţi, când iubitei i se confereau atributele zânelor din basme, şi până la pierderea nădejdilor când iambul schimbă tonalitatea muzicii în tonalitate minoră, în opera lui Eminescu se petrece o modificare esenţială a valorii cuvântului poetic. Acesta îşi capătă tot mai multă autonomie (doar înăuntrul discursului poetic) şi, ca atare, tot mai multă expresivitate de adâncimi. Purificat ca o epură, versul dobândeşte o simplitate dramatică. Nu întâmplător poetul va folosi în ultima parte a creaţiei formele fixe: sonetele, glosa, oda în metru antic, pentru a spune detaşarea tot mai mare de existenţă şi dorinţa de stingere. Cel care a visat cosmogonii şi apocalipse, care a închipuit trecutul eroic al neamului său, care făcuse din iubire un principiu armonizator al lumii, a renunţat, "nemuritor şi rece" (cum spune în *Luceafărul*), la tot ceea ce înseamnă lumea. O spune sfâşietor în câteva postume şi într-un sonet închinat cu o umilinţă zdrobitoare Sfintei Fecioare Maria. [...]

*

Szász János

Icoana stelară a eternităţii

[...] Multe s-au schimbat în cei peste o sută de ani de când opera lui îşi trăieşte eternitatea: războaie mondiale au sfâşiat Europa în lung şi-n lat, regimuri au apărut şi au dispărut, s-au schimbat ideologii, mode spirituale şi, cu toate acestea, am rămas pe mai departe – sub semnul senzaţiei şi al gândului, al sentimentului şi al pasiunilor – fiinţe care continuă să se regăsească în versurile lui Eminescu. În vârtejul acestei vieţi ce fuge şi al fenomenelor efemere, valorile veşnice ale poeziei ne tulbură, dar ne şi aduc liniştea. Eminescu străluceşte, de-acum ca icoana stelară a eternităţii, pe cerul celui de-al treilea mileniu.

Mihai Eminescu – Poezii/Versek, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2000.
Traducători: Áprily Lajos; Bajor Andor; Berde Mária; Deák Tamás; Dsida Jenő; Fábián Sándor; Finta Gerő; Franyó Zoltán; Jánosházy György; Jékely Zoltán; Kacsó Sándor; Képes Géza; Kiss Jenő; Majtényi Erik; Szabédi László; Székely János; Szemlér Ferenc; Tóth István.

Csak egy vágyam maradt
(Mai am un singur dor)

Csak egy vágyam maradt:
Halálomat érjem
Lágy esti fény alatt
A parti fövényen.
Álmom szelíd legyen:
Erdő közel és ég,
Derűs csoda-kékség
Nagy távol tengeren.
Nem kell zene, bágyadt
Gyászpompa, ravatal,
Fonnátok fiatal
Gallyból puha ágyat.

És sírhelyem után
Majd senki ne sírna,
A hervadt ősz csupán
S zörgő füve, szirma.
Míg forrásvíz csobog,
Egyhangú-mogorván
S a fenyvesek ormán
Fehér holdfény lobog:
Hűs esteli ködben
Konogna egy komp,
S szent hulló hársfalomb
Suhogna fölöttem.

Nem lennék már sebes,
Világba zavart vad:
Az emlék fölkeres,
Beföd, betakargat.
Komor fenyőkön át
A hajnali csillag
Csillog, s ideballag,
Mint meghitt jóbarát.
Jajonganak az éjben
Zordon hullám-dalok:
És én elporladok
Magányom ölében.

Dsida Jenő fordítása

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dac-am gîndi cu picioarele ş-am îmbla cu capul, ne-am mira cum ne mirăm astăzi, că gîndim cu capul şi îmblăm cu picioarele. Şi de-ar fi în lumea de astăzi cu totul pe dos de cum este astăzi, atuncea ea ni s-ar părea naturală, am gîndi pe dos şi am face reflecţii pe dos asupra definirei tuturor lucrurilor. Dar la ce atîtea cuvinte! Precum ne mirăm de justeţa calculului matematice şi geometrice, în care numerii sau proprietăţile găsesc cu necesitate rezultatul lor, ca şi cînd ar avea scopul de-a-l ajunge, tot astfel justeţa legilor naturii ne face efectul, de-a avea scopul să ajungă unde ajung. (*Fragmentarium*)

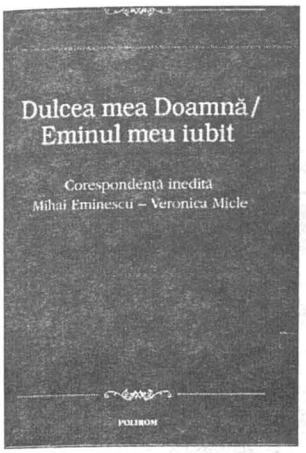

Nicolae Manolescu

Este cu adevărat un lucru extraordinar. După părerea mea, de la publicarea postumelor lui Eminescu, nu a mai apărut nimic de acest fel, de asemenea amploare şi însemnătate în bibliografia eminesciană. Nu e puţin lucru să te trezeşti dintr-odată cu 93 de scrisori inedite, după cele 18 publicate de Octav Minar. Chiar şi Veronica are acum, pe lângă cele 48 de scrisori cunoscute, încă 15, una mai semnificativă decât alta.

Dacă cineva mi-ar fi spus acum câtăva vreme că la puţina bibliografie epistolară Eminescu – Veronica se vor adăuga peste o sută de scrisori din ambele părţi, aş fi spus că e o glumă, o utopie sau un vis. Aceste scrisori sunt în afara oricărui dubiu. Istoricii literari nu vor avea dificultăţi în a recunoaşte acest fapt şi nu va exista, probabil, nici un fel de îndoială asupra autenticităţii lor. De altfel, mica dispută care s-a şi petrecut, eu nici nu i-aş spune dispută, pentru că de o parte sunt foarte multe voci, de partea cealaltă este una singură, din păcate a preşedintelui Uniunii Scriitorilor, o voce care pe mine m-a surprins şi nu m-a surprins. Ştiu mai multe decât alţii despre această voce, am mai auzit-o şi altădată... [...] Pentru că, dincolo de autenticitatea care nu mai are nevoie să fie probată, scrisorile reprezintă cu mult mai mult pe partea de literatură. Ele nu sunt scrise ca să fie publicate: sunt nişte schiţe, nişte eboşe. Un fel de încercare... Unele dintre ele nici n-au fost trimise, sau nu a existat intenţia de a fi trimise destinatarului. Ele au fost rescrise. Există în toată această latură brută a scrisorilor un extraordinar adevăr omenesc. Am citit, şi nu o dată, în săptămânile din urmă. Am fost aproape şocat de ceea ce se vedea, prin transparenţa rândurilor, din acest Eminescu al scrisorilor, din această Veronică despre care multe lucruri nu le ştiam până acum. Apar două personaje în aceste scrisori, despre care aveam cunoştinţă doar pe sfert.

Ce s-au ales...

Ce s-au ales din două vieţi?
Cuvinte, vai, cuvinte,
Ce le priveşte cu dispreţ
Tăcut-aducere aminte.

Ce s-au făcut făgăduinţi
Şi fericite şoapte
Ş-atîtea lacrime fierbinţi
Ce curseră ziuă şi noapte?

De cîte ori am fost să mor
De dragul dragei mele –
Ce s-au ales de-atît amor?
O stele, eternelor stele!

Şi toată viaţa m-am închis
Gonind la idealuri...
Ce s-au ales de-atîta vis?
O valuri, eternelor valuri?

Nu cred că exagerez dacă spun că un capitol din biografia lui Eminescu, cea care se va scrie de acum înainte, cel erotic, va arăta cu totul altfel. Acest nou capitol aruncă o lumină destul de ciudată asupra celor existente. Nu putem învinui pe cineva care n-a citit aceste scrisori că nu a înţeles exact natura iubirii dintre cei doi. Dar putem să punem un mic semn de întrebare cu privire la rolul pe care biografii de până acum l-au avut în fixarea unei imagini eronate a raportului dintre Veronica şi Eminescu. Misoginismul lui Călinescu a jucat aici un rol excepţional. A existat, în toată istoria noastră literară, o anumită înclinaţie spre senzaţional, un accent pus pe faptul că s-au înşelat unul pe celălalt. Accentul pus pe aceste infidelităţi reciproce a făcut să nu se vadă că între aceşti doi oameni a existat o mare şi sfâşietoare poveste de iubire. Dincolo de ele, a existat un roman de dragoste, pe fondul unei epoci aproape puritane, lucru care se uită. Veronica vorbeşte, în câteva scrisori, despre necesitatea de a da o formă legală relaţiei, pentru a pune capăt bârfelor. Dacă avem astăzi proasta imagine a acestei relaţii, ea nu vine numai de la Călinescu, vine şi de la anumiţi contemporani, mai ales de la femei din societatea înaltă care o urau pe Veronica. Era o femeie deşteaptă – scrisorile o probează –, frumoasă, avea o voce splendidă, motive de gelozie şi invidie. Au lăsat nişte mărturii care, ele, sunt meschine şi au lăsat o imagine deformată.

Capitolul acesta va trebui rescris, fără emfază, fără să facem din acest roman unul de purităţi celeste. El e un roman omenesc, cu toate banalităţile, deriziunile şi sublimităţile vieţii noastre. Este un roman dramatic, pentru că cei doi se iubesc şi se ceartă, vor să fie împreună şi se despart, îşi trimit scrisori în care îşi strigă dorinţa de a fi unul cu altul, şi, dimpotrivă, scrisori oficiale în care îşi notifică unul altuia dorinţa de a se despărţi. Şi poate că, dacă n-ar fi fost aceste urcuşuri şi coborâşuri, n-am fi avut astăzi scrisorile.

(Cuvânt rostit la lansarea volumului *Dulcea mea Doamnă / Eminul meu iubit.*
Corespondenţă inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle,
joi, 15 iunie 2000.
Text preluat din "Adevărul literar şi artistic", nr. 523/20 iunie 2000)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Vechi zidiri bucureștene – Creatori și opera lor

Ion Dimitrie Berindei (V)

Ana Maria ORĂŞANU

Revista "Ilustrația" publica în nr. 115 – 118/septembrie – decembrie 1925 interviul acordat de arh. I.D. Berindei cu ocazia încheierii lucrărilor de construcție la Palatul Justiției şi Administrativ din Iaşi, cel mai monumental edificiu public pe care l-a proiectat. Era prilejul să-şi exprime şi crezul profesional care i-a stat la baza întregii cariere: "Un arhitect nu poate să nu fie şi un pic poet şi, în acelaşi timp, şi un istoric, căci el este cel care transmite din veac în veac, prin poemele de piatră, istoria națiunii".

Opera sa bucureşteană, rezultată mai ales din comenzi particulare, stă sub semnul acestui crez căci, excelând în construcția de locuințe, Berindei a dat programului rezidențial importanța cuvenită în cadrul arhitectural – urban al Capitalei. Cele aproape 30 de case unifamiliale proiectate pentru diverse personalități ale vieții publice au fost gândite ambiental; aparțin epocii şi locului, aparțin comanditarului şi răspund principalelor cerințe de temă prin soluții ce exclud ostentația. Ele se individualizează prin modelarea volumelor şi amplasarea pe lot, prin efectele plasticii şi ale perceperii vizuale. Impresia de monumentalitate se deduce din imaginile impregnate de parfumul unor vremuri apuse. Arhitectul a ales cu precădere vocabularul morfologic al neobarocului francez pentru a conferi acestor case eleganță, distincție şi rafinament.

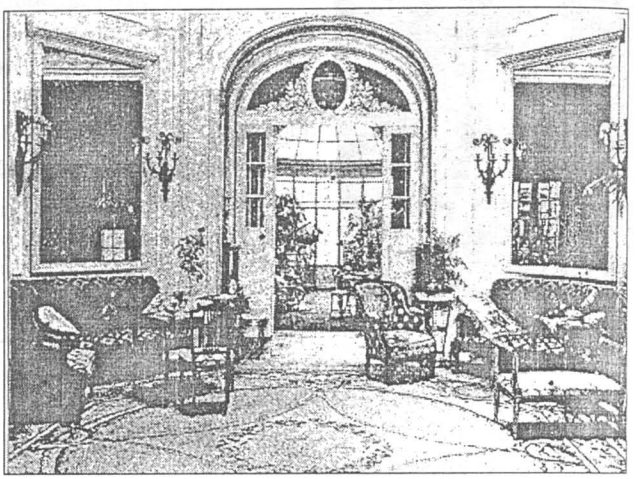

Casa G. G. Assan (interior)

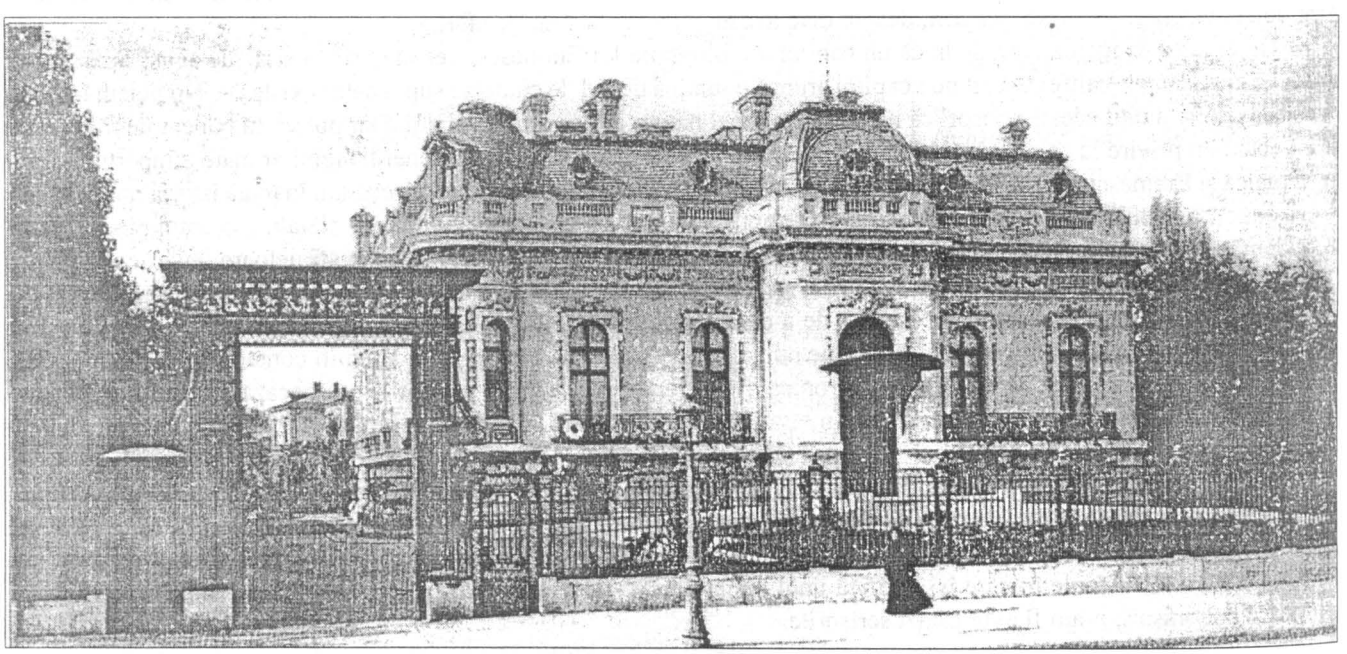

Casa G. G. Assan

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cu harul său subtil, Berindei a realizat mici universuri decorative inovând pentru fiecare soluții adecvate caracteristicilor amplasamentului.

Casa G.G. Assan din Piața Lahovary 9 a fost construită în anul 1914 pentru marele industriaș G.G. Assan, cel care a dat orașului prima fabrică de pâine, cunoscută sub numele de Moara lui Assan.

Clădirea este remarcabilă prin arhitectura fațadelor și a spațiilor interioare. Demisolul gospodăresc și parterul înalt destinat locuirii și primirii alcătuiesc un volum ce se monumentalizează nu prin dimensiuni, ci prin amplasarea pe lot și tratarea peisageră a terenului. Fațada principală este compusă ușor asimetric și se evită astfel impresia de rigiditate. O îmbracă profilatura fină în stil Louis XVI și o splendidă compoziție cu ghirlande florale din stuc dispuse în jurul ferestrelor și pe cornișă. Elemente din fier forjat, precum parapetele balcoanelor, copertina intrării, dar mai ales gardul de împrejmuire cu cele două porți impunătoare de acces sporesc impresia de prețiozitate.

Acest imobil, adevărată bijuterie arhitectonică a Capitalei, își conservă și interioarele bogat decorate, accesibile celor interesați datorită funcționării ca sediu al Casei Oamenilor de Știință.

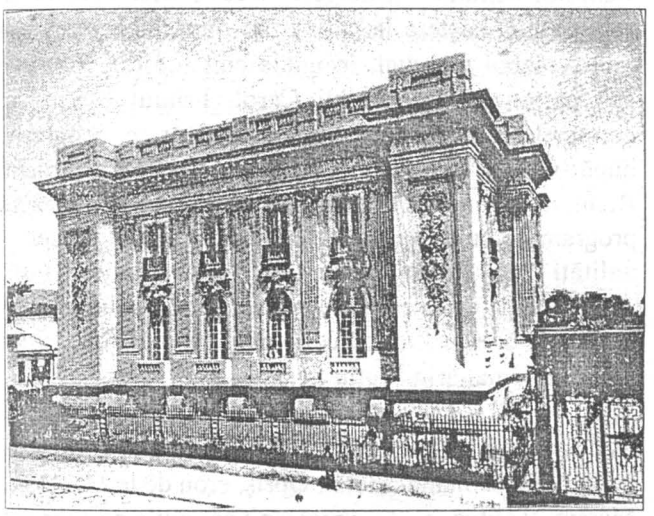

Casa Al.G. Florescu

Casa Al.G. Florescu din str. Cosma (azi, str. H. Coandă 22) datează din anul 1906 și este considerată printre cele mai izbutite compoziții de plastică decorativă ale epocii. Are un volum mare, geometrizat și compus după axe de simetrie. Impresia de monumentalitate se datorează ordinului colosal cu coloane Empire care îmbracă fațadele, precum și modului de amplasare, cu fațada laterală spre stradă. Două compoziții ample grupând elemente florale accentuează părțile laterale ale construcției. Interiorul cu 3 nivele, elegant și spațios, adăpostește în prezent Goethe Institut.

Casa Toma Stelian (Șos. Kiseleff 10). Locuință elegantă construită în 1914 pentru Toma Stelian (1860 – 1925), jurist și mare orator, ministru al Justiției în 1907. A donat statului prin testament impunătoarea sa casă împreună cu toate bunurile de valoare: o bibliotecă cu 15.000 de volume de științe juridice și artă, precum și o colecție cu obiecte de artă veche religioasă și artă plastică românească (remarcabile erau, de exemplu, acuarelele pictorului Pop de Szatmary, cu peisaje românești, în principal din Transilvania). Conform dorinței proprietarului, în anul 1925 s-a înființat Muzeul "Toma Stelian" sub directoratul prof. G. Oprescu. Colecția s-a bucurat de apreciere și a fost îmbogățită cu alte donații, importante fiind colecția de numismatică a lui M. Șuțu și de pictură românească (N.

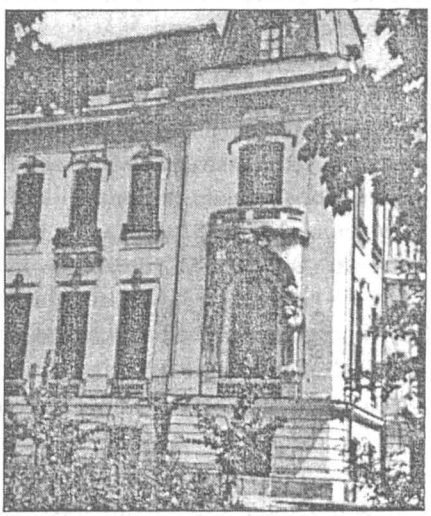

Casa Toma Stelian (detaliu)

Grigorescu și I. Andreescu) ce aparținuse lui Ion I.C. Brătianu.

După 1949 clădirea a funcționat ca local al Școlii de literatură "M. Eminescu", apoi, până în 1977, ca sediu al Uniunii Scriitorilor. În 1984 casa a fost amenajată ca reședință pentru diplomații străini. Din 1990 a devenit Sediul central al PDSR.

Clădirea este amplasată într-un spațiu verde generos ocrotit spre stradă de o împrejmuire impunătoare. Vederea principală este a fațadei laterale, desfășurând un volum cu 4 niveluri, inclusiv mansarda. Compoziția decorativă eclectică reunește elemente și motive ce susțin impresia de monumental. Transformările interioare impuse de schimbările de folosință au modificat pe alocuri înfățișarea inițială.

Cele trei clădiri prezentate sunt valoroase monumente istorice ale Capitalei, căci îngemănează valențele memoriale cu cele arhitectural – artistice.

Opera lui I.D. Berindei este în ansamblul ei un moment important din istoria zidirilor românești, iar edificiile asupra cărora am insistat sunt obiective ale patrimoniului național și impun atenția comunității locale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Căminul cultural "Principele Carol"

primul așezământ popular al Capitalei

Prof. Dr. Tudor OPRIȘ

Procesul de creştere a municipiului Bucureşti a cunoscut o accelerare la începutul acestui secol. Primul cartier sudic al Capitalei ce se va contura cu repeziciune după 1898 a fost cartierul Bellu, un triunghi având astăzi vârful în Cimitirul Bellu, laturile reprezentate de şoselele Olteniţa şi Giurgiu iar baza, linia de demarcaţie cu cartierul Mărţişor – Apărătorii Patriei (pe şos. Olteniţa) şi Progresul (pe şos. Giurgiu). El a luat fiinţă pe proprietăţile profesorilor Anton Colorian şi Barbu Păltineanu, reprezentând circa 50 de pogoane de vie aproape distruse de filoxeră. Proprietarii – personalităţi cunoscute ale timpului – au hotărât să-l vândă prin parcelare, făcând apel la Ilie Opriş, memorandist sibian care, urmărit de autorităţile habsburgice, a fugit cu familia peste munţi şi s-a angajat ca administrator al Şcolii normale de institutori, condusă de profesorul Anton Colorian care îl aprecia în mod deosebit pentru cinstea şi priceperea sa. Prin strădania şi larga înţelegere a lui Ilie Opriş vânzarea loturilor a mers rapid. Datorită preţurilor mici şi plăţii în rate pe termen de 4 ani, fără dobândă şi-au putut găsi rost sute de oameni nevoiaşi, în majoritate muncitori în fabricile din Bucureşti şi mici slujbaşi găsiţi în neputinţa de a plăti chiriile exagerate care se cereau în oraş.

Către sfârşitul secolului trecut s-au conturat primele străzi: Ilie Opriş (închinată de locuitori creatorului cartierului), Puţu cu Tei, Stoian Militaru, Colorian (închinată lui Anton Colorian), Radului (închinată avocatului Radu Colorian, fiul profesorului), Oltenia şi Nucului (azi, Pictor Ştefan Dimitrescu) care au creat nucleul cătunului Bellu, depinzând administrativ de îndepărtata comună rurală Dudeşti-Cioplea. După 1905 au apărut străzile Duminicei, Rodica, Nineta, Puiului, Iancului, Perone, ing. Vernescu şi Fraţii Făgărăşanu.

Pentru a înzestra cartierul cu o biserică, Barbu Păltineanu şi A. Colorian donează un teren de 1.400 mp. pe strada Perone. Cu toate străduinţele lui Ilie Opriş, autorităţile bisericeşti au preferat terenul donat în faţa cimitirului Bellu de episcopul Nifon unde s-a construit biserica "Buna Vestire", unul din cele mai frumoase lăcaşuri de cult din Capitală.

Creşterea rapidă a populaţiei punea problema înălţării unui local de şcoală. În anul 1904 prin străduinţa lui Ilie Opriş, prefectura judeţului a hotărât construirea unei şcoli mixte de tip rural pe locul donat de prof. Anton Colorian în str. Puţu cu Tei, colţ cu şoseaua Olteniţa. Prin anii 1910 – 1911, când cătunul Bellu depindea de comuna Jilava, ca urmare a extinderii cartierului şi a creşterii populaţiei şcolare s-a improvizat o nouă şcoală, necorespunzătoare însă. Abia în 1925, prin contribuţia cetăţenilor din cartier s-a înălţat între strada Făgetului şi Brădetului un local încăpător, cu două nivele. În această şcoală au rămas băieţii, iar în şcoala de pe şoseaua Olteniţa, numită "Anton Colorian", fetele.

În 1914, cătunul Bellu, depăşind 7.000 de suflete, a devenit comună de sine stătătoare sub numele de comuna Şerban Vodă iar în 1927, comuna Şerban Vodă – Bellu, care sporise la circa 40.000 locuitori, se alipeşte de Bucureşti, fiind repartizată Sectorului III Albastru.

Acest preambul a fost necesar pentru a stabili cadrul în care se va naşte şi-şi va desfăşura activitatea Căminul cultural "Principele Carol". Căminele culturale au luat naştere la câţiva ani după încheierea primului război mondial, în unele comune din România sub patronajul Principelui Carol. Primul cămin din comunele subordonate Capitalei (intrate progresiv, după 1927, în componenţa ei), a luat naştere în cartierul Bellu, el devenind în curând un cămin modern al cărui program de culturalizare a fost dat ca model de personalităţi de seamă: profesorii Tanoviceanu, Gusti, Angelescu, Lungulescu, de primari ai oraşului precum Pascu, Dobrescu, Donescu, de patriarhul Miron Cristea sau de arhimandritul Iuliu Scriban.

În 1924, Ilie Opriş, creatorul cartierului, şi-a dat obştescul sfârşit, munca sa fiind preluată şi continuată de fiul său, căpitanul Ştefan Opriş, erou de la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz, care i-a moştenit calităţile de animator şi organizator. Strângând în jurul său un comitet de iniţiativă format din 42 persoane, căpitanul Şt. Opriş a pus la 29 ianuarie 1925 temelia Căminului cultural "Principele Carol", fiind ales preşedinte al acestuia. S-au păstrat cuvântările preşedintelui, rapoartele de activitate, schema de organizare care după 1929 va fi luată ca model pentru întreaga ţară, fotografii, extrase din presa vremii ("Universul", "Dimineaţa" etc.) şi alte documente care ne permit o reconstituire exactă a activităţii de 13 ani a acestui vestit Cămin cultural, care s-a stins odată cu plecarea colonelului Ştefan Opriş la Cernăuţi, în calitate de comandant al regimentului 3 grăniceri şi cu apariţia – prin reforma lui Gusti – a primelor Atenee populare, forme superioare orăşeneşti de activitate culturală cu caracter obştesc.

Iniţiativă particulară, fără subvenţie de stat şi fără

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

implicație politică, tânărul Cămin și-a propus ca ideal "ridicarea morală și intelectuală a populației noastre, cu scopul de a crea cetățeni conștienți ai țării".

Activitatea Căminului a fost polarizată de două mari sectoare: sectorul cultural și cel al asistenței sociale. Sectorul cultural includea trei mari obiective: dezvoltarea sentimentului religios, sprijinirea interesului pentru informarea culturală, promovarea culturii fizice. Sectorul asistenței sociale prevedea: sprijinirea școlii și a copiilor săraci și merituoși, sporirea stării de higienă a populației și combaterea tuberculozei, asistența medicală gratuită acordată bătrânilor și oamenilor nevoiași. Acest plan de activitate, nu numai complex dar și îndrăzneț pentru acele timpuri, a căpătat o deplină concretizare, contribuind eficient la îmbunătățirea stării culturale și sociale a cetățenilor din cartier.

Baza materială o reprezenta biserica ai cărei preoți au fost tot timpul alături de activitatea Căminului, Școala primară de fete nr. 44 "Anton Colorian", unde s-au desfășurat activitățile culturale cu ajutorul cadrelor didactice, terenul de sport de lângă Cimitirul "Pro Patria", cu tribună, amenajat și îngrădit prin munca voluntară a membrilor Căminului și concesionat după 1930 Sectorului III Albastru, fiind sponsorizat de acesta cu fondurile Asociației comunale sportive (ACSA), casele părintești ale președintelui și surorii lui din str. I. Opriș 42 (azi nr. 52) unde s-au deschis biblioteca și dispensarul medical de consultații gratuite. Partea financiară era asigurată prin subvențiile date de Casa Bisericilor, de Societatea "Principele Mircea", condusă de Pia Brătianu, prin unele ajutoare ale primăriei (în special printr-un administrator al bazei sportive și prin medicamentele dăruite dispensarului), prin veniturile aduse de șezători bilunare și serbări populare de tip kermesă, prin cotizații și donații de bani, cărți, mobilier.

Câteva realizări majore ale Căminului merită să fie menționate. Definitivarea construcției bisericii și școlilor, realizarea unei biblioteci de aproape 2.000 volume, împrumutate bisăptămânal iubitorilor de lectură, dispensarul unde, de trei ori pe săptămână (lunea, miercurea și vinerea), dădeau consultații gratuite medici de notorietate (G. Mârza, R. Constantinescu, N. Diaconescu, A. Glijinsky, Ovidiu Alfandari), unii din ei cadre universitare, ajutoarele de Crăciun și Paște acordate școlarilor săraci din cartier (uniforme, îmbrăcăminte, încălțăminte, alimente), șezători și conferințe onorate de zeci de personalități au rămas în amintirea supraviețuitorilor de azi ai acelor timpuri, au fost mediatizate, remarcate și lăudate de autorități, aducând generalului Ștefan Opriș, ca o modestă recunoaștere a excepționalei activități desfășurate între anii 1925 – 1938, ordinul "Meritul cultural" și comandoria "Sfântului Mormânt".

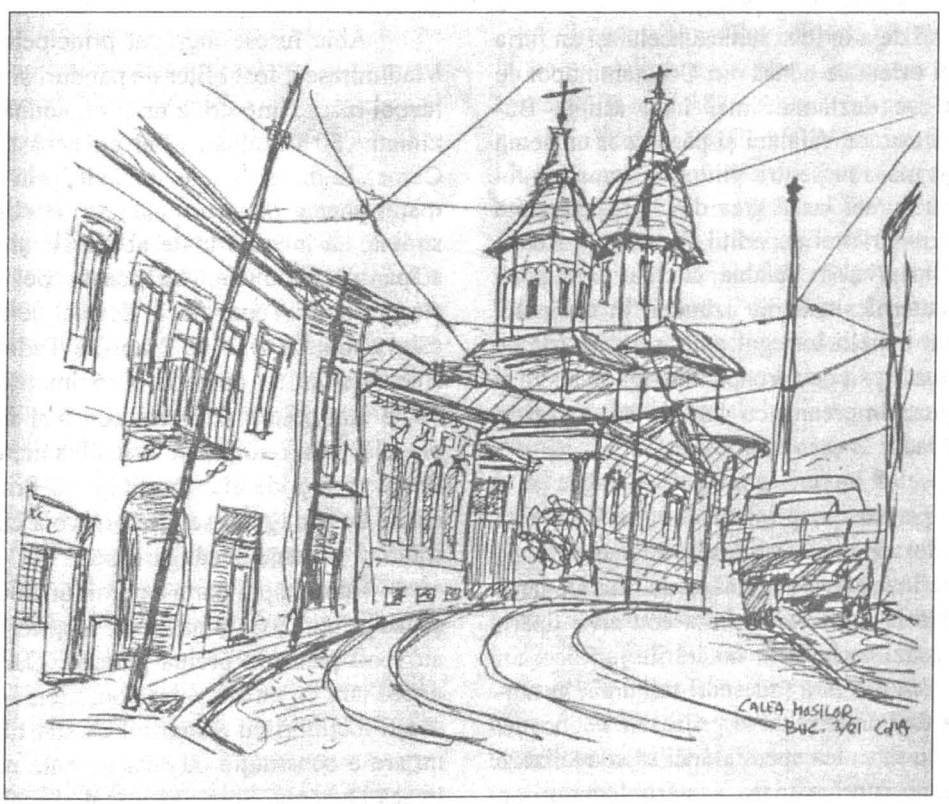

Calea Moșilor – desen de Christian d'Auchamp

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Schițe istorice ale evenimentelor din Valahia din anul 1807 până în prezent

Hugo von GAUDI

Când, după pacea de la Tilsit, ostilitățile dintre armata rusească împărătească de ocupație în Valahia și turci au încetat și la Rusciuc au sosit comisari ruși, turci și francezi pentru tratative de negociere a unui armistițiu, iar la data de 8 august 1807 a sosit în București și principele Constantin Ipsilanti pentru a prelua a doua oară domnia, atunci toată lumea spera că soarta binevoitoare îi va da, în sfârșit, țării nefericite binecuvântările păcii și o liniște de durată. Din păcate, aceste speranțe nu s-au împlinit.

Negocierile au eșuat, ostilitățile au reînceput și Ipsilanti a părăsit din nou, în anul 1808, și de data aceasta pentru totdeauna, o țară care i-a adus numai speranțe deșarte. Câțiva ani mai târziu, fiul său cel mai mare va intra în țară pentru un timp și mai scurt și, din păcate, spre pieirea sa. Armata rusească împărătească (a cărei sarcină se limita numai la ocuparea principatelor) a administrat aceste țări neîncetat pînă în anul 1812, când în sfârșit diplomația a reușit să acorde principatelor liniștea atât de necesară prin pacea definitivă încheiată la București.

Administrația rusească abia părăsise țara în luna septembrie 1812 și Ioan Caragea, noul principe al Valahiei, abia se instalase în reședința sa la data de 2 ianuarie 1813, când deja în luna iunie a aceluiași an furia cumplită a ciumei orientale adusă din Constantinopol de suita principelui s-a dezlănțuit mai întâi asupra Bucureștiului și apoi asupra Valahiei și părea a fi un semn prevestitor cu atât mai rău pentru viitoarea domnie a lui Caragea cu cât nu numai iarna grea din 1812, devenită celebră din cauza nefericitei expediții franceze în Rusia, a pricinuit multe lipsuri și în Valahia, ci chiar principele, din cauza unui puternic incendiu izbucnit în cabinetul său, care a ars din temelii întregul palat princiar (de pe Dealul Spirii), a fost lipsit de aproape întreaga sa avere și silit să se refugieze împreună cu familia sa, mergând dezbrăcat prin zăpadă, în casa unui boier.

În ciuda acestor lucruri, principele Caragea nu a precupețit nimic pentru ca, printr-o domnie înțeleaptă (conform condițiilor de atunci), adesea chiar extrem de severă, să vindece întrucâtva nenumăratele răni ale țării; și așa cum Valahia îi datorează primul cod civil tipărit care servește și astăzi ca bază în hotărârile juridice, tot așa siguranța publică din țară (adeseori tulburată în timpurile dinainte) a fost un rezultat al grijii sale neobosite. Cu toate acestea nu se putea spera atunci să se realizeze o îmbunătățire mai cuprinzătoare a stării locuitorilor. Țara era istovită și depopulată (numărul victimelor răpuse de ciumă era mai mare de 100.000 de oameni) și epizootia și sărăcia au agravat situația jalnică a locuitorilor. În plus, ei erau obligați să plătească dări imense, să aprovizioneze fortărețele turcești de la Dunăre și să procure și prelucreze (prin clacă) materialul necesar pentru repararea zidurilor acestor fortărețe distruse de ultimul război.

În sfârșit, au intervenit și împrejurările politice care l-au determinat pe principele Caragea, după 6 ani de domnie, să se sustragă unei catastrofe iminente și să caute la 11 octombrie 1818 (mergând prin Transilvania) un azil în Pisa.

Succesorul său a fost Alexandru Șuțu care a ocupat tronul, pentru a treia oară, la începutul anului 1819; din păcate, nu pentru mult timp pentru că a murit la 21 ianuarie 1821, din cauza unei otrăviri, fără să fi fost în stare să facă ceva folositor pentru țară sau pentru viitorul familiei sale. Se părea că demonul anarhiei și al răzvrătirii a așteptat doar ziua de 1 februarie 1821 când trupul lui Șuțu a fost coborât în cripta de la Sf. Spiridon, pentru a arunca țara (care abia începuse să răsufle) din nou în nenorocire și disperare. Lupta colosală de eliberare a grecilor împotriva domniei turcești începuse și înflăcărase inimile oamenilor din toate țările europene și din provinciile supuse Porții (în acestea din urmă chiar până la revoltă).

Abia fusese îngropat principele Șuțu când Tudor Vladimirescu, fost ofițer de panduri și partizan în ultimul război rusesc împotriva turcilor, adună în jurul său aproximativ 50 de albanezi și cu această escortă plecă la Cerneț, în mica Valahie, de unde, prin numeroase proclamații, chema poporul valah să se elibereze de domnia străină, să înlăture toate abuzurile și să se pună sub o stăpânire națională. La acest apel s-au adunat sub steagurile lui Tudor flăcăi dornici de luptă, în număr de câteva mii. În ziua de 2 aprilie Tudor intră din nou în București cu un corp de aproximativ 1.000 de soldați. Toate autoritățile și partea cea mai mare a locuitorilor orașului s-au refugiat în Transilvania, exemplul lor fiind urmat apoi și de alte localități ale Principatului, în care cetele de insurgenți se lăsau în voia celor mai mari desfrâuri și violențelor sângeroase.

Între timp, Poarta a numit un nou domnitor, în persoana prințului Callimachi iar locțiitorii lui (caimacamii) au venit pentru a prelua puterea. Dar Tudor, care conducea țara ca un adevărat domnitor, i-a trimis înapoi pe acești locțiitori cu răspunsul că atât timp cât Principatul nu are o constituție nu-i va permite noului domnitor să treacă Dunărea. Spre nenorocul și mai mare al Valahiei, prințul Alexandru Ipsilanti, fiul domnitorului susnumit, fost general de brigadă în serviciile rusești, a trecut Prutul în fruntea unei trupe de eteriști, a înaintat prin Moldova până în apropierea Bucureștiului și în ziua de 8 aprilie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

şi-a aşezat tabăra în Colentina. Tudor Vladimirescu l-a întâmpinat prietenos chiar acolo dar această întâlnire a produs mai degrabă o suspiciune reciprocă cu rezultate triste.

În mai 1821, 30.000 de turci, sub comanda lui Mehmet Paşa din Silistra, au trecut Dunărea şi s-au îndreptat spre Bucureşti dar Tudor, deşi se străduise să se prezinte ca un apărător împotriva domnitorilor asupritori şi promisese supunere imediat ce ţara va avea parte de dreptate, a găsit totuşi mai nimerit să se retragă spre Piteşti. Această manevră a amplificat suspiciunea lui Ipsilanti care se afla cu tabăra la Târgovişte. Fiindu-i teamă că Tudor îi taie calea, Ipsilanti îl prinde şi la 7 iunie porunceşte să fie omorât la Târgovişte, ca trădător al Eteriei. Toţi au regretat moartea lui Vladimirescu deoarece, în ciuda faptelor nepermise ale ostaşilor lui, au găsit în intenţiile şi în acţiunile sale patriotismul cel mai sincer. Ipsilanti însuşi a înţeles, probabil prea târziu, că prin asasinarea lui Tudor şi-a găsit propria pieire. Umilit de declaraţia oficială de dezavuare a curţii ruseşti şi urmărit de turci ca unicul lor duşman, el nu era în stare să opună rezistenţă duşmanului cu oastea sa lipsită de muniţia, ba chiar de hrana necesară, cu atât mai puţin cu cât partea cea mai mare din soldaţii săi consta din oameni indisciplinaţi şi descurajaţi. Un mic corp alcătuit din greci tineri, aşa-numita "Ceată sfântă", se distingea printr-o excepţională disciplină, vitejie şi curaj. Acest mic corp forma inima întregii armate. În intenţia de a înainta prin Serbia spre Grecia, Ipsilanti dăduse deja mai multe lupte înainte de bătălia decisivă de la Drăgăşani din 18 iunie. Aici a avut loc Termopilele său şi al tinerilor de sub comanda sa. Luptând până la ultimul om, ei au murit vitejeşte sub stindardul "Cetei sfinte"; ceilalţi eterişti au fugit sau au fost prinşi şi doborâţi iar Ipsilanti a scăpat fugind în Transilvania.

Revolta şi, implicit, jafurile cetelor de insurgenţi s-au terminat dar urmările lor au persistat, trupele turceşti nefiind dispuse să arate îndurare unui "popor rebel". Un singur sentiment, anume acela al răzbunării, însufleţea pe fiecare musulman (ca urmare a revoltei greceşti) şi toate localităţile Imperiului turcesc înfăţişau scene groaznice de nimicire a creştinilor. Şi Valahia se încumetase să dorească să scape de stăpânirea sultanului şi a fost luată hotărârea ca să se facă şi aici răzbunare. Sever până la cruzime, Kehaia Bei, reprezentant al Paşei din Silistra (care avea în Bucureşti cartierul general împreună cu cei aproximativ 7.000 de soldaţi) a poruncit ca sute de nevinovaţi să fie străpunşi cu sulița, să fie decapitaţi şi împuşcaţi pentru a pedepsi astfel exemplar fapta rea a unora; şi sângele celor executaţi curgea efectiv pe străzile Bucureştiului. Soldaţii căpitanului Sava, unul din tovarăşii lui Tudor Vladimirescu, au împiedicat statornicirea unei crunte anarhii în Bucureşti reuşind să menţină liniştea şi siguranţa. După ce comandantul lor a fost măcelărit mişeleşte în ziua de 21 august 1821, în curtea casei locuite de Kehaia Bei, ei s-au văzut siliţi să se refugieze în biserica Olteni, unde mult timp au opus o uimitoare rezistenţă faţă de puterea covârşitoare a turcilor şi au doborât mulţi din turcii care erau împrejur. În cele din urmă s-a pus foc în jurul bisericii şi curajoşii soldaţi au năvălit asupra duşmanilor de afară şi au fost doborâţi în luptă, jertfind viaţă pentru viaţă. Totuşi, doi dintre aceşti curajoşi luptători au reuşit să străpungă rândurile dese ale turcilor şi să fugă. În sfârşit, ultimatumul Cabinetului imperial rusesc din 16 iulie 1821 şi intervenţia marilor puteri europene au avut efect şi la 16 iulie 1822 s-a luat hotărârea de a retrage trupele turceşti din Principate şi de a numi domnitori noi. Nopţile lui Bartolomeu din anul 1821 au exterminat familiile fanariote princiare din Constantinopol şi le-au distrus influenţa şi puterea.

Şi astfel, după un interval de 106 ani, Grigore Ghica a fost primul boier autohton (ales dintre 7 boieri chemaţi împreună cu el la Constantinopol) care a primit investitura de principe al Valahiei la data de 6 octombrie 1822. Sub domnia sa înţeleaptă, dezinteresată şi blândă, ţara s-a restabilit încet din suferinţele îndurate. Comerţul, artele şi meşteşugurile s-au înviorat şi s-au extins rapid; una din primele fapte bune pe care Bucureştiul i le datorează este pavarea oraşului. Nume strălucite din istoria diplomaţiei, cum ar fi lordul Stratford Canning, baronul Ottenfels, contele Lützow, marchizul Latour Maubourg, contele Guilleminot, Zea Bermudez, sir Hudson Lowe, contele Löwenhielm şi alţii au vizitat Valahia după urcarea pe tron a lui Grigore Ghica. Soarta Valahiei a trezit, din ce în ce mai mult, interesul întregii Europe.

În acest timp, între Rusia şi Poartă tot nu se stabilise o înţelegere şi chiar Convenţia de la Ackermann încheiată în anul 1826 pentru compensarea tuturor divergenţelor (unde relaţiile cu Principatele au fost stabilite într-un articol separat) nu a fost suficientă pentru consolidarea păcii de durată a Principatelor. La 28 iulie 1827 a avut loc bătălia de la Navarin. În 8 decembrie 1827 şeriful sultanului a chemat sub arme pe toţi musulmanii şi a făcut diferite acuzaţii la adresa Rusiei. Cabinetul de la Petersburg a primit aceste acuzaţii ca declaraţie de război şi în 30 aprilie 1828 avangarda unei armate ruseşti, sub comanda feldmareşalului conte von Wittgenstein, a înaintat până la Bucureşti. Principele Grigore Ghica s-a retras din viaţa publică şi contele Pahlen a preluat frâiele stăpânirii ca preşedinte al divanelor ambelor Principate.

Evenimentele primului an al acestei campanii, care s-a încheiat cu ocuparea oraşului Varna, au însemnat pentru Valahia asaltul şi asedierea fortăreţelor turceşti de la Dunăre, Brăila, Giurgiu, Turnu şi Kalé, în timp ce curajoasele fapte de arme ale generalului Geismar în mica Valahie (şi anume asaltul nocturn şi incendierea taberei turceşti de la Brăileşti) au ferit ţara de atacurile pustiitoare ale trupelor inamice din fortăreţele de pe malul drept al Dunării. A fost organizat un corp de armată valah (care a pus baza miliţiei naţionale actuale) care s-a distins în timpul unei active participări la operaţiile de război. În a doua campanie din 1829 trupele

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

imperiale ruseşti (după unele lupte victorioase de la Silistra şi Şumla) au trecut Balcanii sub comanda feldmareşalului Diebitsch şi au intrat la 20 august 1829 în Adrianopol. Constantinopolul se afla fără apărare în faţa învingătorului. Puterile străine au intervenit şi o pace s-a încheiat la Adrianopol, la data de 2 septembrie 1829. Această pace îi acorda Valahiei noi privilegii, îi recunoştea Rusiei noi drepturi asupra Principatelor şi îi retrăgea Turciei influenţa asupra acestora.

Articolul 5 al acestui tratat se referă la Principate:

"Valahia se va bucura de toate acele drepturi şi privilegii prevăzute în tratatele anterioare încheiate între Poartă şi Rusia. Ea va avea o administraţie naţională independentă şi libertate absolută a comerţului. Alegerea domnitorilor se va face conform prevederilor din actul separat al Tratatului Ackermann. Principii sunt aleşi pe viaţă şi vor avea mână liberă în toate problemele de guvernare care privesc afacerile interne ale ţării fără să poată totuşi leza drepturile care sunt garantate Principatelor de către tratate şi Hatti-şerifi. Poarta se obligă să vegheze astfel încât comandanţii turci de pe malul Dunării să respecte privilegiile ţării şi să nu facă incursiuni pe teritoriul ei. Toate insulele din partea stângă a Dunării trebuie considerate ca părţi integrate ale teritoriului valah. Talvegul Dunării va reprezenta graniţa dintre Principat şi Turcia. Poarta nu va ocupa în viitor nici un loc fortificat pe teritoriul Valahiei şi nu va permite ca vreun turc să se stabilească pe malul stâng al Dunării iar în Principate nu vor fi primiţi alţi turci decât numai negustorii cu firman. Fortăreţele turceşti care se află pe malul stâng al Dunării trebuie să fie dărâmate şi să nu mai fie niciodată construite. Terenul (ocupat de aceste fortăreţe) se restituie ţării. Stăpânirea Principatului va înfiinţa cordoane sanitare şi carantine de-a lungul Dunării şi peste tot unde va fi necesar. Pentru serviciul în carantine, pentru supravegherea graniţelor şi pentru menţinerea ordinii în Principate trebuie să se organizeze o miliţie potrivită nevoilor ţării. Principatul va fi scutit de plata tributului în produse naturale cum sunt grânele, oile, lemnul de construcţie etc., pe care le trimitea la Constantinopol şi în fortăreţele învecinate şi va fi scutit de toate prestaţiile de acest gen şi toate corvoadele; în schimb (pentru despăgubirea vistieriei imperiale din cauza renunţării complete la drepturile de mai sus) în afară de tributul anual stabilit de Hatti-şeriful din 1802, Principatul trebuie să mai plătească o sumă ca despăgubire.

De asemenea, ţara trebuie să plătească Înaltei Porţi, la fiecare schimbare de guvern, în cazul decesului sau înlăturării principelui, o sumă aproape egală cu tributul anual. (Cât de semnificative erau aceste livrări în natură reiese din datele oficiale, anume că în anii 1822 până în 1827 s-au livrat 3.901.279 oca de grâu, orz şi porumb şi nu mai puţin de 25.047.578 oca unt, miere, brânză şi untură şi 780.000 capete de oi). Locuitorii vor avea dreptul unui comerţ liber cu produsele lor naturale şi industriale, vor putea naviga liber cu navele lor pe Dunăre şi vor putea practica un comerţ în toate porturile şi oraşele imperiului turcesc fără să se teamă. Poarta scuteşte Principatul de plata datoriilor timp de doi ani din ziua în care trupele ruseşti vor părăsi Principatul. Poarta promite să valideze regulamentul administrativ conceput care va servi ca bază a administraţiei interne a ţării, dacă nu contrazice privilegiile Înaltei Porţi".

Indiferent de importanţa acestor campanii pentru existenţa viitoare mai fericită a Valahiei, totuşi consecinţele imediate ale acestora au apăsat greu asupra ţării, luând în considerare ciuma care l-a doborât chiar pe prinţul Grigore Ghica (+ 18 mai 1828) precum şi pe unii oameni cu vază şi numeroşi oameni simpli dintre ruşi (se spune că însuşi generalul Şeltuhin [+ 13 oct. 1829] succesorul preşedintelui Divanului şi contele Pahlen au fost victimele acestei epidemii) şi luând în considerare de asemenea suferinţele provocate de refugiu şi pauperizare, de foame şi epizootie şi suferinţele unei ierni foarte grele. Chiar fenomene rare ale naturii, adică inundaţii considerabile, uragane (la 13 iunie 1828), incendii şi un puternic cutremur la 14 noiembrie 1829 au sporit frica şi strâmtoarea deoarece au provocat mari stricăciuni.

Pentru ca Principatul să se bucure într-adevăr de binefacerile păcii de la Adrianopol, trebuia să se găsească o formă generală a organizării sale politice şi administrative. În acest scop Cabinetul imperial rusesc l-a pus pe generalul Kiseleff, ca preşedinte plenipotenţiar al ambelor Principate, în fruntea guvernului provizoriu şi s-a întrunit şi un comitet din boierii de frunte şi din episcopi care au elaborat proiectul unei noi constituţii după instrucţiunile primite. Lucrarea, purtând numele de *Regulament organic*, a primit aprobarea cea mai înaltă a suzeranilor şi a puterii protectoare şi reprezintă astăzi constituţia Principatului. Ea a intrat în vigoare la 10 martie 1831 după ce prima adunare constituţională a deputaţilor a aprobat-o în clădirea metropolitană din Bucureşti.

Dar introducerea, respectarea şi aplicarea acestei legi (care trebuia să reformeze numeroase obiceiuri vechi, să elimine multe rele înrădăcinate şi să înfiinţeze diverse instituţii) era o sarcină pe care boierii nu o puteau îndeplini cu forţe proprii şi care cerea o perioadă mai mare de timp. În plus, respectarea dispoziţiilor stabilite în Tratatul de la Adrianopol trebuia urmărită şi una din preocupările cele mai importante şi urgente ale Guvernului trebuia să fie a găsi mijloacele cele mai eficace pentru înlăturarea suferinţelor ţării. Marile puteri au recunoscut gravitatea şi urgenţa acestor probleme şi a fost nevoie într-adevăr de Guvernul provizoriu prelungit până în anul 1834 şi de energia unui om ca generalul Kiseleff pentru a rezolva această sarcină importantă dar şi dificilă. El a înfruntat curajos nenumăratele obstacole şi în mijlocul altor noi necazuri (epidemia de holeră din 22 iunie până în 24 august 1831 şi, implicit, refugierea locuitorilor; revolta împotriva evreilor din 17 iulie) prin geniul său, prin fermitate şi simpatie pentru ţările încredinţate grijii sale, el a dovedit că este demn de încrederea ce i-a fost acordată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pentru că am vorbit aici despre holeră şi despre o revoltă împotriva evreilor, poate că ar fi interesant să se menţioneze şi părerea (existentă atunci în toată Europa şi susţinută la început chiar de doctorii cei mai iscusiţi) despre contagiozitatea absolută a holerei care a avut urmări aşa de funeste pentru ţările afectate de această boală şi care, de asemenea, a permis aplicarea unor măsuri de prevenire şi unor metode de vindecare inutile, ba chiar nocive. Astfel, oamenii de aici, ca peste tot, au căzut pradă obsesiei că holera ar apărea din cauza otrăvirii apei şi a alimentelor şi că se transmite prin contact, ca şi ciuma. Evreii au fost acuzaţi că ar fi provocat astfel de otrăviri, deoarece oamenii de aici nu s-au încumetat, faţă de administraţia rusă, să acuze pe funcţionarii locali şi pe doctori (aşa cum s-a întâmplat în alte ţări). Astfel, evreii n-au mai fost toleraţi nicăieri şi pretutindeni oamenii se opuneau intrării lor în localităţi. Cu toate acestea, tocmai evreii erau cei care săreau în ajutorul bolnavilor de holeră (când aproape toţi doctorii fugiseră) şi cei care au salvat pe unii dintre ei prin frecţii, împachetări calde, ceai şi ulei de mentă. La această obsesie generală a contribuit şi întâmplarea ciudată a unei mari mortalităţi printre păsările de curte care a persistat pe toată durata epidemiei de holeră. Stăpânirea şi-a dat toată silinţa pentru a-i ocroti pe evreii nevinovaţi. Nu mai puţin neobişnuit a fost fenomenul care s-a întâlnit şi în Transilvania – dacă nu mă înşel în districtul Făgăraş – şi anume că o pâine proaspătă pusă, peste noapte, pe o prăjină înaltă, era dimineaţa aproape uscată, cu un aspect viermănos şi cu un miros neplăcut, acru, de mucegai.

În rândul evenimentelor remarcabile din această perioadă credem că mai trebuie menţionate incendiile din Bucureşti din 28 mai 1831 şi 16 mai 1833 care au prefăcut în cenuşă un mare număr de dughene şi case din centrul oraşului, de lângă biserica romano-catolică şi Sf. Gheorghe.

Răsplătit pentru eforturile sale, generalul Kiseleff a găsit în sfârşit momentul când numirea unui principe legitim trebuia să reprezinte cheia de boltă la clădirea noii existenţe politice a Valahiei. Grigore Ghica nu mai putea – din cauza vârstei sale înaintate – să preia frâiele guvernării statului şi a renunţat la domnie în favoarea fratelui său vitreg, Alexandru Ghica. Chemat la conducerea Valahiei de către boierii suzerani şi nu prin vot public conform prescripţiilor Regulamentului, Alexandru Ghica a primit în iulie 1834 investitura la Constantinopol şi s-a urcat pe tronul ţării în acelaşi an, la data de 14 octombrie, ca principe uns al Valahiei, spre bucuria generală a naţiunii şi a poporului. Guvernul naţional a luat locul administraţiei imperiale ruseşti provizorii. Cu puţin timp înainte de înapoierea principelui Alexandru Ghica (la 25 iulie) din Constantinopol, generalul Kiseleff s-a întors la Petersburg, nu înainte de a avea bucuria de a vedea garanţia încrederii guvernelor străine în noua ordine a lucrurilor din Valahia şi în acelaşi timp o nouă garanţie pentru prosperitatea comercială a ţării prin sosirea primului vapor cu aburi al Societăţii austriece de navigaţie pe Dunăre (care a acostat în Orşova la 25 martie pentru a efectua legătura cu Marea Neagră, prin cursul de jos al Dunării, pe porţiunea valahă). În acest an al sosirii vaporului cu aburi Argo au avut loc şi evenimente triste. Un uragan în luna iunie şi incendii în diferite locuri din capitală care, în zilele de 27 august – 1 septembrie, au produs pagube importante clădirilor şi altor bunuri. Bătrânul mitropolit Grigore a murit la 5 iulie 1834 şi a fost îngropat chiar a doua zi, pe 6 iulie, după vechea datină, stând pe un scaun şi cu mâna ridicată pentru binecuvântare.

Abia s-a urcat principele Alexandru Ghica pe tron, când predecesorul şi ruda sa ilustră Grigore Ghica a fost coborât la 4 noiembrie în acelaşi an în cripta din Colentina. La funeraliile acestuia au strălucit, probabil pentru ultima dată, fostele semne orientale ale demnităţii princiare: cabaniţa – mantaua din blană de sumur; cuca – căciula înaltă împodobită cu pene şi cele trei cozi de cal – semnele demnităţii unui paşă de prim rang, alături de marele ordin Nişan Iftichar acordat defunctului după abdicare. Următoarea perioadă de şapte ani de domnie a lui Alexandru Ghica, al doilea cu acest nume şi al nouălea din familia Ghica (ai cărei membri s-au aflat din anul 1660 adeseori la domnie în Valahia) nu a fost lipsită de întâmplări şi evenimente deosebite. Bazele dezvoltării rapide a tuturor activităţilor pentru promovarea culturii şi progresului erau puse şi existau toate elementele care îi garantau ţării o înflorire rapidă şi durabilă a bunăstării; în timp ce binefacerile păcii şi liniştii deschideau cele mai felurite izvoare (până acum necunoscute, chiar niciodată bănuite) spre o nouă bogăţie, spre fericire. Au fost propuse să se înfiinţeze multe instituţii şi întreprinderi de folos obştesc şi mult promiţătoare iar unele au fost chiar realizate; dar au fost şi multe care nu corespundeau aşteptărilor şi scopului fixat şi la care s-a renunţat. Niciodată nu a lipsit bunăvoinţa suveranului dar le lipseau oamenilor experienţa şi maturitatea; şi spiritul vremii a trebuit mai întâi să prelucreze unele lucruri, să creeze altele, pentru ca sămânţa fericirii poporului şi bunăstării ţării (care a încolţit în timpul domniei lui Alexandru Ghica) să poată aduce acele roade minunate de care se bucură Valahia în prezent sub domnia glorioasă, blândă şi binecuvântată a alteţei sale, principele G.D. Bibescu care, asemeni copacului hesperidelor, dă poporului, pe lângă roadele de aur ale bunăstării sale materiale şi ale existenţei sale fericite, şi florile înmiresmate ale progresului şi prosperităţii sale intelectuale.

(Din *Kopainigg's gemeinnütziger und unterhaltender Bukurester Haus – Kalendar für Katholiken, Protestanten und Griechen, auf das gemeine Jahr von 355 Tagen 1845.* Dritter Jahrgang. Bukurest. Gedruckt und im Verlage bei Joseph Kopainigg. Deutsche Gasse Nr. 1696, p. 13 – 18.)

Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

Legătoria de artă – Varinca Diaconu

Mariana JAKLOVSZKY

Prin 1972, iscodind printr-o bibliotecă cu cărți în limba franceză, mai ales dintre cele două războaie mondiale, pe o legătură de carte din piele gri, care dovedea o gîndire artistică, am descoperit iscălitura legătorului, căci așa am crezut în primul moment: Varinca Vladimir Diaconu. Evaluînd niște date, mi-am amintit că și mama mea se iscălea adăugînd și numele tatălui meu, după o tradiție onomastică românească și am înțeles că Vladimir era soțul doamnei, numele unui critic de artă dintre cele două războaie și al celui care făcea desenele. Ignoranța mea, dar și lipsa de informație obiectivă s-au explicat după revoluție, cînd legăturile cu lumea s-au reluat. Doamna Diaconu, plecată din țară în 1959, se stabilise la Buenos Aires și intrase, noroc pentru dînsa, mai puțin pentru România, unde legătoria de artă devenise o artă întîmplătoare, în circuitul internațional. Numele care mă intrigase în anii '80 mi se explica în "România Literară", de unde aflam că scriitoarea argentiniană Alina Diaconu, în vizită în România, era fiica doamnei visate, iar un fragment din amintirile doamnei Amelia Pavel, apărute în același ziar, evoca zilele bucureștene din casa familiei Băcan, a cărei fiică... și informațiile se închideau victorios.

Varinca Diaconu era licențiată în litere din 1936 și-l avusese profesor pe esteticianul Tudor Vianu la istoria artei și a esteticii, pe care eu n-am apucat decît să-l admir în silueta distinsă pe culoarele aceleiași facultăți, pentru că a murit chiar în anul cînd trebuia să-i fiu studentă. Căsătoria cu un critic de artă și înclinațiile personale o fac să înceapă ucenicia în legătoria de artă cu Ella Cancicov, tovarășă de generație, dar care învățase de la maeștri ai artei decorative ca Charles Pagnier și Ingeborg Borjenson și experimentase la Grande Chaumiére.

Începuse expozițiile de legătorie de carte în 1940 în sediul Așezămîntului Ion I.C. Brătianu, acolo unde, în anul 1936, marele bibliofil Louis Barthou admirase ediții rare franceze și române. Încă o expoziție în 1945 la sala Dalles, după care o lungă tăcere și plecarea din patria comunistă.

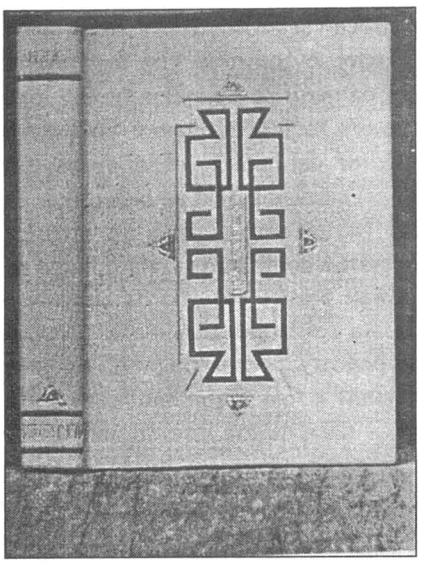

Artista mărturisește 4 expoziții personale: cele două din România, apoi în Argentina, la galeria "Dialogos" în 1966 și în 1985 o expoziție cu titlu semnificativ pentru activitatea sa de profesor: "Varinca Diaconu y sus allumnas" (Varinca Diaconu și elevii săi) la muzeul Fernando Bianco, tot din Buenos Aires. Participă mult însă la expoziții de grup: România, Cehoslovacia, Finlanda, R.D. Germană și Argentina. A participat cu exponate, din partea Argentinei, la expoziția internațională organizată cu ocazia decernării unui premiu internațional de legătorie de carte, premiu decernat de Germaine de Coster în 1986, patronat de Bibliothèque Nationale, cu concursul Societății Prietenilor Legăturii Originale de Carte (Société des Amis de la Reliure Originale). Doamna Diaconu a prezentat cartea *Candide* de Voltaire, ilustrată de Brunelleschi, Paris, Gibert Jeune, 1952, din colecția fiicei sale, Alina Diaconu. Cartea era legată în piele de Argentina, brun deschis, cu compoziția literelor titlului trasate liber și aurite, cu filele stampate la rece și puncte aurii.

Multe din cărțile legate în România au aparținut unor colecționari bibliofili, despre care s-a știut puțin, neexistînd reviste care să le popularizeze numele și mai mult, unii au plecat din țară, cu sau fără cărți, ori s-au estompat într-o lume ostilă: artista plastică Celline Emilian, doctorul Nicolae Banu, inginerul Laserson,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Hadi Stern, Henri Leon, Sever Herdan, fam. Steinhardt, marele jurist Istrate Micescu, mort la Aiud în 1951. O parte din lucrările sale au ajuns la Muzeul Satului din București, la Muzeul de Artă Populară din Helsinki, au fost oferite regelui Mihai, împăratului Reza Pahlavi al Iranului de către colectivitatea iraniană din Argentina.

A legat mai mult de 100 de cărți din cea mai bună literatură a lumii: Dante, Fr. Villon, Ronsard, La Fontaine, Voltaire, Balzac, Stendhal, Alph. Daudet, Rainer Maria Rilke, Puşkin, Tolstoi, Krîlov. A îmbrăcat şi cărțile marilor scriitori români şi ale fiicei sale şi ale altor scriitori din patria de adopție. Lucrările ei sînt răspîndite prin colecții particulare şi muzee din toată lumea.

Revista "Confirmado" din Buenos Aires din 20 octombrie 1966 comentează expoziția de legătură de carte, cele 17 cărți expuse, printre care: *Opere complete* de Fr. Villon, *La duchesse ou la jeune silphide* de Restif de la Bretonne, *Fabulas* de La Fontaine şi un Marti Fierro cu ilustrații de Carlos Alonzo, dar şi *Cîntarea cîntărilor* în limba franceză, cu ilustrațiile Mariettei Lydis, o preferată a artistei.

În buletinul "Codice", nr. 3 din august 1993, sub genericul "Encuadernadores Artesanales de la Republica Argentina. Varinka Diaconu. Una vida dedicata a la encuadernacion de Arte", autorii articolului, Pedro J. Diaz şi Patricia Figueroa evidențiază coerența dintre text şi decorarea copertei care mărturisesc dragoste pentru literatură şi arta plastică. Alegerea materialului, totdeauna în acord cu tematica lucrării şi modul de editare a acesteia au făcut ca legăturile D-nei Diaconu să aibă o formă originală, personală care, cu desenul special şi unic, să se transforme într-un obiect de artă.

Volutele inversate, neliniştite, desenate pe coperta volumului *Roşu şi negru* al lui Stendhal sînt expresia stării de spirit a personajelor, una din cele mai inspirate şi semnificative rezolvări metaforice. Desenele copertelor sînt simple şi sugestive: pline de un umor discret, cînd pe marochin şi în mozaic, comentează *Tartarinul* lui Daudet, simple, dar copleşitoare la *Roşu şi negru*, floral decorative în stil rusesc pentru *Contes populaires russes*, iar pentru romanul medieval *Frene et Galleran*, cîteva elemente decorative ale timpului: o letrină, titlul în caractere vechi, un mic desen de cuplu amoros, încuietori din curele duble care amintesc legăturile vechilor manuscrise medievale.

Doamna Diaconu gîndeşte asupra materialului, asupra conținutului cărții, asupra editării ei, asupra autorului şi, combinînd elementele, obține o publicitate elegantă, discretă, dar de elocvența afişului.

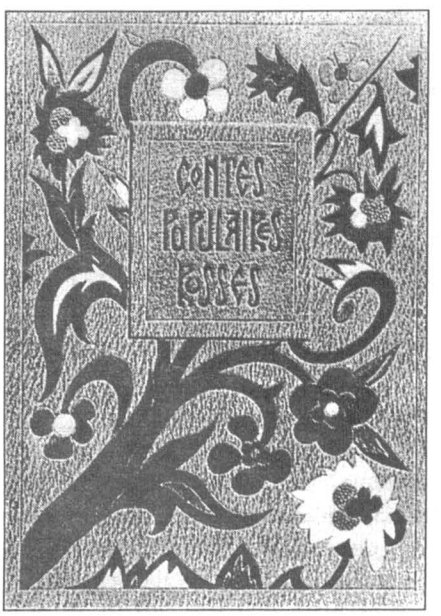

Doi colecționari particulari sînt mari deținători de legături artistice Varinca Diaconu: inginerul Laserson şi Agostino Rocca. O legătură de carte, rezolvată de artistă în aceeaşi manieră ca cea dăruită cîndva regelui Mihai, coperte acoperite de siluete de animale în relief există şi în țară, pentru un volum de fabule ale lui Krîlov. Această carte, probabil altfel decît cea a regelui, este singura noastră posibilitate de a ne închipui cum arăta cealaltă.

Profesoara românca de la şcoala de legătorie din Buenos Aires a făcut prin munca sa, prin arta sa şi elevii săi un dar Argentinei şi lumii întregi vorbind astfel despre frumos. Cuvîntul "nostalgie", bănuit în fiecare exilat, se transferă asupra noastră, care sîntem trişti că un astfel de artist, într-o meserie destul de rară la noi, şi-a găsit desăvîrşirea, împlinirea în alte locuri, dar noi îl binecuvîntăm.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Petre SĂLCUDEANU – 70

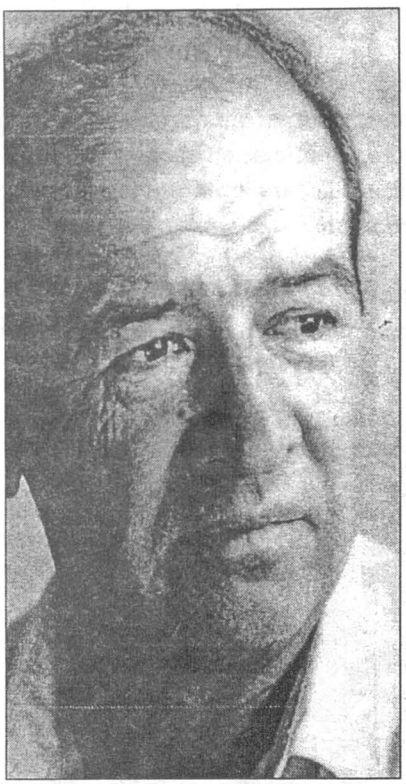

Notă biobibliografică

Petre Sălcudeanu (Petru Sălcudean) s-a născut la 8 septembrie 1930, în satul Gligoreşti, din judeţul Turda, ca fiu al culegătorului de aur de pe Arieş, mai apoi ceferist, Petru Sălcudean şi al Valeriei, născută Mureşan.

A început cursurile primare la şcoala din satul natal între anii 1936 – 1937, continuîndu-le apoi la şcoala nr. 3 din Braşov, între anii 1937– 1942. Pînă în 1949 urmează cursurile Liceului Comercial "Andrei Bârseanu", din acelaşi oraş. Anul 1946 marchează debutul literar al viitorului scriitor cu poezii în ziarul braşovean "Drum nou". În anul 1949 este numit secretar tehnic al Filialei Societăţii Scriitorilor din Braşov, al cărei preşedinte era poetul Gherghinescu Vania.

1949: *Cartierul muncitoresc*, nuvelă de debut, în colecţia "Cartea poporului", Editura pentru Literatură. Membru fondator al Uniunii Scriitorilor.

1950 – 1951: Urmează vreme de un an cursurile Facultăţii de filosofie din Bucureşti.

1951– 1956: Este student al Institutului de literatură "Maxim Gorki" din Moscova, la seminarul de proză al lui Konstantin Gheorghievici Paustovski. Lucrarea de diplomă o constituie volumul de proză scurtă *Un gram de aur*.

Un gram de aur

Am rămas orfan de mamă, într-un an cînd seceta nu lăsase în urma ei nimic. Păşunile erau arse, şi vitele, căutînd cîte un fir de iarbă, dădeau cu limba de pămînt, îl înghiţeau şi, după cîteva zile, cădeau de-a-mpicioarele fără să se mai ridice niciodată. Mama nu murise de foame. Murise de bătaie. O bătuse bunicul cu ţepuşa de la car. Tata era plecat atunci la strîns aur şi s-a întors numai după o săptămînă. Cînd a venit, mama era îngropată, iar cele cîteva flori de muşcată sădite pe mormînt se uscaseră şi ele.

Încă din capul satului tata a aflat de cele întîmplate. A venit acasă într-o fugă şi, cînd ne-a văzut pe mine şi pe frate-meu plîngînd în mijlocul curţii, s-a îndreptat spre şopron să ia coasa. A căutat-o în zadar. În lipsa lui, bunicii mei strînseseră totul, încît în urma lor a rămas mai rău ca după foc.

Tata m-a luat pe mine şi pe frate-meu mai mic de mînă şi ne-a închis în tindă. A sărit gardul la vecinul nostru, cumnatul Gheorghe, despre care se spunea că fură laptele de la vaci cu duhurile rele, a luat de la el toporişca şi a fugit pe uliţă în sus.

Eu, care eram mai mare, am văzut totul prin crăpăturile scîndurilor de la tindă. Am tras zăvorul, l-am luat pe frăţiorul meu de mînă şi am alergat după tata, strigînd. Tata ne-a văzut din capătul uliţei, s-a oprit în loc înjurînd, dar cînd şi-a aruncat ochii la noi, cum eram goluţi şi cu lacrimile şiroinde pe obrajii murdari, şi-a vîrît toporişca la chimir, ne-a luat în cîrcă şi s-a întors cu noi în casă, blestemînd.

De la mama a mai rămas o năframă neagră, ruptă şi arsă de soare, cu care tata îşi lustruia cizmele, duminica. Stînd pe genunchii lui, am plîns toţi trei, noi cu zgomot, el pe tăcute.

Eu n-aveam de unde să ştiu pe-atunci că tata era socotit om chipeş şi frumos cum nu se mai găsea altul în gura Arieşului, nici în Grind şi niciunde prin împrejurimi. Nana Sofia, vecina noastră, femeie tare bătrînă, de care mă feream să mă pupe că mirosea a băgău mai rău decît o pipă, mi-a povestit despre el. Tot de la ea am aflat că tata era mare jucăuş. Cînd făcea ponturi, lumea se aduna în jurul lui ca la comedie, iar babele, cu mîinile la gură, clătinau din cap a minunăţie:

– Fain fecior, aşa mîndreţe de om mai rar, bucurie pentru cine l-a făcut.

Dar tata nu ştia cine l-a făcut. Era copil din flori. Tot nana Sofia ne-a spus: cică în vremea războiului s-a pripăşit la noi în sat un talian, că ar fi umblat la fata uneia, Catrina din vale, care a lepădat apoi copilul şi s-a dus cu talianul în lume.

Vorbe, că eu l-am întrebat pe tata dacă ştie talieneşte şi el mi-a spus că nu ştie.

Bunicul îi făcea mamei zile fripte de cîte ori putea, pentru că a fugit cu un "bate ponturi", cu un bitang, ea, fată cu zestre, cu cîteva perechi de boi, cu multe iugăre de pămînt şi, pe deasupra, singură la ai săi. Cît despre avuţie, tot nu-mi vine să cred.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

1952: Se căsătorește cu Ileana Mircan, studentă a Facultății de limbi străine din București, apoi a Universității "Lomonosov" din Moscova.

1956: Redactor la ziarul "Drum nou" din Brașov.

1957: *Un gram de aur*, volum de proză scurtă, apare la Editura pentru Literatură și Artă.

1958: Editează suplimentul literar al ziarului brașovean "Drum nou".

1959: Secretar al Filialei Uniunii Scriitorilor din Brașov.

1960: Redactor șef adjunct la redacția Scenarii a Studioului cinematografic "București".

Iubește ziua de mîine, microroman, Editura Tineretului.

1961: *Front fără tranșee*, roman, Editura pentru Literatură.

Autorul se mută de la Brașov la București ca redactor șef adjunct al redacției de Scenarii a Studioului cinematografic "București".

1962: *Strada lux*, roman, Editura Tineretului.

1963: Ediția a II-a a romanului *Front fără tranșee*, Editura pentru Literatură.

1964: *Vreau să trăiesc*, proză scurtă, Editura Tineretului.

Ecranizarea romanului *Răscoala* de Liviu Rebreanu, după scenariul lui Petre Sălcudeanu.

1965: *Săptămîna neterminată*, roman, Editura pentru Literatură.

Filmul *Răscoala*, realizat de regizorul Mircea Mureșan, primește la Cannes premiul "Opera Prima".

1966: *Singur fără cer*, roman, Editura Tineretului. Romanul a fost tradus ulterior în limbile rusă și ucraineană, la Moscova și Kiev.

Autorul este numit redactor șef al Studioului cinematografic "București".

1967: *Prea cald pentru luna mai*, roman, Editura Tineretului.

Corabia cu suflete, roman, Editura pentru Literatură.

1968: Premiul Televiziunii din Monte Carlo pentru scenariile după romanele *Aventurile lui Tom Sawyer* și *Aventurile lui Huckleberry Finn* de Mark Twain, ecranizate în colaborare cu televiziunea din R.F.G.

1969: În luna septembrie scriitorul este eliberat din funcția de director general (deținută vreme de un an) al Studioului cinematografic "București", ca urmare a interzicerii filmului *Reconstituirea* realizat de Lucian Pintilie. De la această dată Petre Sălcudeanu va lucra ca scriitor liber profesionist.

1970: *De ce văd invers?*, roman, Editura pentru Literatură. Peste puțin timp

Eu eram mare și vedeam cum mama lucra cu ziua pe la unul și pe la altul pentru un boc de lapte, ca să aibă ce să-i dea de mîncare frățiorului meu mai mic, Nuță. Cu boii, pot să spun că era snoavă curată. În curte la noi nu era urmă de vită. Doar seara, cînd venea ciurda de la pășune, mai nimerea în grădiniță cîte o vită străină, și-atunci mama arunca după ea cu măturoiul, că-i strica straturile.

Adevărul gol-goluț era altul. Mama era frumoasă – cum spunea nana Sofia – chiar dacă nu era așa albă la obraz ca celelalte. Avea ceva în ea care făcea pe feciori, cînd era fată, să se bată seara pe la porți, sau să se pîndească pe după sat cu ciomegile. Stătea pe prispă și, cînd auzea de departe un cîntec din frunză, parcă sărea de pe jeratic, așa fugea înaintea tatei. Mama i-a spus tatei s-o fure și tata a furat-o. Mai întîi s-a dus cu ea în satul vecin, unde s-au cununat la notăraș. La popă nu s-au cununat, pentru că în Cuci, satul unde au fugit ei, nu era biserică.

Mult timp a lucrat tata la drumul de fier, apoi a luat-o pe mama și, cu mine în brațe, s-au întors în satul lor. Mai tîrziu am aflat că pe tata îl dăduseră afară.

Casă, tata nu avea și, ca să nu dormim în drum, ne-am mutat în grajdul cumnatului Gheorghe, cel care fura laptele de la vaci și care era suduit de unii din sat ca frate cu dracu'. Nouă nu ne-a fost frică să ne mutăm în grajd, pentru că n-aveam vaci, și afară de asta, acolo era cald iarna, de la răsuflarea vitelor.

Cu ușa de la grajd, cu obielele de lînă și cu copaia în care mă îmbăia mama s-a dus tata să strîngă aur din Arieș, cum strîngeau mai toți cei făr' de pămînt.

Și a murit mama. Și înainte de a muri, a spus că o doare inima că nu s-a cununat cu tata la popă, ca să-i rămîie copiii botezați creștinește, să nu-i arate oamenii cu degetul. Dar popa din satul nostru era cuscru cu bunicul și, dacă a zis bunicul să nu-i cunune, popa nu i-a cununat. Iar de botezat, pe mine nu m-a botezat la biserică, și așa sînt și pînă acum.

Să-i deie în lege pe bătrîni, pentru că au omorît-o pe mama, tata n-a putut. Satul n-a vrut să-i fie martor. Și cum să-i fie cînd era an de secetă și singurul care avea grîu era bunicul? Vorbeau oamenii ce vorbea și el, cică mama a căzut din pod cînd a trimis-o bunica să-și ia feldera de grîu după care venise și și-a frînt șira spinării. Seara se strîngeau vecinii pe șanțul din fața bisericii și spuneau că, după ce va trece seceta, au să-l bage pe bunicul la huzdup, ca pe un cremenal ce este.

Eram și eu printre oameni și totdeauna la vorbele lor tata tăcea.

Seceta nu numai că nu voia să treacă, dar cu fiecare zi se făcea tot mai hapsînă cu noi. De mîncare ne făcea nana Sofia: zeamă de știr și lobodă. De la o vreme, însă, loboda nu mai era bună, căpătase amărăciune din pricina uscăciunii.

Satul nostru era departe de drumul de fier, departe de oraș, iar oamenii, de teamă că au să se sfîrșească pe drum, nu mergeau după bucate prin alte părți.

Eu cu frate-meu eram nemîncați de două zile, și atunci tata și-a luat inima în dinți și s-a dus la bunicul să ceară o bucată de pîine. Bunicul l-a primit omenește. I-a spus că tot ce a fost a trecut, că Ileana e moartă, iar dacă vrea pîine... s-o vînză de pomană nu poate, bani nu ia că nu sînt buni, de vite i-e plin graj-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cartea va fi retrasă din librării.

1970: *Moartea manechinului*, roman, Editura Albatros.

Un biet bunic și-o biată crimă, Editura Eminescu.

1971: *Detectiv la 14 ani*, roman, Editura Ion Creangă, tradus și în limba germană, la aceeași editură.

Bunicul și păcatele lumii, roman, Editura Eminescu. Romanul a fost tradus în limba gruzină, la Tbilisi.

În același an romanul *Moartea manechinului* a fost tradus în limbile rusă, letonă și lituaniană, la Moscova, Talin și, respectiv, Vilnius.

1972: Ediția a II-a a romanului *Săptămîna neterminată*. Romanul a fost tradus în limba maghiară la Editura Kriterion.

Petre Sălcudeanu primește premiul A.C.I.N. pentru cel mai bun scenariu (la filmul *Viforița*, după romanul său *Front fără tranșee*). Filmul a fost realizat de regizorul Mircea Moldovan.

1972 – 1974: În regiile lui Sergiu Nicolaescu și Manole Marcus, scriitorul a realizat, în colaborare, scenariile filmelor: *Cu mîinile curate*, *Ultimul cartuș*, *Conspirația*, *Departe de Tipperary*.

1974: *Bunicul și doi delicvenți minori*, roman, Editura Ion Creangă.

Un bunic și-o biată aventură, roman, Editura Albatros.

Ucenicie printre gloanțe, roman, Editura Dacia, Cluj.

1975: Scrie scenariul după romanul *Prea cald pentru luna mai*. Filmul a fost realizat în regia Mariei Callas Dinescu.

1976: *Bunicul și o lacrimă de fată*, roman, Editura Eminescu. A fost tradus în limbile rusă și letonă, la Moscova și Vilnius.

Ecranizarea acestui roman îi aduce autorului premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul filmului de la Costinești.

1977 – 1979: Scrie scenariile ciclului de filme închinate Revoluției de la 1848, *Munți în flăcări* și *La răscrucea marilor furtuni*.

1980 – 1986: Au fost finalizate scenariile comediilor cinematografice *Toamna bobocilor*, *Iarna bobocilor*, *Primăvara bobocilor*.

1980: Apare *Biblioteca din Alexandria*, roman, Editura Cartea Românească. Obține Premiul Academiei și Premiul Uniunii Scriitorilor pe anul respectiv.

1984: *Cina cea de taină*, roman, Editura Cartea Românească.

Apa care tace, roman, Editura Eminescu.

Scrie scenariul după romanul *Întunecare* de Cezar Petrescu, ecranizat în regia lui Alexandru Tatos.

dul, dar pentru aur nu zice ba.

– De, aur este în Arieș, dar grîu pe deasupra apei nu curge și nici prin colbul drumului nu-l găsești.

Și nu i-a dat tatei în seara aceea nimic, zicînd că a doua zi, lui, ca unul de-al casei, are să-i dea mai mult. Pesemne tot satul știa că bunicul nu mai vinde grîu, ci numai pîine, și pîinea nu pe orice, ci pe aur: un gram de-o dărabă.

De cu seara, oamenii și-au scos porțile de la case, iar cuptorul de pîine al bunicului toată noaptea a scos fum pe horn. Tata s-a întors acasă mai vesel. A scos ușa de la grajd, și-a dat cioarecii de lînă jos, iar eu cu briciul i-am tăiat cît am putut mai bine pe cusătură. Apoi tata a rupt fîșiile în obiele pătrate și le-am bătut cu ținte pe o față a ușii. Nana Sofia ne-a dat două copăi, tata a mai luat de la căpriori o lopată și s-a așezat în fața grajdului, așteptînd zorile. Mi-am adus aminte de fratele meu, Nuță, căruia nu-i auzisem gura toată ziua, și m-am dus în grajd să văd ce-i cu el. Nana Sofia era acolo. Îi dădea zeamă de tutun ca să-i bată inima mai repede, că altfel la foame ea se oprește, așa din nimic, și gata.

Frate-meu Nuță nu plîngea, iar eu, ca să-i dau putere, i-am spus să nu moară, că mîine tata face aur și o să aducă acasă pîine multă. Frate-meu Nuță ar fi vrut să rîdă, dar am văzut că nu poate, și atunci am rîs eu în locul lui.

Turla bisericii începea să se desprindă din noapte cînd tata și-a luat uneltele în spate și a pornit la drum. Pe Nuță n-am vrut să-l las cu nana Sofia, că îmi era frică de doctoriile ei. L-am așezat într-o copaie, am luat copaia în brațe și am fugit după tata.

Marginea Arieșului era plină de oameni care aruncau cu lopata nisip pe ușile așezate în dungă, ca apa să se poată scurge. În sinea mea nu-i pizmuiam că ajunseseră înaintea noastră, pentru că tata era mare meșter în cules aurul și mai mare meșter la arsul lui.

Tata a priponit ușa cu două lemne, și-a suflecat izmenele pînă mai sus de genunchi, și-a udat palmele în apă și a început să arunce cu lopata nisip pe obielele de pe ușă. După nisip arunca apă. Și tot așa, pînă soarele s-a bulbucat deasupra capului, ca argintul viu.

Apoi tata a strîns obielele cu grijă, le-a băgat într-o copaie și a început să le spele cu apă. Din cînd în cînd se uita la noi, și nu știu de ce, dar cînd rîdea parcă îmi trecea de foame și eram mai vesel. De mult nu-l văzusem pe tata rîzînd.

Pe Nuță, frate-meu, l-am așezat la umbră și, de bucurie că tata a rîs, am început să-l preumblu cu copaia prin apă și să-i stropesc fruntea asudată.

După ce a spălat obielele, tata le-a așezat din nou pe ușă. Munca a pornit iar de la capăt. Soarele parcă se apropiase de noi, așa ne cocea, iar cumnatul Gheorghe, care ne era vecin cu lucrul, a căzut dintr-odată. Ziceau oamenii că de slăbiciune, și dacă nu era tata, să-l ridice la vreme, s-ar fi înecat în apa pînă la genunchi.

Spre seară, cînd tata a spălat nu știu pentru a cîta oară obielele în copaie, pe fundul de lemn se vedeau fire de praf auriu. Tata iar a rîs. Dar rîsul parcă era altfel. Numai buzele i s-au întins. Fața i-a rămas galbenă și asudată, parcă fără viață. Eu am alergat pe la copăile celorlalți oameni, ca să văd cine a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

1987: *La un pas de fericire*, comedie a cărei premieră a avut loc în luna februarie la Teatrul C.I. Nottara.

Judecata de apoi, roman, Editura Militară.

1989: *Ochiul și Marea*, roman, Editura Cartea Românească.

1990: *Umbre*, roman, Editura Militară.

Este membru al Biroului Secției de proză și membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor.

1990: *Nuntă cu garoafe mov*, roman, Editura Albatros.

1991: *Bunicul și lacrima din carburator*, roman, Editura Albatros.

1993: *Noaptea calomniei*, Editura Albatros.

1993: *Privește înainte cu mânie*, roman, Editura Adevărul.

1995: *Marx librarul*, roman, Editura Adevărul.

1999: *Sauna*, roman, Editura Biblioteca Bucureștilor.

strîns mai mult. Toți au adunat la fel, în afară de cumnatul Gheorghe, care n-a apucat să strîngă de loc.

Spre seară, oamenii au venit la tata cu fețele speriate. Nu aveau argint viu, și fără argint viu nu puteau să adune praful în cîrpă. Afară de asta, bunicul le-a spus că nu ia aurul decît în bulgăre:

– Praf nu pot să cîntăresc, acolo e nisip și altele, grîul e curat, pîine albă vă dau, înseamnă că și aurul trebuie să fie curat.

Oamenii au strîns praful cum au putut și s-au dus să încerce, poate că bunicul avea să le dea mai puțin, dar tot mai bine decît nimic.

Tata a stat la urmă și, cînd n-a mai rămas nimeni, a scos de la brîu o glăjuță și a turnat în copăiță ultima lacrimă de argint care mai rămăsese acolo. A învîrtit copăița în toate părțile, aurul s-a amestecat cu argintul viu, apoi tata și-a rupt o bucată din cămașă și a cules golomoțul. A aprins foc pe marginea Arieșului și, într-o lingură, a ars cîrpa cu tot ce era în ea. În locul cîrpei a rămas în scobitura lingurii un grăunte de aur, de mărimea unui ochi de cioară.

La lumina focului, fața tatei se făcu arămie.

– Lasă, Nucuță, că are să-ți dea tata pîine.

Punîndu-și aurul la chimir, a luat în spate uneltele, iar eu, cu trocuța în care era Nucuță sub braț, alergam în urma lui, spre ulița mare, unde locuia bunicul.

Ajunși acolo, eu am așteptat în curte. Tata a intrat în casă. Au măsurat aurul, și eu, de afară, am auzit cum rîdea bunicul, zicînd că un gram de aur e pîine, nu glumă. M-am bucurat și i-am spus lui Nucuță că a răbdat destul, dar că acuma are să se satureze. Eu eram mai mare, puteam răbda, dar el ce știa?

Tata a ieșit afară cu o darabă mare de pîine albă, a rupt o bucată pentru mine, una pentru Nucuță, iar lui și-a lăsat o coajă.

Nucuță nu voia să ia pîinea. Am lăsat copaia jos și atunci, sub lumina care cădea pe pămînt de la fereastră, am văzut că frate-meu avea gura căscată și nemișcată, iar ochii mari, deschiși, plini de nisip. Tata l-a luat în brațe, l-a scuturat, apoi l-a așezat în copaie, spunînd:

– Ce te zgîiești, prostule, nu vezi că-i mort?...

Am auzit cum tata scrîșnea din dinți, și eu, de frică, l-am luat pe Nucuță în brațe și am ieșit în drum. Tata a venit după mine, apoi s-a întors, s-a uitat o clipă la coaja lui de pîine și a aruncat-o în ogradă, peste poartă. Eu țineam în mînă dăraba lui Nucuță și a mea. Cînd am văzut, am vrut să fug și să iau coaja aruncată de tata, dar cîinii dădură năvală și, cît ai clipi, în locul pîinii nu mai rămăsese nimic.

La lătratul cîinilor, bunicul a ieșit afară și atunci tata i-a strigat din drum:

– N-ai avea parte de moarte mai bună decît a pruncului meu!

În aceeași seară, din ușa pe care își întindea obielele la strîns auru', tata a făcut copîrșeu pentru Nucuță. Dimineața l-a luat în spate și ne-am dus să-l înmormîntăm. Tata mergea cu pasul întins, încît eu de-abia mă mai puteam ține după el. Am trecut prin fața casei bunicului. Tata s-a oprit. A intrat înăuntru și, oprindu-se lîngă șura de paie, a pus copîrșeul jos și și-a scos amnarul și cremenea. Eu am ghicit ce vrea să facă. Am început să plîng cu sughițuri. Tata s-a uitat la șură, apoi la amnar, și cînd m-a văzut lîngă el, a strîns din buze, a înjurat că de ce mai sînt pe lume, apoi mi-a tras o palmă. Bunicul, auzind zgomot, a ieșit de după paie. Pe lîngă noi a fugit cu fusta boțită Lina a Floarei. Ochii îi erau roșii de plîns și lacrimile îi cădeau pe pîinea din mînă.

Tata a făcut doi pași spre bunicul, care nu se aștepta să ne găsească acolo. Eu am crezut că vrea să-l omoare. Dar nu l-a omorît. S-a uitat numai în ochii lui, s-a uitat mult, cu năduf. Bunicul și-a scăpat cureaua de la pantaloni, s-a făcut mic, a dat înapoi și a tulit-o.

Ne-am dus după aceea de l-am îngropat pe Nucuță. Înaintea noastră, niște țigani îl îngropaseră pe cumnatul Gheorghe.

Cînd aruncam ultimii bulgări, fără să vreau am scuipat pe pămînt. Tata m-a văzut și mi-a tras o palmă.

– Ce scuipi, mă, pe groapa lui frate-tău? și a vrut să mă mai lovească o dată.

– Nu da, tată... și am ridicat lopata.

Atunci tata m-a prins în brațe, m-a sărutat cu mustățile și barba lui țepoasă, am plîns amîndoi și, pentru prima oară, așezat pe mormîntul lui frate-meu, a început să vorbească cu mine despre viața lui și a mamei.

(Din volumul *Iubește ziua de mîine*, Editura Tineretului, 1960)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Itinerar francofon

O zi din viața Premiului "Goncourt" (III)

Teofil BĂLAJ

Paul Musset, preşedintele de atunci al Societăţii "Gens de lettres" era de altă părere:

– *André Pieyre de Mandiargues este un nume cu care cititorii se vor obişnui curînd. O operă completă, o vîrstă a echilibrului, o prezenţă activă printre noi, toate acestea sînt, în ultimă instanţă, promisiuni.*

Cei care-l cunosc din tot ce a scris nu sînt deloc surprinşi.

Cei care nu-i cunosc cărţile încă şi le vor cunoaşte abia acum, vor fi încîntaţi. Vă asigur.

– Bine, dar încă din 1903 se ştie că premiul este destinat să recompenseze tinereţea, în afară de originalitatea spiritului cărţii şi a formei…

Philippe Hériat, membru al Academiei "Goncourt" încă din anul 1949 ştie foarte bine acest lucru.

– *Nu văd nici o contradicţie. Tinereţea nu înseamnă întotdeauna optsprezece ani. Au fost discuţii pe această temă adesea. Vor mai fi. Este bine să fie discuţii. Adevărul e că unii critici sînt supăraţi astăzi pentru că trebuie să citească într-o singură noapte cartea unui mare scriitor. Au citit alte cărţi despre care s-a crezut că vor fi premiate. Nu-i nimic. Vor fi mîine fericiţi pentru ocazia ce li s-a oferit de a descoperi un univers de care n-au avut timp sau n-au ştiut să se apropie pînă acum. E un cîştig pentru ei.*

… André Pieyre de Mandiargues rămîne totuşi marele laureat al anului literar francez 1967.

Şi aceasta pentru că, după moartea fratelui său Jules, Edmond de Goncourt a redactat un testament prin care, numind executor pe prietenul său Alphonse Daudet, îşi lăsa averea pentru constituirea *pe veci* a unei societăţi literare… *"a cărei întemeiere a fost tot timpul vieţii noastre de oameni de litere, gîndul fratelui meu şi al meu"*, din acea zi de 21 decembrie 1903 cînd Academia "Goncourt", în sfîrşit constituită, – printre primii academicieni se aflau Alphonse Daudet, Gustave Geoffroy, Paul Margueritte, Joris-Karl Huysmans şi Octave Mirbeau, – decernă primul său premiu lui John-Antoine Nau pentru romanul *Force ennemie*, din acea zi, premiul "Goncourt" continuă să fie cea mai mare recompensă a anului literar francez.

O recompensă care înscrie printre performanţele sale de tiraj, din ultimii ani, cîteva care mi se par edificatoare pentru autoritatea larg recunoscută a juriului alcătuit din cei zece academicieni. De pildă, *Le Dernier des Justes* de André Schwarz-Bart a apărut, după obţinerea premiului în 1959, într-un tiraj de 450.000 exemplare; *La loi* de Roger Vailland (1957) în 380.000 exemplare; *Oublier Palerme* de Edmonde Charles-Roux (1966) în 350.000 exemplare şi aceasta în condiţiile unui tiraj mediu în Franţa de 2.000 – 2.500 de exemplare.

– Încă o dată, felicitări, domnule André Pieyre de Mandiargues…

Mulţimea de admiratori din saloanele editurii de pe rue Bottin nu-l tulbură. Nici succesul venit atît de tîrziu. Pentru a-i face plăcere cu adevărat, cînd îi strîngi mîna, cred că trebuie să te cunoască foarte bine.

Este marele învingător al acestei după-amieze a premiilor literare franceze, poate la fel de incontestabil ca marii laureaţi de după război, Vailland şi Gracq.

Şi totuşi André Pieyre de Mandiargues este trist. Aproape dezamăgit:

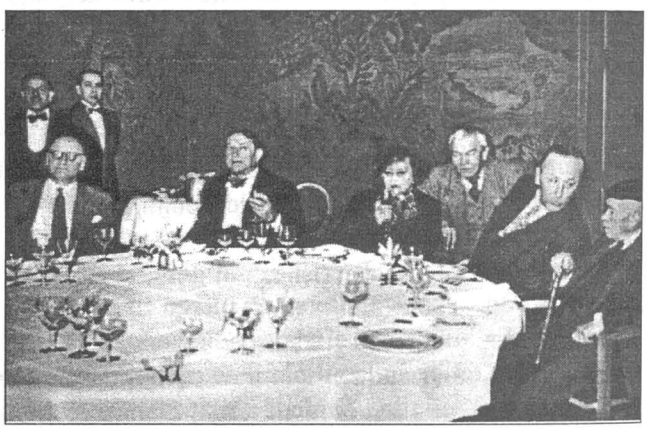

Juriul "Goncourt" 1946. De la stînga la dreapta: André Billy, Francis Carco, Colette, Léo Larguier, Roland Dorgelès, Lucien Descaves

– *Repet: n-am avut niciodată nici cel mai mic respect pentru titlurile de glorie, pentru onorurile publice de operetă, pentru poziţiile sociale prestabilite, pentru gradele, uniformele şi decoraţiile atît de des împărţite, din păcate…*

Răsfoiesc în maşină biografia multiplicată pentru presă a celui care, după părerea preşedintelui Dorgelès, dar nu numai după părerea lui, s-ar fi cuvenit să obţină premiul "Goncourt" pentru anul 1967. Michel Bataille, aşadar, s-a născut în anul 1926. A preferat studiile de arhitectură pentru că arhitectura i s-a părut o meserie completă, o meserie bărbătească pe care marele său prieten, Le Corbusier (a cărui fundaţie o conduce şi în prezent) o definea atît de complet ca fiind "jocul savant, corect şi magnific al volumelor concepute alături, în lumină".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fiind o meserie completă, arhitectura este o meserie naturală, dificultățile ei ținînd tocmai de aceea de tot ce e omenesc.

Îndeletnicirea de scriitor este altceva. Este o îndeletnicire dificilă, inumană. Consumul nervos este incomparabil mai mare. Știe din proprie experiență că o zi petrecută în fața hîrtiei de scris este mai grea, mai teribilă, decît o lună întreagă petrecută zi și noapte în fața planșei de arhitect. Scrisul nu este o meserie de om. Este un strigăt continuu. Un strigăt chinuitor.

Treisprezece ani n-a putut scrie nici un rînd. Din 1950 pînă în 1963. A crezut că tăcerea aceasta va dura pînă la sfîrșitul vieții. Spera că îi va fi indiferent. Era nefericit însă. Din păcate, nevoia de a-și concretiza gîndurile îl urmărea mereu, ca o obsesie. N-a avut timp să se gîndească însă la cărțile sale. Nici la arhitectură n-a mai avut timp să se gîndească. A trebuit să se gîndească la cărțile altora. A devenit agent literar. Apoi s-a gîndit iarăși la cărțile sale. Și le-a scris. Șase cărți în cinci ani: *Cinci zile de toamnă* (1963), *Focul cerului* (1964), *O piramidă deasupra mării* (1965) – distinsă cu premiul "des Deux-Magots", *Orașul nebunilor* (1966), *Gilles de Rais* – care este o biografie (1967) și în sfîrșit *Pomul de Crăciun*.

Sînt convins că înainte de a fi fost agent literar știa să și zîmbească.

– *Pomul de Crăciun* a fost apreciată ca fiind cea mai bună carte franceză de proză a acestui an. A fost distinsă cu premiul "La plume d'or" de către revista "Le Figaro Littéraire" și pentru premiul "Goncourt" i-a lipsit un singur vot.

– *Așa este.*

– Este cea de a treia carte, din ultimele șase pe care le-ați publicat, reținută – după *O piramidă deasupra mării* și *Orașul nebunilor* – pe lista candidaților premiului "Goncourt".

– *Exact.*

– Criticii o apreciază ca un impresionant rechizitoriu împotriva bombei atomice și a cruzimii stupide din zilele noastre.

– *Fals.*

– Sînt amintite în sprijinul acestei aprecieri cîteva paragrafe din cartea D-voastră. Se citează și cifre.

– *Cifrele sînt exacte. În prezent există în lume o cantitate de exploziv care ar permite distrugerea fiecărei ființe umane de o sută de mii de ori. Ați reținut bine: fiecare din noi poate fi distrus de o sută de mii de ori cu cantitatea de exploziv stocată în prezent în magaziile cu armament de pe planeta noastră. Dar această informație nu este confidențială. O știe toată lumea. În sfîrșit...*

– Nu văd nimic jignitor în aprecierea unei cărți ca fiind un rechizitoriu împotriva bombei atomice.

– *Din păcate a fost întreținută în jurul acestei cărți o polemică foarte laterală subiectului discuției. O polemică artificială.*

– Artificială din partea ambelor părți?

(*va urma*)

Puncte de vedere

Statul român – protector al românilor din Balcani

Justin TAMBOZI

Marele istoric al civilizațiilor Fernand Braudel, într-o carte despre Filip al II-lea, regele Macedoniei și tatăl lui Alexandru cel Mare, lansa conceptul de "placă turnantă" între Orient și Occident pe care l-a ilustrat spațiul balcanic. Vad al interferării civilizațiilor și al unor schimburi comerciale mereu perpetuate, în pofida vicisitudinilor istorice, spațiul balcanic a cunoscut o revigorare prin romanitatea orientală, realitate istorică constituită prin cuceririle romane, pătrunderea creștinismului și actele civilizatorii ale împăraților romano-bizantini. Romanitatea orientală, latinofonă, creștină și dătătoare de personalități, anume de împărați ca Justinian, de generali ca Procus sau Belizarie, de reputați învățați ca Ioan Cassian, Dionisie Exiguus, de episcopi-scriitori ca Niceta de Remesiana sau Auxentius de Durostorum etc. a supraviețuit în Dacia și în zone întinse din sudul Dunării până la Adriatica cu numele de blachi sau vlahi, o dovadă pregnantă fiind dinastia Asăneștilor, acel Ioniță, încoronat în 1204 de un trimis al Papei Inocențiu III. După un mileniu de confruntări cu populațiile migratoare, Evul Mediu a consemnat existența "Romaniilor populare", acele Vlahii sau "Terra Blachorum", din Dacia, până în Thesalia, Acarnania și Epir. Nu întâmplător, Basarab I, întemeietorul Țării Românești, transmitea lui Ludovic de Anjou, înaintea confruntării victorioase de la Posada (nov. 1330) mesajul că, prin tradiție, țara sa ține de împărăția de la Constantinopol și de Patriarhia de acolo. Spațiul nu ne îngăduie să detaliem, menținându-ne doar să afirmăm

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

că eforturile domnitorilor Țărilor Române s-au făcut mereu solidare cu romanitatea și creștinismul oriental, ca o chezășie a păstrării *identității* istorice și etnice a românilor trăitori în nordul și sudul Dunării. De la Mircea cel Bătrân la Constantin Brâncoveanu și de la Alexandru cel Bun la Ștefan cel Mare și Vasile Lupu, ori de la Iancu de Hunedoara la Mihai Viteazul, iată doar câteva din reperele ilustre ale luptei pentru independență față de Imperiul Otoman, ale apărării cu prețul unor mari jertfe a creștinismului și ale susținerii prin danii nenumărate a bisericilor și mănăstirilor din nordul Moldovei până la Muntele Athos. Unirea înfăptuită de Mihai Viteazul, la 1600, a celor trei Țări Române a constituit și va rămâne pe veci actul confirmării sorgintei și voinței comune a românilor.

Trăitori în spațiul balcanic, în condiții adesea de confruntare pentru apărarea autonomiei și drepturile lor, românii sud-dunăreni, numiți și vlahi sau aromâni (după o particularitate a dialectului macedo-român care așează pe *a* înaintea consoanei *r*, vlahii spunându-și între ei *armâni*), și-au păstrat cu strășnicie căpitanatele din munți, limba și tradițiile. Ei s-au dovedit iscusiți comercianți care au înlesnit relațiile dintre Orient și Occident, constituind prin secole drumuri comerciale și case de comerț prospere de la Salonic la București, de la Constantinopol la Viena, de la Durazzo și Trieste la Sibiu și Brașov etc. Marele geograf Simion Mehedinți afirma pe drept că: "Românii din sudul Dunării, dedați comerțului și industriei, deveniți poligloți în contact cu diferite popoare, au fost un *ferment* folositor pentru viața etnică din Balcani". Opinii similare au afirmat Dușan Popovici, care sublinia "capacitatea rară, aproape genială" a aromânilor în comerț, ca și în construcții, orfevrerie etc., ori, mai recent, într-o lucrare semnată de Mary Adelaide Walker: "Aromânii au stat în fruntea (celor din Balcani, n.n.) ca spirit de întreprindere comercială, ca muncă și inteligență"... Încă în timpul lui Abdul Hamid II aromânii au obținut prin Iradea sau Decret confirmarea drepturilor lor egale cu ale celorlalte popoare creștine din Imperiul Otoman, de a-și prezerva limba, tradițiile și bisericile proprii, ca și de a-și alege propriii fruntași în comunitățile locuite de ei. Dar, după destrămarea Imperiului Otoman, problema păstrării identității lor etno-lingvistice s-a văzut confruntată cu măsurile de reprimare ale noilor state Grecia, Serbia, Bulgaria etc.

În acest nou context istoric, aromânii au aflat un real și continuu sprijin din partea fraților lor nord-dunăreni. Încă de la Unirea Principatelor Române, în 1859, problema sprijinirii românilor sud-dunăreni a fost susținută, cu acordul lui Alexandru Ioan Cuza, de personalități marcante ca Mihail Kogălniceanu, Dimitrie Bolintineanu, frații Brătianu ș.a. Însuși Luceafărul poeziei românești, Mihai Eminescu, a scris și publicat în "Timpul", la București, o seamă de articole bine documentate despre românii sud-dunăreni, cerând respectarea drepturilor lor etno-culturale. S-au făcut demersuri repetate și s-au alocat fonduri pentru înființarea de școli și ridicarea de biserici în Macedonia și Grecia, cât și pentru instruirea în țară a elevilor merituoși de origine aromână. Publicații și societăți aromâne vor susține cauza românilor balcanici. Un rol deosebit l-a avut în această privință Societatea de Cultură Macedo-Română din București, care număra în conducerea ei personalități precum V.A. Urechia, George Murnu, Titu Maiorescu, Cazacovici ș.a. Dacă încă din vremea lui Al.I. Cuza a fost tradusă Biblia în dialectul macedo-român și răspândită în comunitățile aromâne din Macedonia și Grecia, în 1905 deschizându-se biserici cu preoți aromâni la Murihova, Fetița, Selia, Xirolivade, Gramaticova și alte localități, s-a pus problema unui arhiereu al aromânilor. Școlile cu săli de rugăciune s-au înmulțit și ele, unele cu clase gimnaziale, la Salonic, Corcea, Veleș, Cernoreca, Bitolia (Monastir), cărora li s-au adăugat, în 1910, cele de la Grebena și Nevesta. Prin demersurile statului român, numeroși tineri formați la București s-au întors în localitățile lor de baștină ca institutori și preoți. Dificultățile răspândirii acestor lăcașe de cult și instituții școlare s-au resimțit apoi până la primul război mondial, cu toate eforturile depuse de consulatele României din Atena, Salonic etc. În 31 august 1911, la Skopje, reședința Macedoniei, membrii uneia dintre cele mai mari comunități aromâne se plângeau autorităților din România, cerându-le sprijinul pentru școli și biserici proprii. În 17 nov. 1911, Consiliul Asociației corpului didactic și bisericesc român din Monastir (Bitolia) cerea continuarea "luptei curate pentru lumină (lumina credinței, n.n.) și pentru limbă", printr-un șef religios propriu al aromânilor. Demersurile Patriarhiei Române s-au lovit însă de opoziția cercurilor pan-elene din ierarhia bisericească greacă, de tot felul de obstrucții. În 1912 – 1913 lupta aromânilor a fost îmbrățișată de guvernul Titu Maiorescu. Un memoriu redactat de Societatea de Cultură Macedo-Română din București, pe care delegația aromânilor l-a prezentat cancelariilor europene, inclusiv Conferinței de la Londra, a pus în evidență obstrucțiile făcute de Patriarhia din Constantinopol. Prin intervenția reprezentantului României Nicolae Mișu, la Londra, s-a obținut recunoașterea pe viitor, în statele balcanice, a autonomiei școlare și religioase pentru comunitățile române (aromâne). În 4 – 7 august 1913, delegațiile statelor balcanice la Conferința din București și-au luat angajarea de a prezerva drepturile religioase și de instrucție ale aromânilor, inclusiv pentru crearea unui episcopat propriu, care să reia tradiția celui existent în cursul Evului Mediu la Ohrida. Dar, apoi, cu toate semnăturile miniștrilor de externe sârb (N. Pașici), grec (E. Venizelos) și bulgar (G. Toncev) va persista, din păcate, aceeași acțiune concentrată de deznaționalizare a aromânilor. În toamna anului 1913, cu prilejul vizitei lui Take Ionescu la Atena, pentru a media pacea dintre

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Grecia şi Turcia, E. Venizelos a dat noi garanţii privitoare la românii macedoneni, înscrise ca atare de Take Ionescu în raportul său către Regele Carol I.

A venit însă primul război mondial, un factor perturbator pentru toate naţiunile, care a adus mari daune aromânilor, persecutaţi în toate zonele balcanice. În acest context, trebuie să subliniem că numeroşi aromâni aflaţi în România s-au înrolat în Armata Română, participând cu eroism la luptele de la Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti, precum şi la acţiunea liberatoare din Transilvania. Subunităţi speciale, formate din macedoromâni, au acţionat, aşa cum bine precizează prof. univ. Gheorghe Zbuchea, în cartea sa *O istorie a românilor din Peninsula Balcanică*, Bucureşti, 1999, p.182, în cadrul regimentelor de vânători de munte. După unele aprecieri, în Armata Română au luptat circa 10.000 de români balcanici, din care peste 400 de ofiţeri. Generali precum Caramitru şi Dona, colonelul Sunda, eroul locotenent V.D. Abeleanu, Take Papahagi, Nuşi Tuliu, Nida Boga, Virgil Caracota, Petre Topa, A. Culina etc. sunt doar câteva din numele personalităţilor (literaţi, medici, profesori) care s-au remarcat în Războiul de Reîntregire a României. Încă în timpul primului război mondial, în iulie 1917, fruntaşii aromâni din Samarina, Abela, Perivole, Aminciu, Băiasa, Turia, Breasna, Dobrinova, Laca şi alte aşezări vlahe au adresat, la Iaşi, premierului român I.I.C. Brătianu o telegramă, cerând sprijinul guvernului României, telegrame similare fiind trimise la Paris, Roma, Londra, Petersburg şi Washington. La Conferinţa de Pace de la Paris din 1919, Ionel Brătianu a cerut recunoaşterea de facto a Unirii Transilvaniei, Bucovinei şi Basarabiei cu patria-mamă, reclamând garantarea drepturilor etnolingvistice şi culturale ale românilor din Balcani. Cum la Paris, soarta românilor balcanici urma a fi prezentată de propriii exponenţi, personalităţi române ca Nicolae Iorga, G. G. Mironescu sau I. Ursu au cerut Guvernului şi delegaţiei României să nu scape din vedere situaţia românilor sud-dunăreni, recte a aromânilor. Deşi statisticile oferă pentru anii 1900 sau 1918 – 1920 privitoare la aromâni date diferite, remarcându-se micşorarea evidentă a numărului aromânilor în statisticile oficiale greceşti sau sârbeşti, delegaţia din 1919 a Consiliului naţional al românilor din Pind şi cea a Societăţii de Cultură Macedo-Română din Bucureşti prezentau la Paris un total de 480.000 de aromâni în Grecia, iar Comitetul Naţional al Românilor din Serbia aprecia că numai în Craina trăiau 350.000 de români, dintre care o parte îşi aveau originea în Macedonia, de unde emigraseră. Însumându-se cifrele aromânilor şi românilor trăitori în ţările balcanice propriu-zise se ajungea la o cifră între 1.000.000 până la 1.200.000, deşi unii autori insistă asupra unei cifre totale mai mari.

Sprijinul statului român pentru situaţia românilor balcanici a continuat să se manifeste, cu rezultate mai mult sau mai puţin de succes, în întreaga perioadă interbelică. Din păcate, după 1944, cele 150 de şcoli şi alte 50 de biserici în care se slujea în română sau aromână, care au fiinţat în ţările balcanice, au fost abandonate de statul comunist. După 1990, problema susţinerii românilor balcanici a fost din nou pusă şi consider că aromânii se bucură astăzi, parţial, de sprijinul cauzei lor. Ideea majoră care se desprinde din spicuirile pe care le-am dat în cadrul restrâns al acestei alocuţiuni este că dacă România s-a afirmat ca un factor de stabilitate în Europa de Sud-Est este şi pentru politica ei echilibrată, în favoarea afirmării nestingherite a naţionalităţilor, sprijinul acordat românilor balcanici constituind, nu cum au crezut unii politicieni greci sau sârbi, o "imixtiune", ci afirmarea spiritului cu adevărat european, de păstrare a valorilor minoritare în contextul unei Europe paşnice şi întregite. De altfel, Rezoluţia 1333 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei de la Strasboufg, din 1997, a statuat cu pregnanţă drepturile cultural-lingvistice ale aromânilor. (...) Constatăm că, în timp ce statul român acordă un sprijin real asociaţiilor aromâne, oferă burse şi alte ajutoare tinerilor aromâni veniţi la studii în România, încurajează publicaţiile aromâne şi efectuează, prin Radio România Internaţional şi TVRI, emisiuni de largă audienţă pentru aromânii din Balcani şi de pretutindeni, în ţările balcanice propriu-zise Rezoluţia 1333 se concretizează mai lent. Asociaţii culturale aromâne din Republica Macedonia şi Albania au reuşit să iniţieze publicaţii, să organizeze manifestări, să redeschidă unele şcoli şi chiar biserici sau să înfiinţeze altele noi. Din păcate, mai puţine dovezi în acest sens ne parvin din Grecia sau Iugoslavia.

În vederea constituirii unei Europe unite, se impune un climat de respect şi înţelegere acordat tuturor etniilor şi cu precădere acelor minorităţi frustrate de-a lungul timpului de drepturile lor legitime. Este condiţia ce se impune autorităţilor din toate statele Europei, care vizează prezervarea drepturilor etnoculturale şi lingvistice ale românilor din toate zonele locuite de ei. Mă gândesc în acest sens nu doar la românii sau aromânii balcanici, ci şi la românii din Ungaria sau Ucraina subcarpatică, la regiunea istorică a Bucovinei de Nord şi ţinutul Herţa etc. Nu trebuie să omitem în nici un caz aceste drepturi legitime, romanitatea orientală fiind o zestre de preţ a Europei şi a lumii contemporane.

(Comunicare susţinută la
Conferinţa Ştiinţifică Internaţională
"1600 – 1918 – 1920: Istorie şi Actualitate",
organizată de Forumul Civic Naţional Român,
12 – 13 mai 2000)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Agenda INTAMEL

Burse INTAMEL

INTAMEL va acorda anul acesta două burse, fiecare cu o valoare de maximum 2.000 de dolari. Candidații au fost invitați să se adreseze lui Jan Boman, secretar/trezorier **INTAMEL**, până la data de 1 iunie.

Imposibilitatea multor membri **INTAMEL** de a plăti cotizația sau de a participa la conferințele anuale din cauza lipsei resurselor financiare constituie o serioasă preocupare pentru conducerea asociației. Dinamismul conferințelor recente se datorează, în mare măsură, marii răspândiri geografice a bibliotecilor reprezentate și experiențelor bogate care au putut fi împărtășite.

"Sperăm că mulți membri **INTAMEL** vor contribui la fondul pentru burse", spune Jan Boman. "Sunt bine venite toate donațiile, indiferent de sumă".

Un mod convenabil de creare a acestui fond este includerea unei donații în plata anuală a cotizației pentru anul 2000.

Statistici INTAMEL

Una dintre funcțiunile **INTAMEL** este și colectarea și publicarea statisticilor anuale referitoare la bibliotecile membre. În mod tradițional, de aceasta răspunde Biblioteca din Hanovra. În luna mai au fost transmise prin e-mail sau prin poștă formularele statistice pentru anul 1998.

Directoarea Bibliotecii din Hanovra, Wiebke Andresen, subliniază faptul că au fost returnate doar 31 de chestionare pentru anul 1998, cu 25 mai puține decât în anul precedent. Ea este preocupată de această discrepanță și solicită membrilor să-și motiveze lipsa de răspuns.

În același timp, au fost transmise membrilor **INTAMEL** și chestionarele statistice pentru anul 1999. Termenul limită pentru returnarea lor este 15 iulie 2000. Pentru alte informații, contactați: Wiebke.Andresen, 42@Hannover-Stadt.de

Serviciu e-mail

Un nou serviciu e-mail a fost lansat pentru membrii **INTAMEL**. Fiind disponibil prin website-ul **IFLA**, **INTLIB** funcționează ca un forum de discuții, buletin de informații și e-mail. Scopul acestui serviciu este acela de a simplifica și încuraja comunicarea dintre membri și de a facilita schimbul de experiență. Înființarea **INTLIB** este o componentă a Programului pe termen mediu al **INTAMEL**.

"Teme de actualitate, probleme și informații pot fi împărtășite via **INTLIB**", spune Stuart Brewer, coordonator **INTAMEL**. "Informații, puncte de vedere, sfaturi și îndrumări pot fi cerute de la colegi și primite cu viteza luminii. Potențialul de sprijinire a dezvoltării serviciilor oferite de bibliotecile metropolitane din toată lumea este considerabil".

Toți membrii **INTAMEL** cu adresă e-mail cunoscută s-au abonat la **INTLIB** și a fost trimis un prim mesaj de bun venit. Membrii care nu au primit mesajul și care doresc să se aboneze la **INTLIB** sunt rugați să-l contacteze pe Stuart Brewer: stuart@wressell.demon.co.uk

Paginile web **INTAMEL** de pe IFLANET (http://www.ifla.org/VII/rt3/rtiamcl.htm), care s-au dezvoltat ad-hoc de-a lungul anilor, au fost revizuite și extinse. În prezent ele conțin Declarația privind rolul **INTAMEL**, Programul pe termen mediu, lucrări și rapoarte ale conferințelor, procese verbale ale întrunirilor de afaceri, buletine de informații etc.

Biblioteca publică din Denver

O nouă bibliotecă poate fi un stimulent pentru dezvoltare, după cum au demonstrat cifrele publicate în luna martie de Biblioteca publică din Denver, cu ocazia celei de-a cincea aniversări a deschiderii noii sale biblioteci. Din 1995: circulația unităților biblioteconomice s-a dublat, ajungându-se la peste 2 milioane de unități în 1999; 418.579 utilizatori sunt înscriși la Biblioteca publică din Denver, ceea ce reprezintă o creștere de 30%; peste 1 milion de persoane vizitează anual Biblioteca Centrală, această instituție ocupând locul al treilea, după Grădina zoologică și Muzeul de Istorie naturală, în topul atracțiilor culturale ale orașului; noua bibliotecă, deschisă în 1995, oferea acces gratuit Internet prin intermediul celor 100 de computere. În prezent, numărul acestora a crescut la 200 iar utilizatorii de toate vârstele sunt învățați să navigheze pe web printr-o serie de ateliere de specialitate.

Biblioteca publică din Denver dorește să se dezvolte în continuare și să-și ofere serviciile la cât mai mulți locuitori: o donație de 220.000 de dolari de la Fundația Bibliotecii Gates va permite bibliotecii să procure mai multe computere pentru filialele ai căror utilizatori au venituri mici; o donație a Corporației Carnegie va contribui la creșterea colecțiilor bibliotecii prin

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

achiziționarea unui mare număr de materiale (în limbile spaniolă, rusă și vietnameză); din suma de 91,6 milioane acordată pentru construcția Bibliotecii Centrale s-au folosit resurse și pentru renovarea, extinderea și construcția a 18 filiale iar o nouă filială va fi deschisă în 2001; Biblioteca de studii africano-americane, aflată în prezent în stadiu de proiect, se va deschide în 2003. Această instituție va conserva și va pune în valoare moștenirea americanilor africani din Colorado și din vestul Statelor Unite. Documentele sunt risipite și incomplete iar bibliotecarii se ocupă acum de constituirea colecției.

Prin programele avansate pentru adulți de la Biblioteca Centrală până la noua campanie de alfabetizare preșcolară la nivelul întregului oraș, Biblioteca publică din Denver urmărește în mod constant extinderea serviciilor. "Suntem preocupați să punem oamenii în legătură cu resursele pe care le pot utiliza pentru valorificarea întregului lor potențial", spune Rick Ashton, de la Biblioteca Municipală, "și căutăm noi modalități de a realiza acest lucru".

- http://www.denver.lib.co.us

Ajutor pentru tinerii aflați în dificultate

Fondurile provenind de la Departamentul de Justiție sprijină inițiativa Bibliotecii Queens și a Poliției ca tinerii din Queens Borough, New York să-și continue studiile. Fondul de 13.800 de dolari provine printr-un program al Departamentului de Justiție care urmărește identificarea tinerilor aflați în dificultate, susținându-i financiar și încurajându-i să obțină rezultate bune la școală. Din acest fond este plătit un profesor calificat să ofere ajutor tinerilor în pregătirea temelor pentru acasă, în afara orelor de școală, la filiala Arverne a Bibliotecii Queens, trei zile pe săptămână timp de șase luni. De asemenea, elevii au acces și la un laborator de informatică. Un alt avantaj al acestui program constă în faptul că participanții sunt ocupați în mod eficient în timpul orelor critice de după școală.

Proiectul este o inițiativă comună a Bibliotecii și a Inspecției Borough Queens South, circumscripția de poliție 101. Tinerii polițiști s-au străduit să-i identifice în comunitate pe acei tineri talentați dar aflați într-un mediu nefavorabil.

Biblioteca publică Queens Borough a fost una dintre cele patru instituții câștigătoare ale primului Premiu Național pentru Biblioteci, acordat de Institutul Federal al Muzeelor și Bibliotecilor. Acordarea premiului, pentru servicii în folosul comunității, a avut loc în clădirea Capitoliului din Washington, în luna aprilie, cu prilejul Săptămânii Bibliotecilor Naționale.

- http://www.queenslibrary.org

(Din Buletinul **INTAMEL** "METRO", nr. 18, iulie 2000)
Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Agenda EBLIDA

EBLIDA

Propuneri pentru directivele și legislația Consiliului

Directiva Copyright: sunt necesare discuții înainte de adoptarea unei poziții comune a Consiliului

În ziua de 25 mai, Consiliul Pieței interne a avut o dezbatere privind propunerile pentru o Directivă Copyright. S-a înregistrat un anumit progres pentru un număr de probleme majore, totuși s-a convenit asupra faptului că sunt necesare dezbateri în continuare, înainte de adoptarea unei poziții comune a Consiliului.

În principal, discuțiile s-au axat pe necesitatea de a păstra un echilibru între interesele deținătorilor de drepturi (deținători de copyright) pe de o parte și interesele celorlalți parteneri, pe de altă parte (furnizori de servicii Internet, consumatori, producători de echipament, biblioteci, editori), luând în considerare posibilitățile oferite de noile tehnologii. Excepțiile pentru care nu este necesară o aprobare specială (cum ar fi cópiile "tehnice", necesare promovării lucrărilor în rețeaua Internet, sau cópiile "private") reprezintă încă teme de discuție. Statele membre nu au ajuns încă la un acord asupra listei de excepții care să fie anexată la normele generale privind copyright-ul. În timp ce Franța, Spania și Italia cer mai multe garanții, Anglia solicită o mai mare flexibilitate și posibilitatea de a păstra excepțiile existente deja în legea națională.

Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER) a fost invitat să lucreze la aceste propuneri pentru a permite Consiliului să ajungă la un acord înainte de a se încheia președinția portugheză. Președinția speră să rezolve dosarul până la sfârșitul lunii iunie și se pregătește să convoace, dacă este necesar, o sesiune specială a Consiliului Pieței interne în ziua de 15 iunie. De îndată ce statele membre ajung la un acord privind proiectul de norme, acesta trebuie reexaminat de membrii Parlamentului European și, astfel, decizia finală întârzie și mai mult.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contrafacerea şi pirateria: a fost adoptat raportul privind Carta Verde

În ziua de 4 mai, odată cu adoptarea raportului elaborat de Fourtou, membru al Parlamentului European, a fost aprobată rezoluţia privind Carta Verde a Comisiei în ceea ce priveşte "Combaterea contrafacerii şi a pirateriei pe Piaţa unică". Parlamentul European cere Comisiei să adopte o abordare globală şi coordonată care să cuprindă un aspect preventiv şi unul de impunere a legii caracterizat prin "fermitate şi uniformitate".

Au fost adoptate două amendamente. Unul dintre ele subliniază faptul că posesia unor mărfuri falsificate poate să atragă sancţiuni numai în cazurile în care acestea sunt achiziţionate cu intenţie criminală şi implică articole de o valoare considerabilă. Parlamentul solicită impunerea unor sancţiuni mai aspre în combaterea contrafacerii şi a pirateriei, cum ar fi închiderea temporară sau permanentă a instituţiilor în care se comit astfel de acte. Totodată, este necesară impunerea unor sancţiuni minime care să stopeze producţia, distribuţia, importul, exportul şi deţinerea produselor falsificate şi piratate. A fost respins un amendament al lui Thomas-Mauro, membru al Parlamentului European, referitor la graniţele interne ale statelor membre, deoarece Comisia Europeană nu doreşte să introducă forme de control în cadrul graniţelor interne.

În curând va fi adoptat un program de acţiune al Comisiei, mai ales pentru materialele audiovizuale.

În plus, Parlamentul cere Comisiei să introducă un sistem de colectare, analiză şi comparare a datelor privind contrafacerea şi pirateria şi să întocmească un raport bienal pentru Parlament şi Consiliu asupra evoluţiei acestui fenomen pe piaţa unică şi în ţările candidate la integrare. În sfârşit, Parlamentul European solicită Comisiei să propună o serie de obligaţii care să ia în considerare disputele privind proprietatea intelectuală şi industrială.

Rezoluţia subliniază importanţa conştientizării de către public şi autorităţile legislative a problemelor şi riscurilor pe care le implică pierderea locului de muncă, salariile mici şi pericolele pentru sănătate şi siguranţă.

Directiva comerţului electronic: Consiliul a aprobat o poziţie comună

În ziua de 4 mai, la a doua citire, Parlamentul European a aprobat poziţia comună a Consiliului privind Directiva comerţului electronic, cu 469 de voturi pentru şi 38 de abţineri. În ceea ce priveşte responsabilitatea furnizorilor intermediari de servicii (de ex. furnizorii de servicii Internet) şi protecţia consumatorilor (de ex. coduri de comportament), Plenara a adoptat două amendamente înaintate de Palacio Vallelersundi şi Grossetete, membrii ai Parlamentului European, care cer Comisiei să încurajeze stabilirea unor procedee eficiente de observare şi evidenţă de către părţile interesate şi să elaboreze coduri de comportament, garantând participarea consumatorilor şi a utilizatorilor Internet.

Au fost găsite soluţii echilibrate pentru un anumit număr de probleme: protecţia consumatorilor; aplicarea acordului privind serviciile financiare oferite prin Internet; legea internaţională; cybercrima; protecţia minorilor şi preţurile cărţilor (Directiva nu afectează aplicarea schemelor de preţuri fixe care există în anumite state membre).

Această Directivă va urmări ca serviciile Societăţii Informaţionale să beneficieze de principiile Pieţei interne, şi anume "libera circulaţie a serviciilor" şi "libertatea de organizare", şi ca ele să fie asigurate în întreaga Uniune Europeană (UE), în cazul în care corespund cu legea din statele membre – afacerile online vor fi reglementate doar de legea naţională a statului de unde provine comerciantul web.

Statele membre au la dispoziţie 18 luni pentru a implementa noua lege (de regulă, ele au la dispoziţie 2 – 3 ani pentru a modifica legile existente sau pentru a elabora altele noi, adecvate directivelor). Când noua lege este adoptată, fiecare stat membru trebuie să se asigure că informaţiile oferite de un furnizor de servicii, stabilit pe teritoriul său, corespund cu prevederile naţionale aplicabile în statele membre în cauză. Toate detaliile despre Poziţia comună adoptată sunt disponibile în "Jurnalul Oficial" nr. 2000/C 128 din 8 mai 2000, p. 32. Alte informaţii despre comerţul electronic pot fi găsite la: http://europa.eu.int/comm/internal-market/en/media/eleccomm/index.htm

Telecomunicaţii: rezultatele Consiliului privind comunicaţiile electronice

În ziua de 2 mai, Consiliul Telecomunicaţiilor a organizat o dezbatere cu privire la reglementările viitoare în domeniul comunicaţiilor electronice. Dezbaterea s-a bazat pe o prezentare a rezultatelor unei consultări publice iniţiate de Comisie.

Statele membre au fost invitate să răspundă la următoarele întrebări: reglarea accesului la infrastructuri în scopul promovării competiţiei; recomandări, co-reglementări şi autoreglementări în viitorul sistem; o mai bună coordonare între diferitele autorităţi de reglementare la nivel naţional şi european; sfera obligaţiilor serviciilor universale.

Paasilinna, membru al Parlamentului European, a prezentat un raport despre comunicarea Comisiei privind implementarea "Reglementărilor în domeniul telecomunicaţiilor în anul 1998", document care a fost adoptat în ziua de 18 mai. El a subliniat că în unele state membre nu s-a înregistrat un progres important în implementarea acestor reglementări. Totodată, beneficiile liberalizării nu au ajuns, într-o măsură suficientă, la toţi utilizatorii din cauza deficienţelor din "nodul" telefonic local.

Din dezbatere a reieşit faptul că există un sprijin larg pentru menţinerea unui pachet asimetric de reglementări, adică unul care cuprinde dispoziţii mai stricte ale acestor operatori. De asemenea, au fost susţinute importanţa îmbunătăţirii cooperării şi dialogului dintre organismele naţionale, comunitare şi europene, precum şi necesitatea evitării excluderii unor anumite categorii ale populaţiei de la beneficiile Societăţii Informaţionale. Au fost puse în discuţie şi comentariile la comunicarea Comisiei privind nelegarea nodurilor locale, plus o recomandare. S-a pus accent pe serviciile universale, inclusiv pe Internetul de mare viteză.

Rezultatele acestei dezbateri vor constitui o bază în întocmirea propunerilor pentru hotărârile legislative care vor fi adoptate în iunie.

Cultura 2000: priorităţi şi teme pentru anii 2001 – 2004

Obiectivele stabilite de statele membre în domeniul cultural urmăresc cooperarea în sfera artistică şi culturală şi, dacă este necesar, sprijinirea şi completarea acţiunii lor în următoarele direcţii: cunoaşterea şi diseminarea culturii şi istoriei popoarelor europene; conservarea şi protejarea patrimoniului cultural de importanţă europeană; schimburi culturale necomerciale; creaţia artistică şi literară.

Primul apel pentru înscrieri a fost publicat în 8 aprilie. Un apel lansat anual va permite operatorilor culturali să înainteze cereri pentru suportul financiar al Comunităţii. Pentru anii 2001 – 2004, cererile de înscriere vor fi publicate în luna iulie a anului precedent.

eContent: conţinutul digital european pe Internet

În ziua de 24 mai, Comisia Europeană a adoptat o propunere pentru un program multi-anual al UE, de stimulare a dezvoltării şi utilizării conţinutului digital european pe Internet şi de promovare a diversităţii lingvistice a site-urilor web europene în Societatea Informaţională. Iniţiativa este prevăzută pentru anii 2001 – 2005. **eContent** continuă programele **INFO2000** şi **MLIS** (Multilingual Information Society – Societatea Informaţională Multilingvistică) care s-au încheiat la sfârşitul anului 1999. Apelul pentru acţiunile de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pregătire a fost publicat în 20 aprilie şi se încheie la 7 iulie 2000. Pentru acest obiectiv este disponibil un buget de 9 milioane Euro. Cele trei direcţii de acţiune sunt: accesul la capital; exploatarea informaţiilor din sectorul public; particularităţi lingvistice şi culturale.

Pentru alte informaţii, e-mail: econtent@cec.eu.int; fax: +352-4301-34999 sau vizitaţi: http://www.cordis.lu/econtent

eEurope: proiectul planului de acţiune este disponibil

La întrunirea din 16 martie, Consiliul a avut un schimb de puncte de vedere pe baza rapoartelor Comisiei şi preşedinţiei privind progresul înregistrat de la lansarea iniţiativei **eEurope**.

Planul de acţiune **eEurope** trebuie să fie finalizat până la întrunirea de la Feira a Consiliului European, din 19 – 20 iunie. În 25 mai proiectul planului de acţiune privind iniţiativa **eEurope** a fost prezentat Consiliului Pieţei interne. Acest document cuprinde obiective de acţiune concretă pentru creşterea competitivităţii în Europa, aşa cum s-a convenit la întrunirea de la Lisabona. Proiectul stabileşte trei obiective, fiecare împărţite pe mai multe secţiuni: Internet mai ieftin, mai rapid şi sigur; investiţii în oameni şi calificări; stimularea utilizării Internetului. Pentru fiecare obiectiv sunt prevăzute acţiuni specifice, cu termene limită de implementare. Informaţii despre acest proiect pot fi găsite la: http://europa.eu.int/comm/information-society/eeurope/actionplan/index-en.htm

Programul IST: 24 de proiecte sunt disponibile pe web

24 de proiecte sunt în prezent disponibile pe web-ul ISPO (Information Society Promotion Office): http://www.ispo.cec.be/showcase/i-welcome.html. Proiectele acoperă mai multe aspecte ale Societăţii Informaţionale: comunităţile electronice; şanse egale; educaţie; probleme de afaceri şi ale consumatorilor; dezvoltarea durabilă. Promovarea integrării sociale a fost un alt obiectiv de interes.

Cercetare: a fost adoptat raportul despre comunicarea Comisiei

În ziua de 9 mai, Comitetul pentru Industrie al Parlamentului European a adoptat raportul lui Van Gorsel, membru al Parlamentului European, privind comunicarea Comisiei cu titlul "Spre un domeniu european de cercetare". Acest raport subliniază necesitatea de a atrage mai mulţi cercetători în Europa; de a îmbunătăţi mobilitatea cercetătorilor şi de a facilita mărirea salariilor; de a perfecţiona învăţământul universitar şi de a crea un mediu mult mai bun de susţinere a cercetării în Europa. Totodată, raportul solicită Comisiei să examineze modul în care concentrarea "centrelor de excelenţă" într-o reţea şi crearea unor centre virtuale pot contribui la dezvoltarea cunoaşterii, la creşterea economică şi la îmbunătăţirea ocupării forţei de muncă.

Odată cu adoptarea amendamentului lui Rolf Linkhor, membru al Parlamentului European, Comitetul pentru Industrie invită statele membre să aloce domeniului cercetării un procent de cel puţin 3% din PIB şi le recomandă să considere programele naţionale de cercetare nu doar programe de întărire a economiei naţionale ci şi de promovare a creşterii economice, competitivităţii, ocupării forţei de muncă şi coeziunii în întreaga UE. Raportul solicită Comisiei să facă din cel de-al VI-lea program-cadru un instrument mai eficient în realizarea unei noi abordări a Comunităţii în domeniul cercetării, care să se concentreze pe obiective şi pe cea mai bună cale de realizare a acestora într-un context global.

Comunicarea a fost adoptată de Parlamentul European în 18 mai, la Strasbourg. În plus, Comitetul pentru Industrie va întocmi un raport propriu privind "A doua generaţie Internet: necesitatea unei iniţiative UE în domeniul cercetării". Comitetul pentru Cultură îşi va exprima punctul de vedere asupra acestui subiect.

Carta Drepturilor Fundamentale – declaraţia comună a Convenţiei

În ziua de 29 februarie, Comitetul Drepturilor şi Libertăţilor Cetăţenilor a adoptat raportul despre Carta UE a Drepturilor Fundamentale. Printre altele, se cere ca dreptul la protecţie socială şi educaţie corespunzătoare să fie inclus în noua Cartă UE a Drepturilor Fundamentale. Alte solicitări ale Comitetului sunt: promovarea alfabetizării în rândul copiilor şi adulţilor ca un mijloc de combatere a excluderii sociale; protecţia diversităţii limbilor şi culturilor din Europa, mai ales a celor regionale şi minoritare; protecţia juridică a persoanelor din UE în faţa noilor ameninţări la adresa drepturilor fundamentale, de ex. evoluţiile din tehnologia informaţională care pot determina noi conflicte în raport cu libertăţile fundamentale.

Convenţia care elaborează Carta Drepturilor Fundamentale s-a întrunit la Bruxelles, în ziua de 27 aprilie. A fost adoptată o declaraţie comună intitulată "Testul calităţii", potrivit căreia documentul trebuie să fie: o Cartă pentru toţi, care solicită respectarea principiului de nediscriminare şi protecţia drepturilor minorităţilor de a-şi folosi limba maternă şi de a-şi transmite cultura şi valorile; o Cartă a drepturilor individuale şi colective, care să protejeze drepturile colective şi dreptul ONG-urilor de consultare la nivel european; o Cartă care să garanteze transparenţă şi accesul la serviciile publice; o Cartă a drepturilor civile, politice, sociale şi culturale, care să garanteze drepturile de bază în domeniile social, cultural şi educaţional.

Convenţia a hotărât adoptarea proiectului Cartei într-un timp care să permită prezentarea lui la întrunirea de la Biarritz a Consiliului European, din octombrie 2000. Pentru summitul european de la Feira, din 19 – 20 iunie, este pregătit un proiect preliminar. Acest lucru va permite Consiliului European să decidă dacă acest document trebuie inclus în subiectele de interes pentru Conferinţa interguvernamentală privind revizuirea tratatelor.

Cultură: miniştrii culturii dezbat politicile culturale

Consiliul Culturii, întrunit la data de 16 mai 2000, a discutat următoarele subiecte: **MEDIA Plus**, noul program de susţinere a industriei audiovizuale pentru perioada 2001– 2005. S-a obţinut un consens privind principiile aplicabile în politica audiovizuală având în vedere dezvoltarea tehnologiilor digitale. S-a stabilit că infrastructurile şi conţinutul sunt două aspecte care trebuie tratate separat şi că reglementarea privind conţinutul trebuie să fie aplicată indiferent de mijloacele de difuzare. Se aşteaptă ca Parlamentul European să-şi exprime punctul de vedere în 7 iulie; concluziile Consiliului şi ale reprezentanţilor guvernelor statelor membre asupra comunicării Comisiei cu titlul "Principii şi directive pentru politica audiovizuală a Comunităţii în era digitală"; rezoluţia-proiect a Consiliului privind conservarea şi lărgirea patrimoniului cinematografic european; prezentarea unui raport al preşedinţiei despre "Diversitatea culturală în noul context internaţional". UNESCO şi Consiliul Europei reiau dezbaterea pe această temă pentru a clarifica problema şi consecinţele ei politice; Forumul European pentru intelectuali, politicieni şi artişti (Momentum Europa); implicaţiile pentru Consiliul Culturii cu privire la **2001 – Anul European al Limbilor**.

Convenţia privind Cyberspace

În 27 aprilie, Consiliul Europei a elaborat un proiect al unei Convenţii privind infracţiunea în cyberspace pentru a fi supus unei discuţii publice, în scopul intensificării procesului de consultare cu părţile interesate, din domeniul public sau privat. Acest text, intitulat provi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zoriu "Convenție-proiect privind cybercrima", va fi primul tratat internațional consacrat legislației penale și aspectelor procedurale ale diferitelor tipuri de comportament contravențional îndreptat împotriva sistemelor de computere, rețelelor sau bazelor de date, precum și alte abuzuri similare. Printre alte subiecte, proiectul vizează infracțiunea coordonată comisă asupra computerului și dispozitivele de piraterie, interceptarea ilegală a datelor și intruziuni în sistemele informatice, reproducerea și distribuirea materialelor protejate prin copyright.

Textul trebuie să fie finalizat de un grup de experți până în decembrie 2000 iar Comitetul Miniștrilor va putea să-l adopteze și să-l parafeze cel mai devreme în toamna anului 2001. Textul proiectului poate fi găsit la următorul website: http://conventions.coe.int/treaty/en/projets/cybercrime.htm

dot.EU: rezultatele consultării publice au fost discutate

În ziua de 2 mai, comisionarul Liikanen a informat Consiliul Telecomunicațiilor despre rezultatele consultării publice privind inițiativa **.eu**. Comisia va adopta o comunicare pe această temă spre sfârșitul lunii mai. Totodată, Comisia a adoptat un document privind crearea unui **ccTLD** (top level Internet domain – domeniu Internet de vârf) pentru UE. Potrivit Comisiei, acest lucru ar consolida imaginea și infrastructura Internetului în Europa, în avantajul instituțiilor europene, al utilizatorilor particulari și al aplicațiilor comerciale, inclusiv comerțul electronic.

Educație: președinția franceză a Consiliului

În vederea următorului Consiliu al Educației, comisionarul Reding s-a întâlnit cu Jack Lang, ministrul francez al Educației, pentru a revizui coordonarea activităților educative ale Comisiei și președinției franceze a Consiliului. Cele trei priorități ale președinției franceze corespund cu cele ale Comisiei: continuarea direcțiilor stabilite de summitul de la Lisabona privind dezvoltarea rolului educației și coordonarea politicilor educaționale în Europa, necesitatea intrării școlilor în era digitală (inițiativa **eEurope**) și participarea miniștrilor Educației la procesul de la Luxemburg referitor la ocuparea forței de muncă; promovarea mobilității tinerilor. S-au discutat problema mobilității studenților prin programul **Socrates II** și propunerea Parlamentului European și a Consiliului de a fi elaborată o recomandare pentru eliminarea obstacolelor din calea mobilității. În plus, dezvoltarea unor campusuri virtuale, creșterea numărului universităților europene și accesul mai ușor al studenților la sursele de finanțare sunt alte teme majore ale președinției franceze; dezvoltarea învățării limbilor străine.

Următorul Consiliu al Educației va avea loc pe 8 iunie, în Luxemburg.

În ceea ce privește cercetarea, ministrul francez al Cercetării, Roger Schwartzenberg, a evidențiat mai multe măsuri concrete, cum ar fi înființarea unui patent european și a centrelor europene de știință și tehnologie; crearea unui fond european de sprijinire a noilor procedee de cercetare și a unei Academii europene de Știință și Tehnologie; instalarea rețelelor de cercetare tehnologică europene în sectoarele-cheie și lansarea unei agenții europene pentru difuzare științifică și tehnică.

Extindere: a fost adoptată strategia de comunicare

În 11 mai, la inițiativa comisionarului pentru extinderea UE, Günter Verheugen, și a comisionarului pentru educație și cultură, Viviane Reding, Comisia a prezentat o strategie de comunicare în domeniul extinderii (2000 – 2006) care urmărește să ofere informații despre statele membre și cele 13 țări candidate, ca și implicarea societății în procesul de extindere.

Cu un total de 146,75 milioane Euro pentru perioda 2000 – 2006, finanțate prin programul UE **PRINCE** (Programme d'information du citoyen européen), prin programele **PHARE** și **MEDA**, precum și prin instrumentele strategiei de preaderare pentru Malta și Cipru, în țările candidate strategia vizează următoarele obiective: informarea publicului din statele membre UE despre motivele extinderii, promovarea dialogului și diseminarea informației; asigurarea că publicul din cele 13 țări candidate este familiarizat cu problemele UE, explicând legăturile dintre ritmul procesului de aderare și progresul negocierilor, ca și implicațiile aderării.

UE – Bangladesh: semnarea unui acord de cooperare

Un acord de cooperare între Comunitatea Europeană și Republica Populară Bangladesh pentru parteneriat și dezvoltare a fost semnat pe 22 mai. El deschide un nou capitol în relațiile dintre cele două părți care, până în prezent, s-au bazat pe acordul de cooperare încheiat în 1976.

Acordul de față extinde domeniul de cooperare și va întări și dezvolta diferite aspecte ale acestui parteneriat, cu scopul de a sprijini dezvoltarea durabilă, economică și socială a Bangladeshului, ca și dezvoltarea comerțului bilateral. De asemenea, acest acord va întări legăturile economice, tehnice și culturale.

Acordul acoperă în general următoarele domenii: comerț; cooperare economică; cooperare regională; știință și tehnologie; dezvoltarea resurselor umane; informație, cultură și comunicare.

UE – Israel: acordul de asociere intră în vigoare

În luna aprilie, Consiliul a adoptat o decizie de încheiere a acordului de asociere euro-mediteraneană dintre UE și Israel, care va intra în vigoare la 1 iunie. Acordul a fost semnat la 20 noiembrie 1995 iar Parlamentul European l-a aprobat în februarie 1996, dar procedurile de ratificare ale parlamentelor naționale au fost lente, mai ales în Franța și Belgia.

Odată încheiate procedurile de ratificare, acordul va fi adoptat, cuprinzând următoarele elemente: prevederi privind libertatea de organizare; liberalizarea serviciilor; libera circulație a capitalului și a regulilor competiției; întărirea cooperării economice; cooperarea în domeniile economic, cultural, tehnologie audiovizuală și informațională, social, industrial și mediu înconjurător.

Societatea Informațională: inițiativa eLearning urmărește extinderea planului de acțiune eEurope

Inițiativa **eLearning**, anunțată în luna martie de comisionarul Reding și adoptată la 24 mai, urmărește implementarea și extinderea planului de acțiune **eEurope** în domeniul educației și învățământului, cuprinzând și directive pentru ocuparea forței de muncă.

Această comunicare este menită să mobilizeze comunitățile educaționale și culturale, ca și factorii economici și sociali din Europa. Comisia va mobiliza programele Comunității pentru realizarea unor obiective precum: infrastructură, instruire la toate nivelele, conectarea la rețea a școlilor și a conținutului educațional.

Scopurile mobilizării sunt: încurajarea statelor membre de a folosi alocațiile din Fondurile Structurale; contribuirea la programele Comunității în domeniul educației, culturii, învățării, cercetării și cooperării internaționale; colaborarea cu Banca Europeană de Investiții pentru întărirea industriei europene pentru educație și învățământ.

Inițiativa va fi discutată la întrunirea Consiliului pentru Educație din 8 iunie. În octombrie 2000 va fi prezentat un document al

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Comisiei care stabileşte acţiunile ce vor fi întreprinse la nivelul Comunităţii. El va fi totodată inclus în Agenda socială europeană care va fi adoptată în decembrie. Este planificat un site Internet **eLearning** pentru stimularea schimbului de experienţă şi asigurarea unui acces mai uşor la toate metodele referitoare la noile contexte de învăţare.

Cercetare: 80 de milioane Euro pentru îmbunătăţirea infrastructurii Internet

În 23 mai, Comisia Europeană a alocat Reţelelor Naţionale de Cercetare şi Educaţie (NRENs) 80 de milioane Euro pentru îmbunătăţirea infrastructurii europene Internet în domeniul educaţiei şi cercetării. Această infrastructură va interconecta reţelele naţionale de cercetare şi educaţie din UE şi din alte ţări europene (Bulgaria, Cipru, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Islanda, Israel, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Norvegia, Polonia, România, Slovacia, Slovenia şi Elveţia).

Acest proiect continuă iniţiativa **eEurope** a Comisiei care urmăreşte acţiunea "Un Internet mai rapid pentru cercetători şi studenţi". Potrivit Comisiei, această reţea va fi operaţională cel mai devreme în anul 2001. Pentru alte informaţii vă rugăm contactaţi: Per Haugaard, tel: +32 2 296 01 40 sau Ingeborg Gaspard, tel: +32 2 295 22 10.

Telecomunicaţii: audiere publică privind cadrul legislativ

O consultare publică privind "Viitorul cadru de reglementare a reţelelor şi serviciilor de comunicaţii electronice" a avut loc la Bruxelles, în 10 – 11 mai, înaintea celor cinci propuneri de directive ale Comisiei care urmează să fie înaintate Parlamentului European şi Consiliului în luna iunie. Scopul acestei consultări a fost acela de a aduna opiniile părţilor interesate referitoare la diferitele aspecte ale cadrului general de reglementare, în vederea viitoarelor propuneri legislative: autorizarea serviciilor, acces şi interconectivitate, serviciu universal, drepturile utilizatorilor şi protecţia caracterului privat în sectorul comunicaţiilor electronice.

Rezultatele consultării publice au fost adunate într-o comunicare a Comisiei adoptată în 26 aprilie. Alte informaţii despre cele cinci documente de lucru ale Comisiei sunt disponibile la: http://www.ispo.cec.be/infosoc/telecompolicy/review99/welcome.html

WIPO: Conferinţă despre Tratatul Legii patentelor

Organizaţia Mondială a Proprietăţii Intelectuale (WIPO) a iniţiat o conferinţă diplomatică la Geneva, în perioada 11 mai – 2 iunie. Principalul obiectiv a fost adoptarea Tratatului privind Legea patentelor, un acord internaţional de armonizare, pe o largă bază internaţională, a procedurilor formale referitoare la aplicaţiile de patent naţionale şi regionale şi de menţinere a patentelor. Întrucât au participat statele membre UE, Comunitatea Europeană a avut doar statutul de observator, exercitat de Comisie.

Proiectul tratatului stabileşte posibilitatea integrării în UE ca o parte contractantă, printr-un vot favorabil al viitoarei Adunări a Tratatului. Comisia Europeană este de părere că din momentul în care UE va avea o legislaţie în domeniul patentelor, integrarea va avea loc în mod automat. Textul proiectului ridică însă anumite probleme pentru UE. De ex., el prevede ca părţile să aibă o adresă pe teritoriul statului, fapt care ar putea contrazice principiul Pieţei interne europene.

Patentul european nu a fost încă stabilit dar summitul de la Lisabona a solicitat crearea lui în cursul anului viitor.

Evenimente

- **Al III-lea curs de vară internaţional în domeniul digitalizării** – Glasgow, Marea Britanie, 9 – 14 iulie 2000

Participanţii la acest curs vor studia avantajele dezvoltării colecţiilor digitale ale documentelor de patrimoniu şi vor cerceta subiecte legate de crearea, conservarea şi accesarea colecţiilor de acest tip. Cursurile vor fi completate de seminarii şi exerciţii practice. Se urmăreşte ca participanţii să înveţe să selecteze materiale pentru prelucrarea digitală, să determine costurile proiectelor de digitalizare, să înţeleagă aplicarea tehnicilor în diferite sectoare de patrimoniu, arhive, biblioteci, colecţii speciale, muzee, ca şi rolul şi tipurile de metadate utilizate. Pentru alte informaţii vă rugăm contactaţi: Dna Ann Law, Humanities Advanced Technology & Information Institute, University of Glasgow, 2 University Gardens, Glasgow G12 8QQ, UK; Tel/Fax: +44 141 330 5512; e-mail: a.law@arts.gla.ac.uk sau vizitaţi: http://www.hatii.arts.gla.ac.uk/DigiSS00/index.htm

- **Noi evoluţii în managementul şi politica turismului cultural** – Edinburgh, Marea Britanie, 20 – 25 august 2000

Conferinţa se adresează agenţilor culturali şi managerilor din turism care urmăresc dezvoltarea unor noi abordări în turismul cultural şi punerea în relaţie a acestui domeniu cu dezvoltarea culturală şi economică a comunităţilor lor. Conferinţa va cerceta noi perspective culturale în contextul politicilor din domeniile patrimoniu, arte şi turism. Subiectele se referă la: politica identităţii culturale şi turismul; rolul strategiilor de planificare şi de investiţii în managementul turismului cultural, festivaluri, oraşe ale culturii şi impactul lor pe termen lung; cooperarea dintre artişti şi specialişti; turismul cultural ca "turism al cunoaşterii". Pentru alte informaţii vă rugăm contactaţi: Information Manager, International Networking Events, The British Council, 1 Beaumont Place, Oxford, OX1 2PJ UK, tel: +44 (0) 1865 316636; fax: +44 (0) 1865 557368; e-mail: network.events@britishcouncil.org sau vizitaţi: http://www.britishcouncil.org/networkevents

- **Colaborare, conţinut şi convergenţă: împărtăşind cunoaşterea patrimoniului pentru noul mileniu** – Ottawa, Canada, 22 – 26 august 2000

Conferinţa va dezbate teme diverse, de la accesul la resursele pentru educaţie până la Internet şi multimedia. Scopul este acela de a urmări modul în care documentarea influenţează şi în care este influenţată de dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii şi a aşteptărilor corespunzătoare ale publicului. Detalii despre program şi informaţii de înscriere sunt disponibile la: http://www.chin.gc.ca/cidoc.

(Din Buletinul **EBLIDA** "Hot News", mai 2000)
Traducere de Ortansa ENĂŞESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Internet între maxim de confort și risc maxim

Liviu BUTUC

Cu doar cîteva decenii în urmă lumea făcea cunoştinţă cu sintagma "societate postindustrială" definită prin robotizarea producţiei, prosperitate, consumism şi loisir cultural. Astăzi această sintagmă a căzut în desuetudine şi în amnezie. Locul ei este luat acum de "revoluţia infostrială" sau informatică, salt care va face intrarea în aşa-zisa eră Cyber. Ignacio Ramonet în *Geopolitica haosului*, Bucureşti, Editura Doina, 1998 vede în revoluţia informatică: "înlocuirea creierului (cel puţin a unui număr din ce în ce mai important al funcţiilor sale) cu computerul. «Cerebralizarea generală» a uneltelor de producţie este accelerată în plus de explozia reţelelor noi de telecomunicaţii şi de proliferarea lumilor cibernetice".

Robotizarea şi informatizarea proceselor de producţie determină o hiperabundenţă de produse la preţuri apte să excite consumul şi-n acelaşi timp să favorizeze confortul, ambientul propice divertismentului şi loisirului. Pascal Bruckner vede în acest fapt scopul societăţii postindustriale. "Confortul – spune el în *Tentaţia inocenţei*, Bucureşti, Editura Nemira, 1998 – rămîne invenţia cea mai nobilă a omului occidental şi lupta pentru puterea de cumpărare este ultimul tabu de care nimeni nu îndrăzneşte să se atingă". Dar confortul şi consumismul nu s-ar complini fără comunicarea virtuală pe suporturi de masă, ispititoare fiind media vizuale, adevărate noi "opiumuri ale maselor", apte să-i ţintuiască pe cetăţeni la domiciliu şi să-i abată de la grijile cotidiene şi de la acţiuni revendicative sau civice. Dintre media vizuale care acum sînt într-o neloială emulaţie cu colecţiile de carte pe suport tradiţional, Internetul se pare că va avea cel mai mare impact şi succes la public în societatea informaţională.

Nu puţine sînt invenţiile civile care au fost repede asimilate de armată şi metamorfozate în instrumente letale. Dintre cele inventate de armată însă, pînă acum, cea mai mare eficienţă în domeniul civil s-a dovedit a fi această reţea de computere denumită Internet. Originea ei se află în febrilele căutări ale armatei americane, în plin război rece, pe la sfîrşitul anilor '60, a unei noi forme de comunicaţii aptă să funcţioneze în condiţii de conflict fără riscul ca informaţia să ajungă la adversar. Toate aceste cercetări se vor încheia cu succes în anul 1974 cînd profesorul Vint Cerf de la Universitatea California din Los Angeles descoperă că: "ordinatoarele, ca şi oamenii, prezintă însuşiri gregare şi au maxim de eficienţă prin conectare în grupuri".

Aşa apare microreţeaua americană cu scopuri strategice Arpanet şi cam în acelaşi timp reţeaua franceză Transpac. În anul 1989, după aproape două decenii de confidenţialitate între militari şi universitari, reţeaua se deschide către sfera comercială şi a comunicaţiilor şi cunoaşte o largă extindere în urma punerii la punct a World Wide Web – "reţeaua bazată pe o concepţie hipertext care permite dublarea în fiecare an a computerelor conectate şi dublarea locaţiilor Web la fiecare trei luni". Din acest moment Internetul devine o tehnologie cu efect de modă care stîrneşte entuziasme şi controverse. Renumitul futurolog J. Seguela îl numeşte cu frenezie nedisimulată: "Gutenbergul modern, cu diferenţa că el reuneşte în cadrul său informaţia şi difuzarea". Acest miracol al nanoelectronicii se extinde în scurt timp văzînd cu ochii şi capătă pe zi ce trece noi utilizări.

O secvenţă statistică este relevantă în acest sens. Astăzi are mai mult de 300 milioane de utilizatori şi zilnic alţi 6.000 se conectează la reţea. În SUA, 60% din calculatoare erau conectate în anul 1998 la această megasursă de informaţii. În Europa Occidentală 12% din familiile celor 15 state din UE au acces la Web-ul computerelor, pe primele locuri aflîndu-se: Suedia cu 49,9% din populaţie conectată la reţea, Norvegia 36,3%, Danemarca 34%, Marea Britanie 15% şi Germania 10%. Dintre ţările central-est europene se remarcă Ungaria cu 2% şi Polonia cu 1,8%. În România, intrată abia în anul 1993 în NSFNET, conectarea a cuprins doar cîteva zeci de mii de calculatoare. Ofensiva Internetului este de nestăvilit în special în ţările care dispun de virtuţi de integrare în economia digitală. Aceste virtuţi sînt concretizate de mediul general de afaceri şi de gradul de conectivitate (dezvoltarea reţelei de telefonie, pregătirea formatorilor specialişti în tehnologia informaţiei şi cunoaşterea limbii engleze ca limba cea mai des utilizată în comunicare şi afaceri electronice). Evident că din punct de vedere al potenţialului de integrare, primele locuri le ocupă ţările din America de Nord şi Europa Occidentală, partea de jos a topului fiind ocupată de state din Africa, Orientul mijlociu şi Asia. În acest clasament România ocupă locul 43 din 60 de ţări, în urma Poloniei, Ungariei, Cehiei, Slovaciei, Bulgariei, dar înaintea Rusiei.

Dezvoltarea economică precară, conectivitatea redusă sau chiar inexistentă şi mediul de afaceri neatractiv aduc multor ţări neşansa de a se integra în cyberspaţiul preconizat a se mula pe întreaga suprafaţă a globului. În anul 1995 posibilitatea de a avea acces la Internet era limitată doar la 3% din locuitorii planetei. Futurologii estimează însă că peste două decenii circa 6 miliarde de oameni vor fi accesaţi la reţea. Luînd ca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

obiective datele pe care ni le furnizează Ignacio Ramonet cum că în prezent "mai mult de jumătate din planetă nu foloseşte niciodată telefonul; în 47 de ţări nu există nici măcar o linie telefonică la o sută de locuitori şi mai mult de 2 miliarde de persoane nu dispun de electricitate", optimismul specialiştilor ar trebui să fie mai temperat. Cert este că internetizarea se va accelera şi se va suprapune acelei părţi de lume care astăzi dispune de un înalt grad de dezvoltare economică şi un uriaş potenţial de conectivitate, ceea ce va avea ca efect polarizarea informaţională în "infobogaţi" şi "infosăraci".

La acest sfîrşit de secol şi mileniu provocarea Internetului a devenit atît de seducătoare încît în fiecare an creşte numărul ţărilor, guvernelor, organizaţiilor internaţionale, companiilor şi firmelor particulare care se branşează la reţea. Însuşi Vaticanul, care de-a lungul timpului a manifestat reticenţă, exclusivism şi chiar intoleranţă brutală faţă de escaladarea ştiinţei, a devenit intempestiv preocupat de noua tehnologie de comunicare cu enoriaşii aptă să faciliteze misionarismul (creşterea stocului de prozeliţi) şi diseminarea rapidă a informaţiei pornite de la Sfîntul Scaun. S-a avut în vedere faptul că evanghelizarea on line este comodă şi eficientă. Singurul impediment este faptul că spovedania pe Net este riscantă, iar împărtăşania virtuală este superfluă. În ciuda acestui neajuns, Sfîntul Scaun a înfiinţat un "Birou Internet" care la 15 august 1998 a înregistrat o premieră: transmiterea în reţea a slujbei de duminică oficiată de Papa Ioan Paul al II-lea. În momentul de faţă preocuparea "Biroului..." este digitalizarea bibliotecii Vaticanului şi alegerea unui sfînt care să patroneze buna funcţionare a reţelei. Cele mai multe opţiuni se îndreaptă către Sfîntul Isidor – fost arhiepiscop de Sevilla la începutul secolului VII – considerat a fi creat prima bază de date din istoria omenirii prin opera sa fundamentală *Etymologiae* – o enciclopedie în 20 de volume.

Pentru a aprecia just indispensabilitatea acestei noi şi ofensive tehnologii şi rolul său major în amplificarea gradului de confort şi de informare a cetăţeanului e de-ajuns să oferim un opis cu serviciile pe care aceasta ni le poate oferi acum şi în perspectivă:

• Poştă electronică (e-mail) – transmitere de mesaje, scrisori, documente, transfer de fişiere de date, inclusiv înregistrări.

• Videoconferinţe.

• Forumuri organizate pe site-uri.

• Plimbări virtuale şi vizite la muzee şi expoziţii.

• Rezervări de bilete, de locuri în hoteluri şi restaurante, teatre, cinematografe etc.

• Servicii bancare şi bursiere. Pentru aceste utilităţi concernul suedez Ericsson a venit cu o invenţie epocală denumită WAP (Wireless Application Protocol) prin care Internetul poate fi accesat prin intermediul aparatelor de telefonie mobilă. R320 este primul telefon care dispune de utilităţi WAP bazate pe text astfel că utilizatorul său se poate conecta din mişcare la baza de date a reţelei pentru a obţine informaţii de strictă necesitate direct pe ecranul telefonului.

• Comerţul electronic. Internetul este o sursă inepuizabilă de profituri. "În prezent – spune Vincent Smith în cartea *America totalitară* a lui M.B. Mordant – reţeaua a căzut în întregime în mîinile negustorilor. Internetul a devenit astăzi copilul supradotat şi promiţător al liberalismului celui mai deşănţat şi al unei tehnologii pe care nimic nu o mai controlează". El este de un real sprijin societăţii de consum, facilitînd opţiunea şi repartiţia la domiciliu a oricărui produs solicitat de la Mall-uri, "aceste catedrale ale prisosinţei", uriaşe magazine construite după principiul: "Cumpăr, deci exist!"

• Jocurile electronice şi incursiunile în virtual de pe-acuma subminează partea de loisir consacrată lecturii cărţilor şi absoarbe segmentul populaţiei juvenile la domiciliu sau în baruri speciale de tip "Café-Internet".

• Accesul la baze de date full-text care conţin textul integral al unui document, inclusiv imagini, grafice, fotografii etc.

• Telerelaţii. Liber-schimbism mediatic între internauţii de pe toate meridianele cu posibilitatea proactivităţii. "A fi proactiv – ne explică J. Seguela – înseamnă a deschide un forum pe Internet, a teleîncărca o imagine, a o modifica, a o relansa pe reţea sau, de ce nu, a inventa un serviciu nou şi a-l comercializa. Din manipulat veţi deveni manipulator".

• Cyberarta. Arta electronică a început să cîştige adepţi şi să se manifeste în aşa-zisele "galerii electronice, fără ziduri", aşa cum este "Electronic-Café" fondată în anul 1984 la Museum of Contemporary Art din Los Angeles. Opera de artă electronică are avantajul de a fi interactivă în sensul că spectatorul poate interveni în actul creaţiei. Opera este deschisă unei mulţimi de utilizatori cyberartişti şi poate căpăta un număr infinit de metamorfoze.

• Anunţuri matrimoniale şi mariaje la distanţă prin chat-uri cu vizualizarea persoanei contactate.

• Universitate virtuală cu studii la distanţă prin intermediul reţelei (prima de acest gen este Universitatea Athena apărută în SUA în anul 1995).

• Mondializarea difuzării cărţii. În acest sens editorii speră că 95% din afacerile lor să fie în afara zonei tradiţionale de diseminare a produselor editoriale.

• Cyberpolitica. În viziunea futurologilor Cyberlumea ne apare ca o agoră ateniană internetizată în care electorul electronizat va fi într-un dialog electronic continuu şi spontan cu administraţia. Va deveni un coparticipant la luarea deciziilor, va face lobby şi va putea interveni oricînd cu opinia sa electronică. Referendumurile electronice vor face ca democraţia să-şi recapete semantica reală, aceea de putere a poporului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

La scară mică acest fapt s-a concretizat în orășelul american South Orange din New Jersey unde 4.000 de cetățeni abonați pe cablu participă la actul decizional al municipalității. "Astfel – conchide J. Seguela – politicienii vor uita de băile de mulțime. Sindicaliștii, de mitinguri stradale. Populismul va muri, fiind înlocuit cu spiritul civic".

În fine, nu trebuie uitată uriașa cantitate de informație utilă pe care această hipermemorie o poate înmagazina. Se apreciază că volumul de informații va fi de 1 milion de ori mai mare decît tot ce s-a scris de-a lungul istoriei pînă în prezent – o adevărată bibliotecă a bibliotecilor. Acestea sunt doar cîteva din binefacerile pe care Internetul ni le poate oferi, dar în același timp această tehnologie magică, nestrunită și necontrolată printr-un cod moral, o "internet-ichetă", care să excludă din circuit iresponsabilii, poate să ne expună la riscuri pe care abia le bănuim. Un sumar inventar al acestora are darul de a ne pune serios pe gînduri. Într-un studiu anterior (vezi *Cartea, biblioteca publică și sfidările viitorului*, București, "Biblioteca Bucureștilor", nr. 2/2000) enumeram acele pericole mai puțin malefice. De exemplu, cum va arăta internautul de mîine: un sedentar obez, un solitar contaminat de autism, schizofrenic, cu cecitate accentuată, cu tehnolimbaj sec și incolor, un mutant prăbușit pe un fotoliu în fața ecranului, devorînd chips-uri absent și virtualizat.

Excesul de site-uri porno și multiplicarea chaturilor cu vizualizarea dinamică a femeilor noctifile și a amantelor virtuale vor favoriza cyberlibertinajul, adulterul virtual, autosatisfacția sexuală și apariția a altor bizare perversiuni erotice.

Lipsa de securitate a datelor și serverelor le poate face ușor vulnerabile în fața hackerilor specializați în efracția de coduri, în operațiuni frauduloase și-n introducerea de viruși – programe parazite – care pot zombiza sau chiar distruge rețeaua. Se vorbește deja de mai multe tipuri de viruși: "viruși simpli", viermi ("worms"), "cai troieni" și "bombe logice", fiecare cu virtuțile lor pernicioase. Exemplul grăitor este atacul cu virusul "I Love You" care, în acest an, a paralizat ordinatoarele unor mari companii americane și le-a adus signifiante pagube materiale. Și mai periculoși sunt așazișii "crackeri" care penetrează softurile și modifică subprogramele de protecție ori site-urile în care intervin cu mesaje indecente, rasiste, belicoase sau trucaje manipulatorii adresate personalităților. Rob Clyde, vicepreședintele companiei Axent Technologies din SUA, este de părere că: "consecințele atacurilor cyberteroriștilor pot fi incalculabile, avînd în vedere că în societatea modernă aproape totul este dirijat de computere, de la alimentarea cu apă potabilă la cea cu energie, de la traficul aerian la rețelele telefonice. Or, cei care au proiectat aceste sisteme nu au avut în vedere ipoteza unui atac deliberat, de aceea măsurile de securitate care le protejează sînt minime". Riscul maxim este însă atacul terorist asupra ordinatoarelor instituțiilor cu rol strategic și de apărare, mai ales în cazul cînd piratii cyber sînt tineri tehnolatri împinși de spiritul de aventură, de teribilismul juvenil și de bravura performanței. Iată doar două exemple preluate din cartea (anonimă prin exces de autori) *Dosare ultrasecrete*, București, Editura Ziua, 1999: în anul 1997 un tînăr croat de numai 15 ani a penetrat rețeaua bazei militare americane din Guam; doi ani la rînd (1997 – 1998) un evreu de 20 de ani a reușit să pătrundă în rețeaua Pentagonului. (Același lucru l-a făcut și un tînăr licean român, intens mediatizat, cam în aceeași perioadă). Mai aproape de noi, în anul 1999, după conflictul din Iugoslavia, pirați informatici, simpatizanți ai sîrbilor, au penetrat serverele NATO.

Neliniștea stîrnită de atacurile cyberteroriștilor a determinat Congresul american să ia măsura înființării unui comitet de specialiști însărcinat cu lupta anticyberteroristă și-n același timp a alocat, pentru anul 1999, peste 1,5 miliarde de dolari destinați securizării sistemelor computerizate guvernamentale. Prin piratarea rețelei se pot imagina cele mai diabolice acțiuni, de la trafic de arme, fraude fiscale și spălarea banilor de către grupuri mafiote, spionaj și furt de secrete militare, crahuri bursiere și război cyber pînă la declanșarea unui război nuclear. În acest sens J. Seguela în cartea sa *Viitorul viitorului* ne atrage atenția cu un semnal de alarmă: "Virtualitatea și universalitatea comunicării planetare riscă să creeze accidentul integral".

O altă primejdie care trebuie luată în seamă este monopolizarea rețelei Internet și a informației. "Grupul care va controla Internetul va domina lumea de mîine a comunicației, împreună cu toate riscurile pe care le presupune pentru cultură și pentru libertatea de spirit a cetățenilor" – avertizează I. Ramonet în *Geopolitica haosului*. Azi nu mai este pentru nimeni un secret faptul că americanii deja gestionează și controlează rețeaua prin giganții de telecomunicații "AT&T", Microsoft și MCI prin care îndreaptă insidios lumea către forme noi, subtile, de dependență și aservire culturală.

Dominarea prin comunicație va face să triumfe cultura de masă de tip american (exces de divertisment și kitsch care favorizează aculturalizarea) în defavoarea excelenței estetice și morale, omogenizarea moravurilor și opțiunilor, substituirea culturilor umaniste și antropologice cu tehnocultura, atrofierea identităților etnice etc. De aceea, pe drept cuvînt, J. Seguela se întreabă: "Acest creier planetar (Internetul – n.n.), în permanentă agitație, în permanentă creștere, este dotat cu o putere pe care n-ar putea-o atinge toate creierele savanților din lume reunite. Nimeni nu știe încotro ne va duce această forță. Dacă este Dumnezeu? Dar dacă este Diavolul?"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

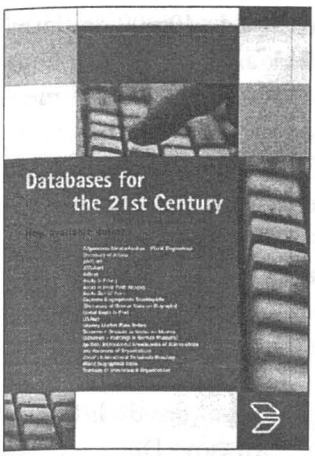

Baze de date pentru secolul 21

Catalogul online 2000 al editurii K.G. Saur din München prezintă produse web pentru secolul 21. Web-ul are un rol determinant în viața tuturor celor implicați în industria informației. Pentru editura K.G. Saur, noul mileniu reprezintă începutul unei noi ere: oferta de baze de date online! Pe lângă cele 2 site-uri oferite anul trecut, anul acesta editura a lansat încă 9 website-uri în sfera bibliotecilor, pieței de carte și producției editoriale.

Astfel, cele 11 website-uri disponibile online acoperă domenii precum știința informației și biblioteconomie, științe sociale, naturale și umanistice, tehnologie și inginerie.

- **genios.de** – acest site oferă acces la diferite baze de date precum Dicționarul Biografic Mondial al Artiștilor și Dicționarul Biografic German;
- **saur.de** – utilizatorii pot accesa Indexul Biografic Mondial, cu cca. 4 milioane de articole și peste 2,5 milioane de subiecți;
- **booksinprint.com 2000** – combină una dintre cele mai cuprinzătoare și corecte surse de informații în domeniul cărții din lume cu unul dintre cele mai avansate motoare de căutare pe web;
- **booksoutofprint.com** – oferă utilizatorilor Internetului acces complet la bazele de date Bowker cuprinzând peste 1,3 milioane de titluri din 1979 până în prezent;
- **ulrichsweb.com** – demonstrează încă o dată standardul publicațiilor periodice de referință din întreaga lume lansându-le și pe Internet;
- **literarymarketplace.com** – acest nou website, care include Piața Literară Internațională, oferă acces imediat la întreaga industrie a cărții din SUA și din lume;
- **LISAnet.co.uk** – utilizatorii pot obține ultimele rapoarte, articole și opinii din domeniul științei informației și biblioteconomie;
- **BHInet.co.uk** – oferă acces la Indexul Britanic al Științelor umanistice, cu peste 240.000 de înregistrări din 1984 până în prezent;
- **ASSIAnet.co.uk** – acoperă domeniul științelor sociale prin baza de date Indexul și Abstractele din Științele sociale aplicate;
- **ANTEnet.co.uk.** – oferă utilizatorilor cea mai actualizată versiune a bazei de date Abstracte din Tehnologie și Inginerie;
- **uia.org/organizations** – website-ul Anuarul Organizațiilor Internaționale va fi disponibil în curând.

Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia

Iacob MÂRZA

Printre monumentele de artă și instituțiile de cultură din Alba Iulia, oraș bimilenar în care istoria se află la ea acasă, Biblioteca Batthyaneum ocupă un loc bine distinct, despre care ar merita să se scrie sute de pagini și asupra căruia s-ar putea conversa ore și zile întregi. Dar scopul articolului nu este decât a prezenta, în ansamblu, istoricul, fondurile și importanța științifică a acestei biblioteci specialiștilor în carte veche și iubitorilor de comori bibliofile.*

Biblioteca Batthyaneum se află găzduită în clădirea fostei biserici trinitariene din Alba Iulia, a cărei piatră de fundație a fost așezată în anul 1719. După desființarea ordinului de călugări trinitarieni, printr-un decret al împăratului habsburgic, Iosif al II-lea, din anul 1784, clădirea intră în stăpânirea autorităților austriece, care o adaptează scopurilor practice, etajând-o și dărâmându-i cele două turle. Aceeași clădire ajunge, începând cu anul 1792, în proprietatea lui Ignatius Batthyány, episcopul catolic al Transilvaniei. Din 1961, Biblioteca Batthyaneum a devenit o filială a Bibliotecii Centrale de Stat din București și, implicit, o instituție cu un predominant caracter documentar.

Fondatorul bibliotecii, Ignatius Batthyány (1741 – 1798), s-a născut în Ungaria, la Németujvár. A învățat la Gimnaziul piariștilor din Pesta (Budapesta), iar la Institutul de teologie din Nagyszombat (Trnava din Cehoslovacia) a urmat cursurile de retorică. La Graz, în Austria, a fost înscris la Academia iezuiților, iar desăvârșirea studiilor o va realiza la Roma, în cadrul Colegiului Sant' Apollinare, unde va primi și titlul de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

doctor în teologie. Încă din perioada şederii la Roma, Batthyány ia legătură cu o serie de librari, arhivari şi conducători de tipografii, nu numai în virtutea funcţiei sale de bibliotecar al colegiului dar şi ca un cercetător pasionat al manuscriselor vechi, al cărţilor rare, care avea aprobarea papei Pius al VI-lea de a studia în Biblioteca Vaticana. Totodată, el întreţinea relaţii cu oamenii de ştiinţă din Europa, cum au fost, de exemplu, Adam Kollar, director al Bibliotecii imperiale din Viena, şi istoricul Cornides, bibliotecar şi profesor universitar la Pesta. După reîntoarcerea în Ungaria, Ignatius Batthyány funcţionează, un timp, la dieceza Esztergom, apoi la Eger, urcând treptele ierarhiei bisericeşti, de la aceea de canonic (1767) şi de prepozit (1773) până la înalta funcţie de episcop catolic al Transilvaniei, cu sediul în Alba Iulia, ales fiind din anul 1780, în timpul împărătesei Maria Tereza.

Batthyány intenţiona să întemeieze unele societăţi ştiinţifice, printre care şi o **Societas Assiduorum**, privind propăşirea diplomaticii şi cronologiei, dar, din cauza mijloacelor materiale mai restrânse, planurile sale nu s-au putut concretiza decât prin întemeierea unui observator astronomic[1], primul de aceste dimensiuni din Transilvania, şi prin amenajarea unei biblioteci de carte veche, instituţie viabilă care-i poartă şi astăzi numele. În timpul activităţii sale, Batthyány a publicat 11 lucrări de istorie ecleziastică, 9 originale şi 2 traduceri. Înainte de moarte (31 noiembrie 1798), episcopul Batthyány donează instituţiilor patronate, prin testament (întocmit la Bonţida, lângă Cluj, în 31 iulie 1798)[2] fabuloasa sumă de 38.200 de florini, pentru buna funcţionare a observatorului, iar biblioteca o dă în folosinţă publică, printr-un statut riguros alcătuit.

Proveniența fondului de cărți a Bibliotecii Batthyaneum, o temă grea de cercetat dar importantă în concluzii, este strâns legată de însuşi istoricul instituţiei. Din epoca desăvârşirii studiilor teologice la Roma, Batthyány a adunat manuscrise şi mai ales incunabule, munca în această direcţie fiindu-i cu mult facilitată şi de funcţia de bibliotecar al colegiului. De asemenea, în calitate de prepozit de Eger, cu ocazia deselor vizite prin plebanii, el a achiziţionat o serie de cărţi vechi. Din această perioadă datează valoroasa achiziţie a celor 16 volume de scrisori şi acte aparţinătoare lui Dobay Székely Sámuel. În aceeaşi ordine de idei, se cuvine să menţionăm cumpărarea de cărţi vechi, manuscrise şi incunabule de la biserica Sfântul Iacob din Levoča[3], precum şi manuscrisele prepoziţiei din Spiš, mai multe volume preţioase din biblioteca ordinului de călugări dominicani din Košice şi din plebania din Bardejov, astăzi toate localităţi din Cehoslovacia. Dar cea mai importantă achiziţie de cărţi a fost realizată de către fondatorul bibliotecii prin cumpărarea a 8.000 de volume, act perfectat în anul 1782, între Ignatius Batthyány şi contele Christophoro Migazzi, cardinalul Vienei şi episcop de Vácz. Cărţile, pentru care s-a plătit impresionanta sumă de 40.000 de florini, au fost aduse de la Vácz până în Transilvania, împachetate în 51 de lăzi de către bibliotecarul Emeric Daniel[4], pe calea apei, pe Dunăre, Tisa şi Mureş.

În aceeaşi ordine de idei, mai trebuie adăugate acţiunile lui Batthyány de depistare a cărţilor valoroase din cuprinsul diecezei Transilvaniei, în timpul vizitaţiunilor canonice, în calitatea sa de episcop, preluarea volumelor provenite din bibliotecile unor ordine de călugări desfiinţate, achiziţiile făcute de la comunitatea anabaptistă din Vinţu de Jos (lângă Alba Iulia) şi, în fine, cele două manuscrise primite în dar de la conducerea bisericii evanghelice din Braşov. După moartea fondatorului, numărul de cărţi din Biblioteca Batthyaneum a crescut prin diferite donaţii, dintre care cele mai importante sunt acelea datorate legatului episcopului romano-catolic Mihai Fogarassy, cu 4.500 de volume, şi profesorului János Temesváry, numărând 2.000 de titluri, mai ales lucrări de istorie. Nu trebuie de loc neglijate volumele provenite de la episcopii Anton Sigismund Stoica de Szala, Kovács Miklós, Lönhart Ferencz şi Májlath Gustáv sau cele de la canonicii Buczy Emil şi Beke Antal.

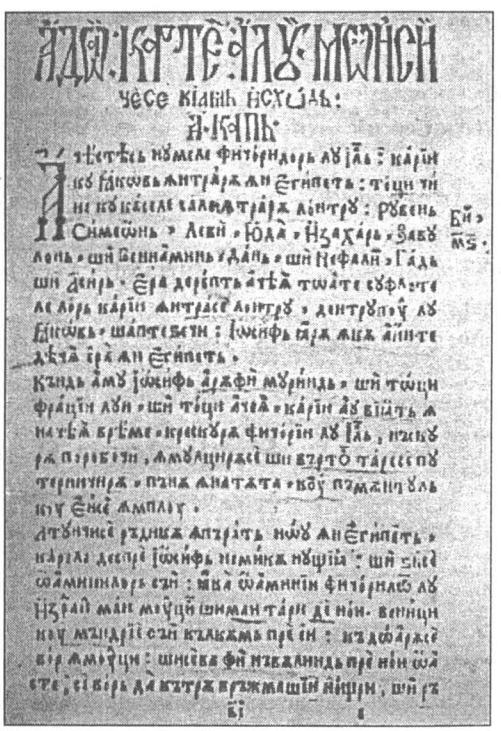

Palia de la Orăştie

Biblioteca Batthyaneum îşi îmbogăţeşte şi astăzi fondul de carte prin donaţii sau achiziţii, acestea din urmă realizându-se prin intermediul BCS. De asemenea, se primesc importante lucrări de specialitate, instrumente de lucru, cataloage de identificare, dicţionare etc, cu ajutorul cărora se poate efectua munca de cercetare ştiinţifică.

Biblioteca Batthyaneum cuprinde, prin excelenţă, carte veche; cele mai noi cărţi cu valoare documentară sunt din veacul al XIX-lea. Fondul de carte al

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bibliotecii are următoarea structură: 1.268 de manuscrise[5], 569 de incunabule[6] şi 59.041 de cărţi moderne,[7] tipărite după anul 1500, începând cu veacul al XVI-lea şi terminând cu veacul nostru. Cărţile bibliotecii sunt redactate în 30 de limbi, între care predomină, în mod firesc, limba latină, limba de circulaţie mondială în veacurile trecute, care a dat, de altfel, şi unitatea culturii Evului mediu european. Nu lipsesc nici cărţi tipărite în diferite limbi şi dialecte din Asia, nordul Africii, China şi Abisinia. Biblioteca păstrează ediţii târzii şi comentarii din clasicii greci şi latini, opere ale umaniştilor germani şi italieni, lucrări de filologie clasică, gramatică, retorică, istorie, drept, filozofie, muzică, lucrări din domeniul ştiinţelor exacte, matematică, fizică, chimie, medicină, astronomie, ştiinţe naturale, geografie, mineralogie etc. Un rol de seamă îl au lucrările de teologie, faimoasa colecţie de Biblii, formată din aproape 300 de exemplare, dintre care multe sunt ilustrate, apoi ediţii vechi şi mai târzii din scrierile Sfinţilor Părinţi, istoria unor curente religioase, lucrări despre creştinism, diferite biserici şi ordine religioase etc. În bibliotecă sunt prezente valoroase exemplare de carte veche, provenind din tipografiile celebre europene ale veacurilor XV-XVII, cum sunt acelea datorate tipografilor Aldus Manutius[8], Henricus Estienne, Frobenius, Ludovicus Elzevirius, Christophorus Plantin etc., exemplare cu o ridicată valoare documentară pentru cercetători, dar care produc şi o adevărată încântare pentru pasionaţii din domeniul bibliofiliei. De asemenea, biblioteca posedă mai multe manuscrise şi tipărituri cu lanţuri (**codices et libri catenati**), elocvente dovezi ale unei epoci bine distincte din evoluţia multiseculară a cărţii.

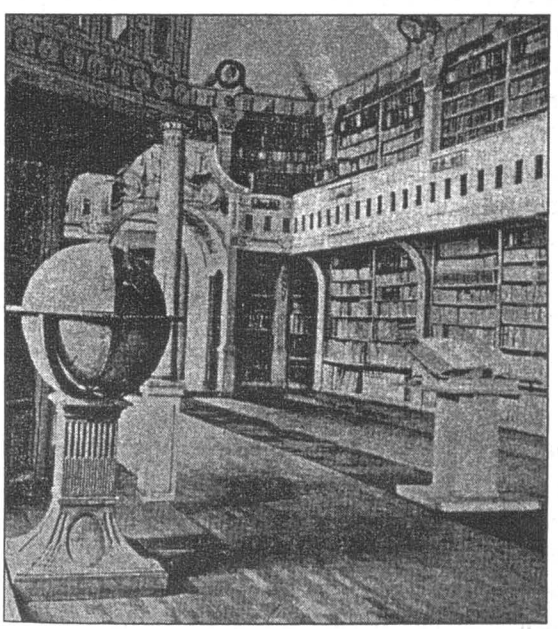

Sala Mare a Bibliotecii Batthyaneum

Aproape 30.000 de volume din fondurile Bibliotecii Batthyaneum se păstrează la ora actuală, în Sala Mare, amenajată în naosul fostei biserici trinitariene. Interiorul acestei săli a fost conceput în manieră barocă, într-un stil austriac, solemn, specific pentru sfârşitul veacului luminilor, pe nume **Zopf-stil** (o combinare între rococo şi clasicism). Interiorul acestei încăperi a păstrat, în linii generale, aspectul său original, de la sfârşitul veacului al XVIII-lea, pentru că acţiunile de restaurare, din urmă cu peste 10 ani, n-au urmărit decât consolidarea clădirii bisericii trinitariene în ansamblul ei, de altfel un valoros monument arhitectonic din cetatea feudală de la Alba Iulia. Restul de cărţi din patrimoniul bibliotecii sunt conservate în alte încăperi şi depozite.

Faima continentală şi chiar mondială de care se bucură la ora actuală Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia în rândul specialiştilor se datorează, în mod deosebit, manuscriselor şi incunabulelor sale. Raportate la numărul de cărţi vechi de limbă latină care se păstrează astăzi în bibliotecile documentare din România, precizăm că 80% din numărul codicelor latine şi 50-60% din totalitatea incunabulelor se găsesc în momentul de faţă în fondurile Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia. Acestea sunt doar câteva elemente care-i conferă instituţiei în ansamblul ei calificativul de cea mai importantă bibliotecă de carte veche din Europa de mijloc.[9]

În şirul manuscriselor care permit o preţuire deosebită Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia recordul îl deţine, în mod neîndoios, *Codex aureus* (II 1 b), evangheliar scris în întregime cu cerneală din aur şi purpură, pe pergament. Codicele datează din veacul al IX-lea şi aparţine, în totalitatea caracteristicilor sale, renaşterii din timpul domniei lui Carolus Magnus. Originalul se păstrează astăzi: partea întâi la Biblioteca Batthyaneum, partea a doua la Biblioteca Apostolica Vaticana din Roma. Copertele, lucrate în plăcuţe de fildeş, sculptate cu măiestrie, încadrate în rame de aur, se află la **Victoria and Albert Museum** din Londra şi la **Museo Sacro** din Roma. Dintre alte codice valoroase ale bibliotecii amintim: Sallustius Crispus, *Liber de bello Jugurthino* (III 79), datând din veacul al X-lea; *Biblia sacra* (III 121), manuscris din secolul al XIII-lea, care conţine textul integral din Noul şi Vechiul Testament, redactat în litere gotice minuscule; *Psalterium Davidicum cum calendario* (III 34), codice din veacul al XIII-lea, remarcabil prin calitatea iniţialelor şi prin frumuseţea imaginilor calendarului; codicele *Jagd*, conţinând versurile lui Hadamrs von Laber, din veacul al XIV-lea, păstrează, în interiorul primei coperte, un palimpsest cu un fragment din *Das Niebelungenlied* (III 70); din secolul al XIV-lea, preţiosul manuscris *Epistolae ex Ponto* (III 24), datorate celebrului poet latin Ovidiu; *Missale Strigoniensis* (II 134), manuscris din anul 1377, ale cărui miniaturi demonstrează o tehnică ireproşabilă; *Codex Burgundus* (III 87) datând din veacul al XV-lea, care cuprinde viaţa ilustrată a sfinţilor în 55 de miniaturi, excepţional reali-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zate ca tehnică, pe un fundal care imită mozaicul; *Promissio Andreae Vendramini, ducis Venetiarum* (I 28), codice din 1476, însumând legile de guvernare ale Veneției etc.

Din valoroasa colecție de incunabule, păstrată la Biblioteca Batthyaneum, numărând 569 de volume, enumerăm în mod fortuit doar câteva: Bessarion, *Adversus calomniatorem Platonis*, Romae, 1465 (VIII 41), cel mai vechi incunabul din colecție; Aristoteles, *De natura animalium*, Venetiis, 1468 (VI 34, coll. 2); Caesar, *De bello Gallico, liber VII, et De bello civilis, liber III*, Venetiis, 1471, (VIII 44); Justinianus, *Codex*, Nürnberg, 1475 (VI 9); Ptolomaeus, *Cosmographia*, Ulmae, 1482 (VI 11); Aullus Gellius, *Noctes Atticae*, Brixiae, 1485 (VII 18); Joh. de Thurocz, *Chronica Hungarorum*, Augsburg, 1488 (III 11); Vergilius, *Opera cum V Comentariis*, Venetiis, 1491-1492 (V 94, coll. 1); Laurentius Valla, *Elegantiae linguae latinae*, Venetiis, 1492 (IV 9, coll. 1); Ovidius, *Epistolarum Heroidum*, Mediolani, 1494 (VII 15, coll. 9), unicat; Aristoteles, *Opera graecae*, Venetiis, Aldus Manutius, 1495-1498 (IV 8 a-f); Cicero, *De officiis, libri III*, 1496 (V 100, coll. 1); Ovidius, *Fasti*, Venetiis, 1497 (IV 31, coll. 2); Terentius, *Comoediae*, Strassburg, 1499 (IV 32, coll. 2); Cicero, *Rhetorica ad Herennium*, Venetiis, 1500 (IV 9, coll. 2); Plato, *De Sapientia*, Daventrie (VII 48, coll. 4) etc.

În fondul de carte veche de la Biblioteca Batthyaneum se mai află și tipărituri vechi engleze, a căror chiar parțială semnalare va stârni, desigur, interesul bibliofililor englezi.** Amintim, în această ordine de idei, titluri ca: Joannes Battely, *Antiquitates Rutupinore*, Oxford, 1711 (X2 V 2); *Biblia Polyglotta Londoniensis*, ed. Brianus Waltonus, 1660-1662 (B I 1-5) și ed. 1657 (A I 11); Edmund Gibson, *Chronicon Saxonicum ex Manuscriptis Codicibus*, Oxford, 1692 (E_3 III 8); Homeros, *His Illiads* (ed. John Ogilby), London, 1669, idem, *His Odyssaea* (K_4 I 1-2); *Illustrium Majoris Britaniae Scriptorium*, s. l., 1548 (F_3 IV 25); *Oxonia Illustrata...*, Oxford, 1675 (Y_2 I 19); John Rusworth, *Historical Collectionis*, London, 1680 (Y_2 III 4-5); *The Historie of Great Britaine*, s. l., (ed. a III-a), 1656 (Y_2 III 26); Antony Wood, *Athenae Oxonienses*, Oxford, 1674 (A_3 I 20); Robert Johnston, *Historia rerum Britanicarum*, Amsterdam, 1665 (G_3 II 1); Henry Moore, *Opera omnia*, London, 1679 (F_4 I 17-18); John Milton, *Pro populo Anglicano defensio*, London, 1652 (E_3 VI 29); *Anglia Sacra sive Collectio Historiarum de Archiepiscopis et Episcopis Angliae*, London, 1691 (Q_2 I 19-20) etc.

În Biblioteca Batthyaneum se găsesc numeroase lucrări despre istoria țărilor române; constatarea aceasta este explicabilă dacă ținem seama de faptul că istoria provinciilor românești s-a dezvoltat în directă legătură cu aceea a continentului european. Dintre tipăriturile vechi românești, este adevărat puține la număr, reținem titluri ca: *Palia de la Orăștie*, 1582 (XIV-10); *Noul Testament de la Bălgrad*, 1648 (F_6 I 7); *Sicriul de aur de la Sebeș*, 1683 (XIV-101); *Psaltirea de la București*, 1694 (F_6 I 8) etc. Referitor la istoria țărilor române, nu putem omite ediții ca: Philipus Cluverius, *Introductio in universam geographiam*, Amsterdam, 1683 (K_2 VI 5), lucrare fostă în proprietatea umanistului român, stolnicul Constantin Cantacuzino; Antonio Maria del Chiaro, *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*, Venezia, 1718 (F_3 III 29); Dimitrie Cantemir, *Beschreibung der Moldau*, Frankfurt und Lepzig, 1771 (U_2 VI 8); Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, Buda, 1812 (F_6 I 12); Gh. Șincai, *Cronica românilor*, II-III, Iași, 1853-1854 (F_6 I 10-11) etc.

Pe lângă manuscrise, incunabule, cărți vechi și moderne, Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia mai conservă un valoros fond de documente istorice[10], împărțite pe fonduri de arhivă, dintre care menționăm *Arhiva Capitlului romano-catolic* din Alba Iulia, păstrând aproape 17.000 de documente originale și în cópii, de o ridicată importanță științifică pentru istoria Transilvaniei și chiar pentru legăturile ei diplomatice cu anumite țări europene, *Arhiva Conventului Cluj Mănăștur*; documente din fondurile Pázmány, Lippay și Eszterházy, deosebit de interesante prin valoarea lor istorică. În cadrul fondurilor arhivistice, există diferite mărturii elocvente despre istoria Ardealului. Amintim, în această ordine de idei, o serie de cópii relative la statutele și privilegiile breslelor de lăcătuși, bărbieri și măcelari, un stoc de 11 scrisori despre răscoala lui Horea (1784 – 1785), datorate lui Iosif Gabri, profesor în Alba Iulia. De asemenea, trebuie menționate mai multe instrucțiuni, circulări și ordonanțe imperiale sau ale regimului austriac din Transilvania pentru veacurile XVIII-XIX. În seria documentelor valoroase putem adăuga jurnalul unui cetățean din Alba Iulia, alcătuit în timpul revoluției de la 1848 – 1849 (XI 195) și un protocol al gimnaziului crăiesc din Zlatna (XI 35 a), orășel din Munții Apuseni.

Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia mai posedă în colecțiile sale, în afară de manuscrise, incunabule, cărți vechi, moderne și documente, prezentate succint în paginile de mai înainte, o impresionantă și variată colecție de ex libris-uri, o tăbliță cerată, cu text grecesc, descoperită în anul 1780 la Roșia Montană (Munții Apuseni), o valoroasă colecție numismatică, numărând 2.082 de monede antice grecești, romane și monede feudale transilvănene sau europene, sigilii, statuete romane, obiecte antice din sticlă și din bronz (topoare), colecția de minereuri și de scoici foarte variate ca proveniență, obiecte de cult bisericesc de rit catolic (potire, icoane vechi, veșminte sacerdotale etc.). La toate acestea mai trebuie să adăugăm câteva portrete

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în ulei ale unor personalități ecleziastice catolice și ale unor principi din Transilvania.

În încheiere, se cuvine, însă, să facem o precizare: prezența, alături de manuscrise, incunabule, cărți vechi sau moderne și documente, a unor obiecte de artă sau cu un pronunțat caracter muzeal, într-o bibliotecă de carte veche de talia Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia, nu trebuie să ne intrige, pentru că ele demonstrează, simbolic desigur, preocupările cărturărești variate ale fondatorului bibliotecii, Ignatius Batthyány, și profilul enciclopedic al instituției patronate de el. Aceste preocupări au izvorât, neîndoios, din curentele culturale ale Europei veacului al XVIII-lea, continent care a cunoscut **enciclopedismul francez** și **Aufklärung**-ul german, de care n-a fost străin, cu siguranță, nici Batthyány. În această ordine de idei, se mai pot arăta exemple edificatoare, care ilustrează erudiția și preocupările unor cărturari la dimensiuni europene: Biblioteca Teleki – Bolyai din Târgu-Mureș și Biblioteca Strahov din Praga.

După cum am precizat la începutul articolului, mi-am propus numai prezentarea în ansamblu a Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia, ilustrarea prin câteva exemple, chiar dacă acestea s-au dat în mod fortuit, în funcție și de spațiul tipografic acordat, a bogăției de codice, incunabule, cărți vechi și rare totodată sau documente, pe lângă alte variate fonduri cu obiecte muzeale și de artă. Căci, în esență, Biblioteca Batthyaneum, cu toate fondurile sale, reprezintă o strălucită dovadă a legăturilor bibliofile și culturale ale Transilvaniei cu diferite provincii sau țări învecinate și, implicit, cu marile centre de cultură ale continentului european.

NOTE:

Bibliografia relativă la fondurile Bibliotecii Batthyaneum este vastă și risipită în diferite lucrări, articole de specialitate, reviste și periodice, încât acțiunea ei de depistare, de altfel foarte utilă, ar necesita o muncă de ani și un spirit generos de echipă. În articolul de față se dau doar câteva indicații bibliografice, în funcție și de spațiul tipografic avut la dispoziție. Toate manuscrisele, incunabulele și cărțile vechi, pomenite în cadrul articolului, sunt însoțite de cota actuală (**signatura recens**).

1. Cf., în acest sens, Antonius Martonfi, *Initia astronomica speculae Batthyaninae Albensis in Transilvania*, Alba Carolinae, Typis Episcopalibus, 1798, XXIV + (8) + 424 p. + tab.

2. Biblioteca Batthyaneum Alba Iulia. Document original pe pergament, cutia XXX, nr. 156.

3. Eva Selecká, *Knižnica v Albe Júlii a jej vztah k slovenshej stredovekej knižnej kultúre* (*Biblioteca din Alba Iulia și legăturile ei culturale cu bibliotecile slovace*), în *Knižnič zbornik, Matica slovenská*, Martin, 1973, pp. 181-189 + 11 fig.; idem, *Stredoveká levočeská knižnica* (*Biblioteca medievală din Levoča*), ms. sub tipar la *Matica slovenská*, Martin, Cehoslovacia.

4. Jakó Zsigmond, *A Batthyaneum könyvtár történetéből* (*Din istoricul Bibliotecii Batthyaneum*) în *Kónyvtári Szemle*, XIII évi, 1969, 3 szám, p. 127.

5. Robertus Szentiványi, *Catalogus concinnus librorum manuscriptorum bibliothecae Batthynianae*, Editio quarta retractata adaucta illuminata, Szeged, 1958, 366 p. + 20 fig. De la 709 manuscrise s-a ajuns la 1.268, depistate ulterior, după cum o dovedește actualul Registru Inventar.

6. Petrus Kulcsár, *Catalogus incunabulorum Bibliothecae Batthyanianae*, Szeged, 1958, 167 p. În legătură cu fondul de manuscrise și de incunabule, a se mai consulta: Varjú Elemér, *A Gyulafejérvári Batthyány Könyvtár* (*Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia*), Budapest, 1899, pp. 101-271 + fig; Beke Antal, *Index manuscriptorum Bibliothecae Batthyanianae diocesis Transylvanensis*, K. Fehérvár, 1871, VIII + 56; Biblioteca Centrală de Stat, *Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1957, pp. 13-36; Eugen Schileru, *The Batthyaneum Reference Library*, în *Arts in the Romanian People's Republic*, 10/1955, pp. 41-52; Viorica Secărescu, *Din colecția de manuscrise și incunabule a Bibliotecii Batthyaneum*, în *Revista muzeelor*, II, nr. 3, pp. 250-254.

7. Cf. Cseresnyés András, *Conscriptio Bibliothecae Instituti Batthyaniani facta anno 1824*, ms., în 2 tomuri. Același autor a întocmit cataloage în ms., categorisite după conținutul cărților. La acea dată numărul de cărți se ridica doar la 18.201, pe când astăzi s-a ajuns la 59.041 de volume.

* Dr. C-tin Bart, căruia îi datorăm mai multe comunicări asupra fondului de carte medicală din Biblioteca Batthyaneum, are sub tipar, la BCS, un catalog al tuturor lucrărilor de medicină.

8. Cristina L. Bica, Iacob Mârza, *Cărți aldine în Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia*, în *Apulum*, XI, 1973, pp. 311-348 + 12 fig.

9. Jakó Zsigmond, art. cit., p. 125.

** O listă cu mai multe tipărituri vechi englezești mi-a fost pusă la dispoziție, cu amabilitate, de dr. Paul Cernovodeanu, de la Institutul de Istorie "N. Iorga", București, căruia îi exprim întreaga mea recunoștință.

10. Beke Antal, *Az Erdélyi Káptalan Levéltára Gyulafehérvárt* (*Arhiva capitlului ardelean din Alba Iulia*), Budapest, 1889, 309 p.; idem, *Az Kolosmonosturi Konvent Levéltára* (*Arhiva conventului Cluj Mănăștur*), Budapest, 1897, 167 p.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Dr. Șerban C. Andronescu
Cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca

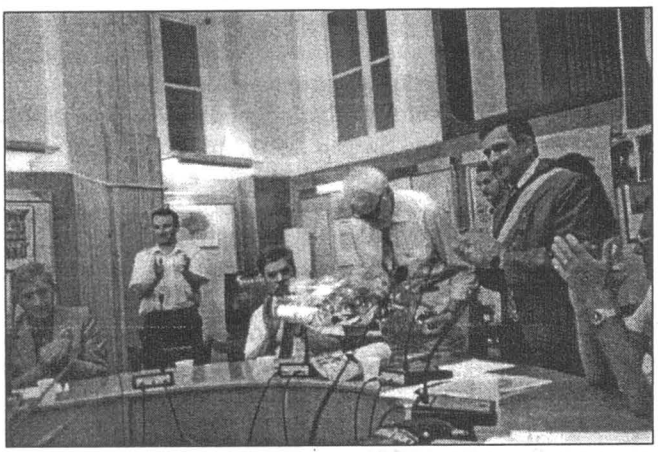

În cadrul unei festivități care a avut loc la Cluj-Napoca, la 6 iulie a.c., a fost decernat titlul de *Cetățean de onoare* al orașului de pe Someș colaboratorului nostru, Prof. Dr. Șerban C. Andronescu din New York. Titlul a fost acordat, după cum se specifică în diplomă, pentru "contribuția deosebită la cunoașterea și promovarea istoriei României pe plan național și internațional"... "pentru eforturile susținute în vederea afirmării pe arena internațională a științei românești și a slujitorilor ei". Formularea reprodusă mai sus se referă evident la activitatea din SUA a colaboratorului nostru care, cum se știe, este Președintele Filialei americane a Academiei Oamenilor de Știință din România și editorul volumelor de *Proceedings* consemnând simpozioanele Filialei (ultimul fiind tipărit recent la FED în condiții tehnice notabile). Simpozioanele Filialei sunt cunoscute pentru comunicările susținute la New York de savanți români (din Occident) și străini de diferite specialități.

Expoziție

În perioada 10 – 25 august 2000, în sălile Asociației Artiștilor Plastici București, a fost deschisă expoziția pentru popularizarea culturii marinărești **"Marină în toate felurile – cdor (r) Emilian Munteanu și invitații săi"**. Redăm din cuvântul cdorului (r) Emilian Munteanu:

"Această expoziție, pe care **nu am dorit-o** o expoziție personală pentru a sublinia că marina nu trăiește decât prin **spirit de echipă**, o dedicăm tuturor acelora care și-au pierdut viața pe apă pentru binele țării sau pentru a asigura existența familiilor lor, tuturor acelora care au făcut sacrificiile pe care le cere viața pe ape (inclusiv într-o călătorie de plăcere), precum și tuturor acelora care, prin aportul lor științific, tehnic, meșteșugăresc, politic, cultural și prin credința lor în Dumnezeu, au ilustrat smerenia românilor în fața binefacerilor apelor.

Dedic această expoziție tuturor marinarilor pe care i-am avut în subordine și care prin educația tipic românească, moștenită de la părinții lor, m-au făcut să mă simt mândru și responsabil că îi am sub comandă și care au realizat tot ceea ce mi s-ar pune mie în seamă.

Dedic această expoziție celor care iubesc apele, de la marinarii vaporașelor de pe lacurile de acumulare ale râurilor de munte până la cei care au făcut sau fac cercetări științifice în adâncul mării și până la antipozi, toți fiind prietenii și frații noștri.

Eroii noștri sunt sfinții noștri".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

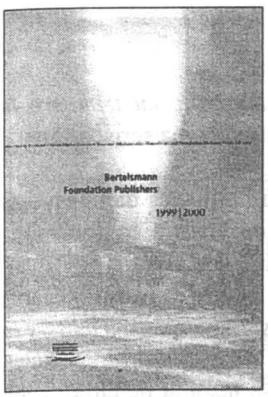

Fundația Bertelsmann

Înființată în 1977, Fundația Bertelsmann este în prezent una dintre instituțiile reformatoare majore din Europa. Ea este preocupată să ofere soluții practice pentru problemele sociale. Departamentul editorial al Fundației are rolul de a face cunoscute, unui public cât mai larg, programele acestei instituții.

Catalogul de titluri pe anul 1999/2000 propune o vedere generală asupra programului editorial în limba engleză al Fundației Bertelsmann. Acest program se concentrează asupra cărții de specialitate, de natură științifică și practică, cuprinzând peste 50 de titluri din politică, societate, economie, media, biblioteci, stat și administrație, învățământ superior și medicină.

Iată câteva titluri:

• Lumea Internetului, aflată într-o continuă expansiune, oferă noi oportunități în domeniile comunicațiilor, informației, afacerilor și divertismentului. În același timp, transferul internațional de date presupune o anumită responsabilitate a tuturor părților implicate. Copiii și tinerii, în mod special, au nevoie de asistență în navigarea pe Internet, ei trebuind să fie protejați de conținuturile nocive. În lucrarea *Responsabilitate pe Internet* (editori Jens Waltermann și Marcel Machill), experți renumiți analizează modul în care poate fi conceput și legalizat un sistem eficient de prevenire a abuzurilor pe Internet.

• Curt Gasteyger – *O putere ambiguă. Uniunea Europeană într-o lume aflată în schimbare*. La sfârșitul acestui secol, Uniunea Europeană trebuie să decidă dacă acceptă transformarea dintr-o putere economică într-o putere politică. Făcând acest pas, Uniunea Europeană trebuie să-și asume responsabilitățile pe care lumea le așteaptă de la ea și să-și pună în valoare potențialul recunoscut. Prin dubla provocare a lărgirii externe și a reformei interne, Uniunea Europeană va trebui să demonstreze că poate fi sensibilă la interesele propriilor membri devenind, în același timp, mult mai deschisă către nevoile și așteptările lumii din exteriorul său.

• Lucrarea *Societatea multietnică și autoritățile locale* (editor Marga Pröhl) este unul dintre titlurile programului Fundației Bertelsmann dedicat reformei autorităților locale. Autoritățile locale sunt chemate să dezvolte strategii pentru reformă. Prin cercetarea celor mai inovatoare modele de reformă din întreaga lume, rețeaua internațională a "Orașelor de mâine", înființată de Fundația Bertelsmann, urmărește să încurajeze autoritățile locale să învețe unele de la celelalte. Proiectele și programul editorial în acest domeniu ale Fundației sunt menite să fie un sprijin pentru administrațiile orașelor în procesul de reformă. Sunt prezentate concepte și metode care ajută autoritățile locale să devină sisteme moderne de servicii publice, să promoveze dezvoltarea economică locală, să faciliteze integrarea străinilor în comunitățile locale și să creeze un climat de încredere printr-o mai mare colaborare între cetățeni, administrațiile locale și management.

• Ca rezultat al extinderii noilor tehnologii, al schimbării strategiilor de management și al provocărilor financiare, bibliotecile publice dobândesc noi roluri în actuala societate a cunoașterii. Șase noi contribuții în acest domeniu, din Marea Britanie, Australia, Noua Zeelandă, Finlanda, Olanda și din SUA, sunt incluse în *Rețeaua internațională a bibliotecilor publice* (editor Bettina Windau). Autorii pun în discuție provocările cu care se confruntă în prezent bibliotecile și propun abordări integratoare în tratarea problemelor specifice domeniului. De asemenea, analizele vizează formarea de parteneriate cu alte instituții, inițierea de programe de instruire în utilizarea media, îmbunătățirea comunicării cu autoritățile locale, politici de marketing orientate către utilizatori, modalități de utilizare, organizare și aplicare a tehnologiilor informaționale. Factorul-cheie este acela de a învăța de la alții, care este un principiu de bază al rețelei de biblioteci.

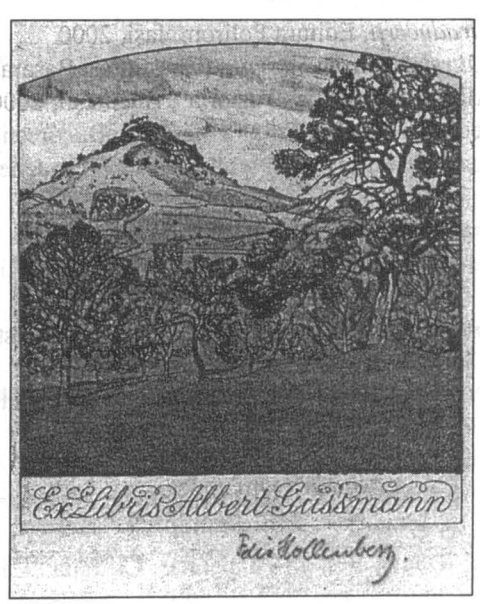

Ex-Libris. Felix Hollenberg
Katalog zur Ausstellung in der Stadtbücherei Stuttgart Wiehelmspalais. 25 Januar bis 23 Februar 1991

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Știință și Sănătate cu trimitere la Scripturi

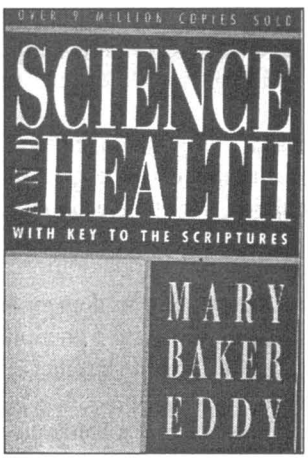

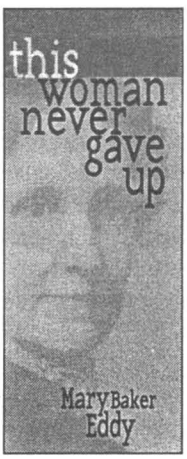

Am primit la redacție volumul *Știință și Sănătate cu trimitere la Scripturi* de Mary Baker Eddy însoțit de următoarea scrisoare:

"Vă trimitem această carte ca un dar pentru biblioteca dumneavoastră, în semn de apreciere pentru angajarea dumneavoastră în sprijinirea potențialului spiritual și intelectual al comunității dumneavoastră.

Deoarece oamenii cu apartenență la diverse culturi și istorii încearcă să găsească adevăruri spirituale, universale, *Știință și Sănătate cu trimitere la Scripturi* a început să fie recunoscută din ce în ce mai des drept sursa esențială în spiritualitatea practică. Această carte i-a inspirat pe cititorii din întreaga lume timp de mai bine de un secol și rămâne una dintre cărțile cele mai eficiente și trainice despre spiritualitate și vindecare disponibilă în zilele noastre.

Autoarea Mary Baker Eddy (1821 – 1910) a depășit constrângerile legale și sociale pe care le întâmpinau femeile din timpul ei și a ajuns cunoscută pe plan internațional ca autoare, vindecătoare, profesoară, oratoare și gânditoare de avangardă în domeniul medicinei spiritului și a trupului. Contribuțiile ei continuă să fie recunoscute de profesori, istorici, profesioniști în domeniul medical și de mass-media. *Australian Magazine* a clasat-o pe Mary Baker Eddy ca fiind una dintre cele 100 de femei excepționale pe plan internațional care au lăsat o impresie durabilă lumii. Alte femei menționate sunt Hildegard von Bingen, Ecaterina cea Mare, Harriet Tubman și Maica Tereza.

Știință și Sănătate este disponibilă în 16 limbi într-un format bilingv unic: în limba engleză pe pagina din stânga și traducerea pe fiecare pagină opusă. Am atașat și o broșură în care sunt evidențiate realizările autoarei și recunoașterea de care se bucură ideile ei în ziua de astăzi. Dacă doriți să cereți traduceri din *Știință și Sănătate* sau broșuri suplimentare, nu ezitați să ne scrieți la adresa de mai jos sau prin e-mail la: scienceandhealth@csps.com.

Știm că pentru clienții dumneavoastră *Știință și Sănătate* este exact cartea pe care și-ar dori să o citească. Vă mulțumim pentru toate acțiunile dumneavoastră pe care le întreprindeți pentru a promova progresul și învățământul în comunitatea din care faceți parte și în întreaga lume – umanitatea beneficiază de eforturile dumneavoastră susținute".

Christine A. Raymond
Managing Publisher
The Writings of Mary Baker Eddy – Boston

Noutăți editoriale

- Bell, Roger T., *Teoria și practica traducerii*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Boldur, Alexandru V., *Basarabia și relațiile româno-ruse* (Chestiunea Basarabiei și dreptul internațional), traducere și îngrijire de Grigore Clima, Editura Albatros, Colecția "Historia", București, 2000, 352 p.
- Doinaș, Ștefan Augustin, *Opera*, ediție bibliofilă, Editura Național, București, 2000, 638 p., 125.000 lei
- Eminescu, M., *Doina*, ediție îngrijită de Magda Ursache și Petre Ursache, Editura Timpul, Iași, 2000, 190 p., 40.000 lei
- Furet, François (coordonator), *Omul romantic*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Furet, François, *Revoluția în dezbatere*, prefață de Mona Ozouf, traducere de Gabriela Scurtu Ilovan, Editura Polirom, Iași, 2000, 186 p., 55.000 lei
- Mărculescu, Radu, *Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică*, memorialistică, Editura Albatros, București, 2000, 530 p.
- Pageau, Daniel-Henri, *Literatura generală și comparată*, traducere de Lidia Bodea, cuvânt introductiv de Paul Cornea, Editura Polirom, Iași, 2000, 254 p.
- Sartre, Jean-Paul, *Existență și adevăr*, Editura Polirom, Iași, 2000
- Trakl, Georg, *Metamorfoza răului*, poeme, cuvânt înainte și note de Petre Stoica, Editura Univers, București, 2000, 216 p.
- Yourcenar, Marguerite, *Povestiri orientale*, Editura Humanitas, Colecția "Cartea de pe noptieră", București, 2000, 49.000 lei

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendarul evenimentelor culturale
septembrie 2000

♦ 1 septembrie 1970. 30 de ani de la moartea lui **François Mauriac**, scriitor şi dramaturg francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1952 (11 oct. 1885 - 1 sept. 1970)

♦ 2 septembrie 1900. 100 de ani de la moartea lui **Aron Densuşianu**, poet, folclorist, critic şi istoric literar (19 nov. 1837 - 2 sept. 1900)

♦ 2 septembrie 1935. 65 de ani de la naşterea poetului **Damian Ureche** (2 sept. 1935 - 1994)

♦ 2 septembrie 1940. 60 de ani de la naşterea prozatorului **Victor Leahu**

♦ 2 septembrie 1940. 60 de ani de la naşterea prozatorului **Viorel Ştirbu**

♦ 7 septembrie 1930. 70 de ani de la naşterea prozatorului **Ion Arieşanu**

♦ 8 septembrie 1830. 170 de ani de la naşterea lui **Frédéric Mistral**, poet francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1904 (8 sept. 1830 - 25 mart. 1914)

♦ 8 septembrie 1850. 150 de ani de la apariţia, la Paris, a revistei **"România viitoare"**, editată de paşoptiştii români aflaţi în exil; aici se publică studiul lui Nicolae Bălcescu, "Mersul Revoluţiei în istoria românilor", care promovează ideea unităţii naţionale

♦ 8 septembrie 1900. 100 de ani de la naşterea scriitoarei americane **Margaret Mitchell** (8 sept. 1900 - 16 aug. 1949)

♦ 8 septembrie 1930. 70 de ani de la naşterea dramaturgului **Tudor Popescu**

♦ 8 septembrie 1930. 70 de ani de la naşterea prozatorului **Petre Sălcudeanu**

♦ 10 septembrie 1900. 100 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a revistei **"Luceafărul. Literatură, artă, ştiinţă, politică"**, director Ludovic Dauş

♦ 10 septembrie 1930. 70 de ani de la naşterea lui **Liviu Călin**, poet, critic şi istoric literar (10 sept. 1930 - 17 mart. 1994)

♦ 11 septembrie 1875. 125 de ani de la naşterea poetului **Şt.O. Iosif** (11 sept. 1875 - 21 iun. 1913)

♦ 11 septembrie 1885. 115 ani de la naşterea lui **David Herbert Lawrence**, prozator, poet şi eseist englez (11 sept. 1885 - 2 mart. 1930)

♦ 13 septembrie 1970. 30 de ani de la moartea poetei **Sanda Movilă** (15 dec. 1900 - 13 sept. 1970)

♦ 15 septembrie 1875. 125 de ani de la naşterea lui **Henric Sanielevici**, biolog şi critic literar român (15 sept. 1875 - 19 feb. 1951)

♦ 15 septembrie 1890. 110 ani de la naşterea **Agathei Christie**, scriitoare engleză (15 sept. 1890 - ian. 1976)

♦ 16 septembrie 1990. 10 ani de la moartea poetului **Aurel Dumitraşcu** (21 nov. 1955 - 16 sept. 1990)

♦ 17 septembrie 1820. 180 de ani de la naşterea lui **Émile Augier**, dramaturg francez (17 sept. 1820 - 25 oct. 1889).

♦ 17 septembrie 1875. 125 de ani de la naşterea lui **Victor Anestin**, romancier şi memorialist (17 sept. 1875 - 5 nov. 1918)

♦ 17 septembrie 1925. 75 de ani de la naşterea prozatoarei **Gica Iuteş**

♦ 18 septembrie 1905. 95 de ani de la naşterea **Gretei Garbo**, celebră actriţă de cinema (18 sept. 1905 - 15 apr. 1990)

♦ 19 septembrie. **Ziua Europeană a Patrimoniului** (se sărbătoreşte din 1991 la propunerea Comisiei de Cultură a Consiliului Europei)

♦ 19 septembrie 1985. 15 ani de la moartea lui **Italo Calvino**, scriitor italian (15 oct. 1923 - 19 sept. 1985)

♦ 20 septembrie 1910. 90 de ani de la naşterea lui **Taşcu Gheorghiu**, poet, traducător şi grafician (20 sept. 1910 - 15 oct. 1981)

♦ 20 septembrie 1940. 60 de ani de la moartea scriitoarei **Constanţa Marino-Moscu** (1875 - 20 sept. 1940)

♦ 20 septembrie 1975. 25 de ani de la moartea lui **Saint-John Perse**, scriitor francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1960 (31 mai 1887 - 20 sept. 1975)

♦ 23 septembrie 1870. 130 de ani de la moartea lui **Prosper Mérimée**, scriitor francez (28 sept. 1803 - 23 sept. 1870)

♦ 25 septembrie 1845. 155 de ani de la naşterea lui **José Maria Eca de Queiroz**, scriitor portughez (25 sept. 1845 - 1900)

♦ 25 septembrie 1900. 100 de ani de la naşterea lui **Henri Jacquier**, eseist şi istoric literar (1900 – 1980)

♦ 25 septembrie 1920. 80 de ani de la naşterea istoricului literar **Dimitrie Vatamaniuc**, unul din continuatorii ediţiei Perpessicius a operei lui Mihai Eminescu

♦ 25 septembrie 1930. 70 de ani de la naşterea prozatorului **Pop Simion**

♦ 27 septembrie 1990. 10 ani de la moartea lui **Ion Biberi**, prozator, eseist şi critic literar (21 iul. 1904 - 27 sept. 1990)

♦ 28 septembrie 1530. 470 de ani de la moartea lui **Andrea del Sarto**, pictor italian (16 iul. 1486 - 28 sept. 1530)

♦ 28 septembrie 1895. 105 ani de la moartea lui **Louis Pasteur**, savant francez (27 dec. 1822 - 28 sept. 1895)

♦ 29 septembrie 1810. 190 de ani de la naşterea scriitoarei engleze **Elizabeth Cleghom Gaskell** (29 sept. 1810 - 12 nov. 1865)

♦ 30 septembrie 1715. 285 de ani de la naşterea lui **Étienne Bonnot de Condillac**, abate şi filosof francez (30 sept. 1715 - 2 aug. 1780)

♦ 30 septembrie 1925. 75 de ani de la naşterea lui **Truman Capote**, scriitor american (30 sept. 1925 - 1984)

NOTĂ: Rubrică realizată de colectivul *Serviciului Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

The Eminescu Anniversary Year 2
Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – Creators and their Work: Ion Dimitrie Berindei (V) 4
Tudor OPRIȘ – The "Prince Carol" House of Culture, the First Popular Establishment in Bucharest 6
Hugo von GAUDI – Historical Sketches of Wallachia 8
Mariana JAKLOVSZKY – Bookbinding of Art – Varinca Diaconu 12
Petre SĂLCUDEANU – 70: A Gram of Gold 14
Teofil BĂLAJ – A Day in the Life of "Goncourt" Prize (III) 18

The Romanian National Civic Forum
Justin TAMBOZI – The Romanian State – Protector of the Romanians in Balkans 19

INTAMEL Agenda 22
EBLIDA Agenda 23

Liviu BUTUC – Internet between Maximum of Comfort and Utmost Risk 28
Databases for the 21st Century 31
Iacob MÂRZA – The Batthyaneum Library 31
Șerban C. Andronescu – Citizen of Honour of Cluj-Napoca City 36
Exhibition 36
Bertelsmann Foundation 37
Science and Health with Key to the Scriptures 38
New Books 38
The Calendar of Cultural Events – September 2000 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4,
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob2@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar general de redacție: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacție: Iulia MACARIE
Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA
„BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **„Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **„BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 $ per exemplar.

Tipărit la Tipografia "Semne"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ȘT. O. IOSIF

1875 – 1913

125 de ani de la naştere

Un cîntec

"O mamă, dulce mamă…"
Eminescu

"Aud un cîntec. Vine de departe,
Adus de vîntul serii, şi mă cheamă…
Nu-i plîns de fluier, nu-i suspin de-aramă,
Nici glas de om… E dincolo de moarte…

Sunt alte lumi de care nu-mi dau samă,
Viază-n noi, trăiesc în altă parte?
Ah, nu-s iluzii, nu-s păreri deşarte!
E doina ta cea dulce, dulce mamă!…

E vocea ta… Mă strigă cîteodată
De sus, de-acolo unde nu-i durere
Şi unde toți ne-om întîlni odată…

– De ce se zbate pieptu-mi cu putere?…
Vai, ce-ntuneric s-a făcut deodată
În jurul meu, – ce groaznică tăcere!"

Semănătorul, 6 ianuarie 1902

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MARGARET MITCHELL

1900 – 1949

100 de ani de la naştere

"În această tradiție a realismului american se înscrie şi **Pe aripile vîntului;**
romantismul cavaleresc al scenelor de bătălie din unele romane scrise
în primele decenii ale veacului e înlocuit de viziunea amară a caselor năruite,
a lungilor convoaie de fugari din fața morții…
S-ar putea spune că romanul ei e unul dintre documentele
cele mai ilustrative ale istoriei formării unei națiuni".

Dan Grigorescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro